cum monaſterijs·x·q·iij·inter cetera·ſed non eſt ita· vt extra de preſ
bẽn·de monachis·niſi monaſteria eſſent exempta tam in capite ꝙ̃ in
membris·xvi·q·ij·in ſumma· a ❡ Vel immiſſiones·i·exactõnes·
b ❡ Niſi de eadẽ·s·di·lxi·nullus inuitis·et·c·obitum victoris·
c ❡ Concors·et canonica·vt·lxij·di·c·i·et·ĩ·e·ſi quis abbas·
d ❡ De alijs·etiã heremitam·vt extra de elec·cum monaſterium·ar·
cõtra·ĩ·xx·q·vi·
in·§·vlti·

e ❡ Ad ordinan/
dũ·ſi tñ monach⁹
ſit neceſſarius per
ſuperiorem coga/
tur ipm̃ dare· vt
extra de iur·pat·
nullus·ſed quid ſi
monachus factus
ſit papa inuito ab
bate debet redi=
re·ſic et ipſemet
cõpellet ſe redi=
re·qꝛ cũ teneatur
de alijs iuſticiam
facere multo for=
tius de ſeipſo·ff·
ſi ſeruitus vendi=
cetur·altius·
f ❡ Null' iurib⁹·
quãtũ ad·l·dioce
ſanam·vt·xvi·q·
·i·cum pro vtili=
tate·vt·no·x·q··
in ſumma·
L Uminoſo·
hoc capitulum lo=
quitur de mona=
ſterijs exemptis
vel priuilegiatis
h ❡ Publicas·in
quibus eſt cõcur/
ſus populoꝝ que
fiunt in hora ter=
cia·ĩ·de con·di·i·
⁊ ħ·ſed publicas
id eſt ſolẽnes be=
ne cantant·
i ❡ Receſſib⁹·po
tius ꝙ̃ erãt mona
ſteria in ſolitudi=
ne ꝙ̃ in vrbe· vt
·xvi·q·i·ſi cupis·
k ❡ Collocare·ut
ibi exerceat iudi
l ❡ Ordina cia
tõem·ĩ·e·cogno=
uimus·contra·ſed
hic loquitur d' ex
emptis·ibi non·
vel ſi ħ loquitur
d' non exẽptis tũc
dic ꝙ epũs face=
re hoc non debet
niſi abbas negli=
gens ſit in ordina
tionibus id eſt di/
ſpoſitõib⁹·vt·ix·
·q·iij·cum ſcim⁹·
et ẽ ſic·s·x·q·iij·
inter cetera·
P Ridem pre=
cipimus vt
de mõaſterio·epũs
ibi fecerat bapti/
ſterium·
m ❡ Altare·hoc
ideo quia locus
fontium pedibus
non debet concul
cari·vt·ĩ·de cõſe·
di·i·altaris·et ħ
cõmodius non pt̃

occaſione minuere·vel dolos vel im
miſſiones aliq̃s ſibi facere·et infra·
Defuncto vero abbate cuiuſcũq3 ↄ
gregatõnis nõ extraneus eligatur
niſi de eadem ↄgregatõne ⁊ quẽ ſibi
ꝓpria volũtate ↄcors fratrum ſocie
tas elegerit·Q̃d ſi aptã inter ſe per
ſonã inuenire nequerit ſollerter ſibi
de alijs monaſterijs eligãt ordinan=
dũ·et ĩfra·Pariter aũt ẽ cuſtodiẽ=
dum vt inuito abbate ad ordinan=
dũ alia monaſteria aut ordines ſa=
cros vel clericatus officiũ tolli exin
de monachi nõ debeãt·⁊ infra·Nul
l⁹ monachũ ſine teſtimonio ⁊ ↄceſ=
ſione abbatis i eccĩa aliq̃ teneat vel
ad honorẽ aliquẽ3 ꝓmoueat·Hanc
ergo ſcriptoꝝ nr̃oꝝ paginam oĩni
futuro in tp̃e ab oĩb⁹ epis firmã
ſtatuimus illibatãq3 ſuari·vt ⁊ ſue
eccĩe iuuãte dño tantũmõ ſint iure
ↄtenti·et monaſteria eccĩaſticis ↄdi
tionib⁹ ſeu angarijs vel quibuſlibet
obſequijs ſecularib⁹ nullo modo ſub
iaceant·nullis canonicis iuribus de
ſeruiãt·ſed remotis vexatõnib⁹ ac
cunctis grauaminib⁹ diuinũ opus
cũ ſumma deuotõe animi ꝑficiant·
❡ Item caſtorio epõ ariminenſi·
Miſſas publicas ĩ cenobijs epi non
celebrẽt nec aliquod eis grauamen
L Uminoſo abbate inferatur·
referente plurimis in mona=
ſterijs multa a preſulib⁹ p̃iudicia
atq3 grauamina monachos ꝑtuliſſe
cognouimus·Oportet ergo vt tue
fraternitatis ꝓuiſio de futura eoꝝ
quiete ſalubri diſponat ordinatõe·
q̃tinus ↄuerſantes in illis in dei ſer=
uitio gratia illis ſuffragante mẽte
libera pſeuerẽt·miſſas q̃3 publicas
in cenobijs fieri omnino ꝓhibemus
ne in dei ſuoꝝ receſſib⁹ ⁊ eoꝝ rece=
ptaculis vlla popularis p̃beat̃ occa
ſio ↄuẽtus·qꝛ nec expedit animab⁹
eoꝝ·nec audeat ibi epũs cathedrã
collocare vel quãlibet poteſtatẽ ex=
ercere impandi nec aliquã ordina=
tõꝫ q̃uis leuiſſimam faciẽdi niſi ab
abbate fuerit rogatus q̃tinus mo=
nachi ſemp maneãt in abbatũ ſuo=
rum ptãte·vt remotis vexatõnib⁹
ac cũctis grauaminib⁹ diuinum op⁹
cũ ſumma animi deuotõe ꝑficiant·

fieri ꝙ̃ ſi ibi altare edificetur··
A ❡ Poſt ſuſceptas·ſic extra de ap·ſuper eo in ſi·
Bbas·poteſt·cũ ꝑmiſſione·non enim poteſt ſine licentia prelati
ſuam deſerere eccleſiam·vt extra de renũc·admonet·xvi·q·vi·c·vi·
·lxxi·di·c·i·et·ij·et·xix·q·ij·due·Johannes·
q ❡ Ecce·in toletano·concilio·s·e·c·i·

❡ Itẽ gelaſius ꝑp̃a·Baptiſteriũ in
monaſterio fieri non permittimus·
P Ridem p̃cepimus vt de mona
ſterio ſancti andree q̃d ẽ ſuper
maſchalas baptiſterium ꝓpter mo
nachoꝝ moleſtias debuiſſet aufer=
ri·atq3 in eodẽ loco quo fontes ſunt
altare fundari·cuius rei ꝑfectio ha
ctenus ẽ ꝓtracta·ammonemus igit̃
fraternitatem tuã nullã iam mora3
poſt ſuſceptas lr̃as noſtras iſerere·
ſed repleto loco ipoꝝ fõtiũ altare
illic ſine dilatõne aliq̃ fundetur·q̃ti
nus ⁊ p̃dictis monachis op⁹ dei ſe=
cure liceat celebrare ⁊ nõ de negli=
gẽtia ↄtra fraternitatẽ tuã anim⁹
noſter excitetur·❡ Itẽ ex cõcilio
magũtino·Cũ permiſſione epiſcopi
abbas locũ ſuũ poteſt deſerere·
A Bbas ꝓpter humiliatõem et
cũ ꝑmiſſione epi locũ ſuum re
linquere pt̃·tñ eligant ſibi fratres
abbatẽ de ipis ſi hñt·ſin aũt de ex=
traneis·❡ Ecce in toletano ↄcilio
dꝛ ꝙ ſacerdotes et abbates et alia
officia inſtituere debeãt·beatus gre
gorius et pelagius ꝑp̃a ꝓhibẽt dicẽ
tes abbatẽ a fratrib⁹ ſue ↄgrega=
tõis eligẽdũ et ordinandũ·quomõ
ergo ħ tanta diuerſitas ad concor
diã reuocabit̃·S3 ſciendũ eſt quoſ
dã monachos eſſe i domite ceruicis
et effrenate ſuꝑbie quos dũ abba=
tes ad religionẽ cogere voluerint·
in eoꝝ deiectõe ↄſpirãt et aliũ mo=
ribus ſuis ↄuenientẽ ſibi p̃ficere cõ
tendũt·quales erant illi q̃ in necem
beati bñdicti ↄſpiraſſe leguntur·ꝓ
huiuſmodi ↄſtitutum ẽ vt abbates
et alia officia ꝑ ſacerdotes inſtituã
tur·❡ Unde pelagius ꝑp̃a ſcribit
opilioni defenſori dicẽs·Nõ liceat
monachis abbates ꝓ ſuo arbitrio
expellẽ aut alios ſibimet ordinare·
N Ullã poteſtatẽ de cetero nul=
lam licentiã monachis relinq̃
m⁹ ꝓ ſuo arbitrio aut abbates ex
pellẽ aut ſibimet alios ordinare·qꝛ
nulla auctas ĩmanebit abbati ſi mo
nachoꝝ poteſtati cepit ſubiacẽ·vt
de cetero fideliter et ſtudioſe vniũ=
ſa que vel ad diuini cultus reueren=
tiam vel ad vtilitates eiuſdẽ mona
ſterij ꝑtinẽt·abbatis ſollicitudo ad

r ❡ Beatus gre
gorius·s·e·abba
tem·i·
s ❡ Sed ſciendũ·
magiſter intelli=
git ꝙ capitula ſu
pradicta ex cauſa
data ſint·Jo·
N Ullaꝫ·alios
ordinare·id
eſt eligere·
u ❡ Auctoritas·
humani enim mo
ris eſt illum timẽ
cuius iudicio nũc
erigitur nunc de=
primitur·xvi·q·
·ij·viſis·nec ſupi=
ores debent inferi
oribus nimis fami
liares eſſe·nã ex
conuerſatione e=
quali naſcitur con
temptus dignita
tis·ff·de offi·pſi·
obſeruandiꝫ·nec
etiam ſubditi de=
bent plus eſſe ſub
diti ꝙ̃ expediat·ij
·q·vij·ammonen
x ❡ Tota· di·
ergo epũs nullaꝫ
habet iuriſdictio=
nem in monaſte=
rijs·et ſic eſt con
tra·xvij·q·vlti·in
venditõnib⁹·xij·
·q·ij·abbatibus·
ſed iſtud verbum
tota·non excludit
epiſcopum ſed ip
ſos monachos·id
eſt ita pertinet ad
abbatem·ꝙ non
ad monachos·
❡ Hinc conſti=
tutum eſt·i·ꝓpter
cauſam·intelligit
enim gratian⁹ oĩa
ħ capitula ex cau
ſa fuiſſe ſtatuta·
Q Uidam·cõ=
mendant·§
nemo debet ſe cõ=
mẽdare·xi·q·iij·ſi
quis vero·ar·con
tra·ff·de offici·ꝓ
conſul'·obſerua=
re·§·antequã ve=
ro·
a ❡ Aut oratorij·
quibus tempori=
bus in oratorijs
ſit miſſa audien=
da·habes·ĩ·de o·
di·i·ſi quis etiaꝫ·
et non ſolum ora=
torium·§ nec etiã
hoſpitale poteſt ſi
ne licentia epiſco
pi conſtitui·vt ex
de religi·do·ad
ħ·ſed ſi oratoriũ
non eſt ſine licẽtia

epi ꝯſtruendū· tn̄
ſimplex hoſpitale
ꝑt ꝯſtrui ſine licē
tia epi· vt extra d̄
ec· edi· ſi hoſpita·
le· q̄ hodie remo·
tū ē· Itē nec i ora
torijs licitū eſt po
nere cāpanas · vt
ex̄ d̄ ꝑuil· ⁊ exceſ·
ꝑla· patentibꝫ·
a Vel mōachi·
loq̄tur ſm̄ ea tꝑa
cū monachi fuerīt
laici· xvi· q· i· ge·
neraliter·
b Cleici· i· ꝑlati
Qui religioſ·
ſis· ꝯprobe·
tur· ne ſit nimium
iuueīs· vt· xxxiiij·
di· q̄rūdā· ⁊· c· Fra
ternitatis·
Ne mōachis·
nouū· nouū dicit̄
cuiꝰ facies immu
tatur· ff· de no·
oper̄· nunc̄· l· i· ꝙ·
opus nouum· ſi g̊
totū monaſteriū ē
deſtructum req̄rit̄
ꝯſenſus epi in con
ſtructōne· ſ; in re·
ꝑatōe nō req̄rit̄·
vt· xvi· q· vi· ſi q̄s
vult· ex̄ de iude·
iudei· ⁊· C· d̄ ope·
publ̄· l· ij· ⁊· iij· ar·
c Aut ꝓbāte·
expoſt facto q̄r ra·
ti habitio ꝑt con·
firmare· vt· xvi·
q· i· c· vlti·
Cellulas· aut
ꝯgregationū· no·
ua collegia nō ꝑt
q̄s facē nec etiam
nouas regl̄as vel
nouā vitā· vt ex̄
de relig· do· ne ni
mia· ff· de collac̄·
Nilicitis· l· iij·
Nullus· ambi
tōis· infirmitatis
enim cauſa ꝑt ab
bas ꝑmittē mo·
nacho facē cellu·
lā ſpecialē· vt· xx
q· iiij· c· vl·
Si q̄s abbas·
cautus· g̊ videt̄ ꝙ
aliquis ꝑt depoī
ꝓpt̄ ſimplicitatē
vt h̄· ⁊· lxxiiij· di·
epoꝝ· ſ; dicas ꝙ
h̄ vocat illū incau
tū qui negligēs ē
nā ꝓpter negligē
tiā depoīt̄ aliq̄s·
ut· lxxxi· di· dictū·
vel dic ꝙ abba
tes ꝓpt̄ modicas
cās pn̄t remouei·
vt ex̄ d̄ ſꝑ· ꝑ tuas·
Coarceatur·
ſ patꝫ ꝙ epus eti
ā ſine numero e·
piſcopoꝝ abbatē
deponē ꝑt a dig·
tate abbatie· ſ; nō

quē poteſtas tota ꝑtinere ꝯuenit de
beat adimplere· ¶ Hinc etiam cō·
ſtitutū ē vt clerici ſinguloꝝ mona·
ſterioꝝ ſint in poteſtate epoꝝ· nec
alicui liceat extra eoꝝ ꝯſciētiā mo·
naſteria edificare· ¶ Vn̄ in calce·
donenſi ꝯcilio legit̄· Sine cōſenſu
epi monaſteria nullꝰ edificet
Quidam habitu mōachoꝝ vtē
tes indifferēter ꝑ ciuitates incedūt
necnō ⁊ ꝑ mōaſteria ⁊ ſeipos ꝓſum
ptōne ꝓpria ꝯmēdāt· Placuit igit̄
neminē aut edificare aut ꝯſtruere
mōaſteria aut oratorij domū ſine ꝯ·
ſciētia ipſius ciuitatis epiſcopi· Itē
¶ Clerici in ꝑrochijs monaſterijs
aut martirijs ꝯſtituti ſub ꝑtāte eius
ſint q̄ i ea ciuitate ē epus ſm̄ tradi
tōꝫ ſcōꝝ patrū· neqꝫ ꝑ ꝓſumptōꝫ re
cedāt a ſuo epo· Eos vero q̄ auſi fu
erint reſcindē huiōi inſtitutōꝫ quo
cunqꝫ modo vel ſi noluerint ſubiace
re ꝓprio epo ſi quidē fuerint clerici
ſm̄ ꝑſonaꝝ ordinationē ſubiaceāt
ꝯdēnatōibꝫ canonū· Si vero laici
vel monachi fuerint ꝯmunione pri·
uentur· Itē· ¶ Clerici qui paupꝝ
diſpoſitōi vel mōaſterioꝝ vel mar·
tirioꝝ ꝓſunt ſub ꝑtāte ſingulaꝝ ci·
uitatū epoꝝ ſm̄ canonū traditōnē
ꝑdurēt· neqꝫ ꝑ ſuā temeritatē epi
ſui moderatōnē declinēt· Qui autē
huiuſmodi diſpoſitōnē quolibet mo
do ſubuertere auſi fuerint et epiſco
po ſuo nō obedierint· ſi quidē clerici
fuerint canonice dānatōi ſubiace
ant· ſi vero laici vel monachi ſunt a
ꝯmunione ſuſpēdant̄· ¶ Itē ex cō·
cilio carthag· iiij· Examinet̄ ab epo
q̄ religioſis feminis eſt ꝓponendus
Qui religioſis feminis ꝓponen
dus ē ab epo comprobetur·
¶ Monaſteriū ꝗꝫ abſqꝫ epi ꝑmiſ·
ſione nulli icipē licet aut fundare·
¶ Vnde in agath· cōcilio legitur·
Sine ꝑmiſſione epi nullus monaſte
rium ꝓſumat incipere aut fundare
Ne monachis monaſteriū no·
uū niſi epo ꝑmittēte aut ꝓbā
te icipē aut fundare nullus ꝓſumat
¶ Item ex eodem· ¶ De eodem·
Cellulas nouas ā ꝯgregatōnū
eccl̄ias monachoꝝ abſqꝫ epi
noticia ꝓhibemꝰ inſtitui· ¶ Item
ex ꝯcilio aurelianēſi· Abſqꝫ epi vel
abbatis volūtate nl̄lꝰ mōachoꝝ cel
Nullꝰ mo lulā ꝯſtituē ꝓſumat
nachꝰ ꝯgregatōe monaſterij
derelicta ambitōis ⁊ varietatis im
pulſu cellulas ꝯſtruē ſine epi ꝑmiſſi
one vel abbatis ſui voluntate preſu

mat· ¶ Itē ſunt alij q̄ ꝑ executōe
diūſaꝝ cauſaꝝ quoſlibet admittūt
q̄ diſtrictōꝫ eoꝝ ſoluāt ⁊ quietē re
ligionis ꝑturbēt· ¶ De quibꝫ i tri·
burienſi ꝯcilio legitur· Abbas qui
cautꝰ in ſuo regimīe nō fuerit a ꝓ·
prio epo et a vicinis abbatibꝫ ſuo
Si quis abbas arceat̄ honore·
cautus in regimine humilis
caſtus miſericors diſcretus ſobriuſ
qꝫ non fuerit· ac diuina ꝓcepta ver·
bis et exemplis non oſtēderit· ab e·
piſcopo in cuius territorio conſiſtit
et a vicinis abbatibꝫ et ceteris deū
timētibꝫ a ſuo arceat̄ honore· etiam
ſi oīs ꝯgregatio vicijs ſuis conſenti
ens abbatem eum habere voluerit·
¶ Item ex concilio aurelianenſi·
In epoꝝ ꝑtāte abbates cōſiſtant·
Abbates ꝓ humilitate religi·
onis i epoꝝ ꝑtāte ꝯſiſtant· et
ſi quid extra regulā fecerint ab epi
ſcopis corrigantur· qui ſemel in an
no in loco vbi epiſcopꝰ elegerit ac·
cepta vocatōne ꝯueniāt· Monachi
aūt abbatibꝫ omni obedientia ⁊ de
uotōne ſubiaceant· qḋ ſi quis ꝑ cō
tumaciā extiterit indeuotus ac ꝑ lo
ca aliqua vagari atqꝫ peculiare ali
q̄d habere ꝓſumpſerit· oīa q̄ acq̄
ſierit ab abbatibꝫ auferātur ſm̄ re
gulā ꝓfutura mōaſterio· Ipſi aūt
q̄ fuerāt ꝑuagati vbi inuēti fuerit
cū auxilio epi tanq̄ fugaces ſub cu
ſtodia reuocētur· ⁊ reum ſe ille ab·
bas futurū eſſe ꝯgnoſcat qui in hu
iuſmodi ꝑſonis non regulariē animū
aduertit vel q̄ monachū ſuſceperit
alienū· ¶ Itē ex cōcilio arelatēſi·
Monaſteria vel monachoꝝ di
ſciplina ad eū ꝑtineant epm̄
in cuius territorio conſtituta ſunt·
¶ Itē paſchalis ꝑꝑa Epalia nullus
amminiſtret abbatibꝫ q̄ alicui epo
Abbatibꝫ rum nolunt ſubeſſe
qui neqꝫ ſub epo neqꝫ ſub me
tropolitano neqꝫ ſub primate neqꝫ
ſub patriarcha ſunt nullus prorſus
epoꝝ epalia quelibet amminiſtret
Cū eni ſe nulli epo oino ſubeſſe ꝓfi
teantur· ꝯſequēs eſt vt nullꝰ epoꝝ
que ſua ſunt eis tanq̄ extraneis lar
giatur· ¶ Pro huiuſcemodi ergo
ſtatutū ē vt cauſe ⁊ vtilitates mo·
naſteriorum per epos diſponantur·
¶ Vnde greg· ſcribit vitali defen·
ſori ſardinie· Vtilitates mōaſterij
a ꝓprio epo debent diſponi
Cognouimꝰ ꝙ monaſteria ſer·
uoꝝ dei vel feminaꝝ ꝓ ſuo quiſqꝫ li
bitu et diuerſaꝝ cauſaꝝ executōe

ꝑt ſolꝰ ab ordine
deponē· vt· xvi· q·
vij· inuētū· et no·
xv· q· vij· i ſūma·
et h̄ iḋo q̄r cā illa
nō ē criminal̄· vt
ex̄ d̄ acc̄· ſup hijs·
et ex̄ d̄ ſꝑ· ꝑ tuas·
ſed abbates ci·
ſterc̄· ordis n̄ ꝑn̄t
deponē· vt ex̄ de
ſta· regl̄ariū· ſi q̄·
Abbates· in
epoꝝ· ad e·
piſcopū g̊ ꝑtinet
oīs cura dioc̄· tā
i monaſterijs ꝙ i
alijs eccl̄ijs· vt· ix·
q· iij· c· ij· ⁊· xciij·
di· nulla·
l Vocatōne· ſi
necitas magna fu
eit alias abbates
nō dn̄t vocari ad
ſinodū· vt· xviij·
di· epiſcopus· ij·
m Aut peculia
rē· n̄ ab abbate ei
ꝯceſſa ſit admiſtra
tio vt ex̄ de ſtatu
mo· monachi·
n Que acquiſi
eit· ergo fugitiui
et vagabūdi acq̄
rūt eccl̄ie ſue ꝗꝫ
q̄d acq̄rūt vt h̄· ⁊
C· de epis et cle·
ricis nob· ꝙ· h̄ etiā·
ſic ſuꝰ fugitiuus
dn̄o acq̄rit vt· ff·
de acq̄· poſ̄· l· i· ꝙ·
ꝑ ſuū· ſ; pone ꝙ
aliq̄s ſepiꝰ deliq̄t
ꝓpt̄ qḋ mōaſteriū
ſuū ipm̄ noluit re
cipe· q̄ro ſi iḋ qḋ
poſtea acq̄rit pri
ori mōaſterio acq̄
rit vel ſequēti· vi·
detur ꝙ ſequēti q̄r
cū ꝓ derelicto ē
habitꝰ n̄ debꝫ ꝑo
ri acq̄rē· ſic nec ſ·
uꝰ habitꝰ ꝓ dere
licto· vt· ff· d̄ ſti·
pu· ſuo· qḋ ſuꝰ· ⁊
ar· xvi· q· vi· de la
pſis· C· de lati· li·
ber· toll̄· ꝙ· ſed et
ſcimus· ſed hanc
queſtionē plene
notaui inter dn̄i·
cales queſtiones
bartholomeus
o Suſceperit·
ſine conſenſu ab·
batis· vt· xx· q· iiij
monachum·
Abbatibus·
s· xciij· di·
nulla ratōne·
q Epiſcopalia·
licet abbas ſit ex
emptus tamen ꝓ·
mō debet petere
iura epiſcopalia
ab epiſcopo loci
niſi ipſe malicio·
Cognouimꝰ· ſe deneg; ea

vt omiſſo ·ar· ꝙ
omiſſo ep̄o nō po
teſt appellari ad
metropolim · vt·
·vi·q·iij· ſcitote ·
a ❡ Animabus·
ar· cui maius cō-
mittitur et minꝰ·
vt·xij·q·i·preci-
P pimus·
Eruenit·cō
matres· ſed non-
ne per baptiſmuꝫ
contrahitur com
paternitas·ſic·x-
xx·q·i·omnes ·ſꝫ
monachi poſſunt
baptizare·vt·xvi
·q·i·doctos·ergo
poſſunt eſſe com-
patres · Rᵒ · pn̄t
eſſe ꝯpr̄es bapti-
zando ſed nō leuā
do·q: in illo maiō
contrahitur fam̄i
liaritas·
D Iſſinimus ·
duplex · in
quo ſunt mona-
chi et monache ·
b ❡ Cum cognia/
tis· nam qui ſecu
lo vult et rebus
renūciare renunci
abit ꝯgnatis·xij·
·q·i·cui portio·
c ❡ Intercipit ·
·i· intercipe ſolet
q: ex cohabitatōe
p̄ſumitur acceſ-
ſus ·xxvij·q·i·nec
aliqua ·et·lxxxi·
di·clericus·et·c·
in omnibus·et·x-
xxv·q ·vi · ab i-
ſto·et eſt hic ar·
ꝙ cum petitur re
ſtitutio ꝯſangui-
nee ꝙ non ſolum
cōmixtionis imo-
nec cohabitatio-
nis facieda eſt re
ſtitutio·
❡ In breui·imo
nec clericꝰ nec la
icus debet viſita/
re monialium mo
naſteria·vt extra
de vi·et ho· cleri
co· in monaſteria
I N nullo lo-
co·hic mani
feſte perpenditur
quod preſumitur
varijs modis con
tra aliquem ꝓ ali
qua· ex cohabita
tōe ex loco ex ſin
gularitate ex ſo-
cietate ex breui-
tate tempis · que
omnia iudex di-
ſcretꝰ ꝯſiderabit
·vt ·xxiij· q ·viij·
occidit et ·lxxxi ·
di·i oīb·et ꝺ pe·
di·i·aut facta· et
ex̄ de teſti·cū cāz·
b ❡ Secundū iu-

ꝑturbet·qꝺ omnino non grate ſuſ-
cipimus tuamqꝫ ex h̄ expientiā cō
monemus· vt nequaquam h̄ vſur-
pare denuo accepta nr̄a auctate ꝑ
mittas·ſed ep̄o loci illius ſub cuius
moderamine degūt cure ſit cauſas
vtilitateſqꝫ diſponere·valde enim ē
indecens vt omiſſo illo alius quili-
bet ſe illoꝝ cauſis admiſceat· ſed il
le eoꝝ vitā ꝯpetēti regulariqꝫ debꝫ
moderamine diſponē qui ꝑ cōmiſſis
eoꝝ animab· ꝯpellitur rōnem red-
dere deo· ❡ Pro huiuſmōi etiā ꝓ-
hibet beatꝰ greḡ ·mulieres paſſim
ad mōſtariū accedē et mōchoꝝ cō
matres fieri· ſcribens valentino ab-
bati· Neqꝫ ꝯmatres ſibi facē neqꝫ
ad feminas accedē monachis licet
P Eruenit ad nos ꝙ in mona-
ſterio tuo paſſim mulieres aſ
cendant·et quod eſt grauius mo-
nachos tuos ſibi ꝯmatres facere et
ex hoc incautā cū eis cōmunionem
habere· Ne ergo hac occaſione hu
mani generis inimicus ſua eos qꝺ
abſit calliditate decipiat·ideo te hu
ius precepti ſerie cōmonemꝰ vt ne
qꝫ mulieres in monaſterio tuo dein
ceps qualibet occaſiōe ꝑmittas aſ
cendere·neqꝫ monachos tuos ſibi ꝯ
matres facere· Nam ſi h̄ denuo ad
aures nr̄as quocunqꝫ mō ꝑuenerit
ſic te ſeueriſſime noueris vltōni ſub
denduꝫ·vt emēdatōnis tue q̄litate
ceteri ſine dubio corrigāẗ· ❡ Non
ſolū aūt icauta familiaritas aliarū
mulierū eis interdicitur· verū etiaꝫ
a ſanctimonialiū habitatōe ꝓhibē-
tur· ❡ Vnde in·viij· ſinodo legitur·
Cū ſanctimonialib· monachis ha-
D Iſſinimus bitare non licet·
minime duplex mōſterium fie
ri·q: ſcandalum id ē offendiculum
multis efficiẗ· Si vero aliq̄ cū ꝯgna
tis mūdo abrenūciare et mōaſticaꝫ
vitam ſectari voluerint debent viri
viroꝝ quidē adire cenobiū·femine
vero mulierū ingredi monaſteriuꝫ·
In h̄ ergo placatur deus·Que aūt
hactenꝰ fuerint dupla ꝭm regulam
ſancti patris nr̄i baſilij · et ꝭm pre-
ceptōnem eius ita formētur vt nō
habitēt i vno mōaſterio monachi
et monache· Adulteriū eni interci-
pit cohabitatōꝫ ſi habꝫ aditꝰ mōa
chus ad monachā vel monacha ad
mōchū ſecreto ſingulariẗ ad collo-
cutōꝫ· Nō cubet mōchꝰ i mōſterio
muliebri neqꝫ cū mōcha ſingulariẗ
ꝯuiueẗ·⁊ qn̄ neceſſaria vite a viroꝝ
ꝑte ad regulares deferūẗ mōchas

extra portam h̄ ſuſcipiat abbatiſſa
vel i monaſterio feminaꝝ cū quadā
vetula monacha· Porro ſi ꝯtigerit
et aliquā ſuā ꝓpinquā videre volue
rit monachꝰ in preſentia abbatiſſe
huic ꝯfabuletur ꝑ modica ⁊ ꝯpen-
dioſa ꝟba ⁊ i breui ab ea diſcedat
❡ Item in regiſtro gregorij·
Monachi ⁊ monache in nullo ſimul
I habitent loco·
N nullo loco mōchos et mo-
nachas in vnū mōſteriū cohabita-
re ꝑmittimus·ſed nec ea q̄ duplicia
vocāẗ et ſi qꝺ tale ē religioſus ep̄s
mulieres quidē in loco ſuo manē ſtu
deat·monachos autem aliud mona
ſteriū edificare cogat· Si aūt plu-
rima ſunt talia monaſteria ſepētur
in alijs monaſterijs monache et in
alijs mōchi·res aūt quas hn̄t com
munes ꝭm iura eis ꝯpetentia diſtri
buātur· ❡ Itē ex ꝯcilio agathenſi·
A monaſterio monachoꝝ lōgiꝰ cō
ſtituantur monaſteria puellarum·
M Onaſteria puellaꝝ longe a
mōſterio mōchoꝝ ā ꝓpter in
ſidias diaboli aut ꝓpter hominum
oblocutōꝫ collocēẗ· ❡ Iteꝫ ex ꝯci
lio yſpalēſi· Puellaꝝ mōſteria mo-
nachoꝝ p̄ſidio ⁊ miſterio gubnent·
I N decima actōe ꝯſenſu omni-
ni decreuimꝰ vt mōſteria vir
ginū i ꝓuicia bethica mōchoꝝ ām̄i
niſtratōe ac p̄ſidio gubernēẗ· Tūc
eni ſalubria xp̄o dicatis virginibꝰ
p̄bemus q̄n eis patres ſpūales eligi
mꝰ quoꝝ nō ſolū gubernaculis tu-
eri ſed etiā doctrinis edificari poſ-
ſint·ea tn̄ c̄ca mōchos cautela ſua-
ta vt remoti ab eaꝝ familiaritate
nec vſqꝫ ad veſtibulū habeāt acce-
dendi familiare ꝑmiſſum · ſed neqꝫ
abbateꝫ vel eū q̄ preficiẗ extra eā q̄
p̄eſt ꝟginib· xp̄i loq̄ aliquid quod
ad inſtitutōꝫ earum ꝑtinet licebit ·
nec cū ea ſola que p̄eſt frequēter eū
loqui oportet· ſed ſb̄ teſtimonio du
arum vel triuꝫ ſoroꝝ ita vt rara ſit
acceſſio et breuis omnino locutio ·
❡ Prohibēẗ etiā ſanctimōiales ꝓ-
pria receptacula hr̄e· ❡ Vn̄ inno·
p̄pa·ij· Sanctimōialib· receptacla
ſeu domicilia priuata hr̄e non licet·
P Ernitioſam et deteſtabilem ꝯ
ſuetudinem quarūdam muli-
erū q̄ licet neqꝫ ꝭm regulā beati be-
nedicti neqꝫ baſilij aut auguſtini
viuant·ſanctimoniales tamen vul-
go cenſeri deſiderant aboleri decer-
nimus· Cū enim iuxta regulā degē
tes in cenobijs tam in eccleſia ꝙ in

ra· fere eadeꝫ ver
ba ponuntur i au
tenti·de ſan· epi-
ſcopis ·§· ſi quis
autem ad mona-
ſticam vitam·
ſ ❡ Competētia·
forte pro numero
perſonarum ·cum
enim collegiū ſe-
paratur ꝓ nume/
ro ꝑſonarum diui
duntur bona · vt
·ff·de colleg·illi·
·l·i·in ſi· vel forte
ſecundum ꝙ qui-
libet dedit mona/
ſterio ·ar ·xij·q ·
·iiij·c·primo·
I N decima ·
ex̄ cā· id eſt
preter conſcienti/
am abbatiſſe ·
l ❡ Duarum·hic
patet ꝙ ſi clericꝰ
accuſetur qui de/
liquerit cum mo-
niali vel cum alia
p̄t ſe purgare cū
mulierib· · ad q̄d
enim vocarētur i/
ſte ſi non poſſent
eſſe teſtes· cū eni
clericus repellatᵒ
a dignitate opti/
nenda ꝓpter teſti
monium mulierū·
extra de teſti·tam
litteris multo for
tius ꝑ eas expur-
gare ſe poteſt·vn
de ſatis admitti
poteſt ꝙ ſi cleri-
cus non poteſt ha
bere alios cleri-
cos cōpurgato-
res ꝙ ꝑ honeſtos
laicos ſe poſſit ex
purgare·vt·ij·q
v·omnibus·in ſi·
et·lxxxi·di·cleri-
ci ·et·xij·q·i·c·i·
et in auten·ꝺ mo·
·§·cogitandum·
P Erni tōſam·
ꝯmūiẗ ·ideo
ꝯmuniter omnia
faciunt vt ſibi in/
uicem ſint teſtes
et honeſtatis ⁊ ca
ſtitatis·vt in auẗ·
de monachis·§ co
gitandum·
P Eruenit· fin
gunt · tales
ſūt cogēdi vt vel
veri clerici vel ve
ri monachi ſint ·
vt extra de regu·
vt clerici·
o ❡ Prepoſi·de
talib· habuiſtis
·xvi·q·i·c·ij·
p ❡ Deſtruantᵒ·
id ē ꝯuertāẗ i aliā
formā vt·ꝗ·cā pr·
·q·iij·c·q̄ ſemel·
D Odum·fra-
ternitati · ſꝫ

nonne cum aliq̄d
precipitur alicui
ſufficit quod pre
ceptum ſit prede/
ceſſori ad hoc vt
ſucceſſor teneat᷑ •
vt in autenti • vt
nulli.iudic̄.§.ꝛ h̄
vero iubemus •
colla.ix.licꝫ aliud
ſit in mandato q꞉
illud extinguitur
morte • vt extra ꝺ
offic̄ • del᷑ • gratū •
dicunt quidam ꝙ
ſiue ſit preceptū
ſiue mādatum dū
modo expſſis no •
minibus ſcriba ⸗
tur ſemper expi ⸗
rat morte • vt ex ⸗
tra de offi • del᷑ • q°
niam abbas • alij
dicunt aliud eſſe
in precepto ꝙ̄ in
mandato •

a ¶ hortādi • id
eſt predicandi •
b ¶ Inuitati • vt
• s • e • luminoſo •
c ¶ Sed ne • ſic • x •
vi • q • i • nec pro cu
iuſlibet •

Viſitādi • quo
tiens • cum
vtilitas vel neceſ
ſitas exigat alias
ſemel in anno tan
tum veniet epi ⸗
ſcopus • vt no • x •
• q • i • decreuim⁹ •
videtur tamen ꝙ
hodie bis in anno
poſſit ex officio
ſuo viſitare • ex ⸗
tra de cenſi • cū ve
nerabilis • in fi •
a ¶ Vt grauamē •
id eſt vt non exi ⸗
gat enormem et
immoderatam ꝓ
curationem • x • q •
• iij • illud • ſed ſecū
dum ꝙ taxat᷑ ex/
tra de cenſi • cum
apoſtolus • et hoc
intelligas cum e ⸗
piſcopus accedit
ad eccleſiam ꝓpē
vtilitatem eccl̄ie •

refectorio atq̄ꝫ dormitorio ɔmūiter
eſſe debeant ꝓpria ſibi edificant re ⸗
ceptacula ꝛ p̄uata domicilia • in qui
bus ſub hoſpitalitatis velamie paſ ⸗
ſim hoſpites minus religioſos con ⸗
tra ſacros et bonos mores ſuſcipere
nullatenus erubeſcunt • Quia ergo
omnis qui male agit odit lucem • ac
ꝑ hoc ipſe abſcondite in iniuſtorum
tabernaculo opinant̄ ſe poſſe latere
oculos iudicis cūcta cōſpicietis • h̄
tam iniuſtū inhoneſtū deteſtandūq̄ꝫ
flagiciū ne vlterius fiat modis om
nibus prohibemus et ſub pena ana
thematis interdicimus • Simili mō
ꝓhibem⁹ ne ſanctimoīales ſimul cū
canonicis vel monachis in eccleſia ī
choro vno ɔueniāt ad pſallendum •
¶ Itē ſunt alij quos epi p̄grauan
tes ſalutē ipaꝝ aīaꝝ negligūt • qui
buſlibet vero occaſionibꝫ bona mo ⸗
naſterioꝝ detrahē cupiunt • Tales
erāt quidā clerici rauennatis eccl̄ie
qui ſimulata religione monaſterijs
cupiebāt p̄fici • nō trāſeūtes ad mo
nachicum habitū neq̄ꝫ renūciātes
eccl̄iaſtice milicie • ¶ De quibꝫ gre
gorius ſcribit iohī rauēnati archi ⸗
epō • Monaſteria clericorū vel lai
corum habitacula fieri n̄ dn̄t

Peruenit ad me ꝙ ī eccl̄ijs fra ⸗
ternitatis tue aliq̄ loca dudum mo
naſterijs ɔſecrata nunc habitacula
clericoꝝ ā etiaꝫ laicoꝝ facta ſunt •
dūq̄ꝫ hij q̄ ſunt ī eccl̄ijs fingūt ſe reli
gioſe viuere • mōaſterijs ꝓponi appe
tūt et ꝑ eoꝝ vitā mōaſteria deſtru
untur • nemo p̄t eccl̄iaſticis officijs •
et infra Proinde fraternitas tua ſi
hoc quolibet in loco factū ē emēda
re feſtinet • q꞉ ego nullo mō patiar
vt loca ſacra ꝑ clericorum ābitu de
ſtruantur • ¶ Idem mauriano epo
rauenne • Qui in ſacro ſunt ordine
ɔſtituti ī mōaſterijs nullā ha
beāt p̄tātem

Dudum ad nos
multoꝝ relatōne ꝑuenerat mōaſte
ria in rauēnatum partibꝫ cōſtituta
omnino clericorum vr̄orum dominio
p̄grauari • ita vt occaſiōe regiminis
ea quidem q̄d dici graue ē veluti in
ꝓprietate poſſideāt • quib⁹ non mo ⸗
dicū ɔdolentes p̄deceſſori vr̄o litte ⸗
ras miſimus vt h̄ emēdare debuiſ ⸗
ſet • ſed qm̄ vite termio citi⁹ ē occu
patus ne hoc on⁹ mōaſterijs rema
neat fraternitati veſtre eadem nos
ſcripſiſſe recolimus • Et q꞉ vt cōpi ⸗
mus in huius rei hacten⁹ correctio
ne ceſſatū eſt • hec audientes ad vos
iterum preuidim⁹ ſcripta dirigere

Hortamur ergo vt omi mora om ⸗
niq̄ꝫ excuſatōe ſubmota ita mona ⸗
ſteria ipa ab huiuſcemodi ſtudea ⸗
tis grauamine releuare • q̄tinus nul
lā deinceps in eis clerici vel in ſacro
ordine ɔſtituti ob aliud habeāt niſi
hortādi tm̄mō cauſa accedēdi licen
tiam • aut ſi forte ad ꝑagenda ſacra
miſſaꝝ fuerint inuitati miniſteria •
ſed ne pro cuiuſlibet monachi aūt
abbatis ꝓmotōe • et infra • Nec illic
vlteri⁹ habeat p̄tātē aliquā ne mo
naſteria huius occaſionis velamine
ea que ꝓhibemus ſimul cū canoni ⸗
cis et mōachis ī eccl̄ia ſuſtinē onera
ɔpellantur • Hec itaq̄ꝫ omnia vigilā
ti ſtudio emendare iam ſecundo cō
monita ſanctitas vr̄a non differat •
ne ſi poſt h̄ negligētes vos eſſe q̄d n̄
credimus ſenſerimus aliter mona ⸗
ſterioꝝ quieti ꝓſpicere ɔpellamur •
Nam notū vobis ſit ꝙ tanti neceſſi
tati ſuoꝝ dei ɔgregatōnem ſubia ⸗
cē n̄ patiem̄ • ¶ Idē Vr̄a viſitādi ꝛ
exhortandi mōaſteria epus
adire dꝫ

Viſitādi exhortādiq̄ꝫ
grā ad mōaſteriū quociēs placue ⸗
rit ab antiſtite ciuitatis accedatur •
ſed ſic caritatis officium illic imple
at epus vt grauamē aliq̄d mōaſteriū
nō incurrat • ¶ Itē ex ɔcilio aureli
anēſi • Frequēt epi mōaſteria vi
ſitēt ꝛ q̄ corrigēda ſunt corrigant

Non ſemel ſed ſepius in anno
epi viſitent mōaſteria mona ⸗
choꝝ • et ſi aliq̄d corrigēdum fuerit
corrigatur ¶ Pro talib⁹ q̄ aīaꝝ
curā nō hn̄tes bona tm̄ monaſterio
rum in ſuos vſus conuertere cupie ⸗
bat • ſtatutū ē vt mōaſteria cū ſuis
rebus penitus ſint libera a p̄tāte et
dominio epoꝝ • Q̄d aūt nullis cano
nicis iurib⁹ dicūt̄ monaſteria ſubie
cta eſſe • nō ita ītelligēdū ē quī ipi
epo aliquid nomine eulogie vel in
die dedicatōis vel ī natali ſanctoꝝ
quoꝝ noie ipm mōaſteriū dedica ⸗
tum eſt debeant offerri • ¶ Vnde ge
laſius ꝑpa ait • Nō debꝫ eps aliq̄d a
monaſterio exigē p̄ter ɔditōes q̄s
dedicatōnis tempore conſtituit

Eleutherius frater et coepus
noſter querit̄ ꝙ mater ei⁹ in
caſa q̄ caſtellū dr̄ • oratoriū cōſtrux
iſſet ac dedicauerit ꝛ in eodem loco
mōachos ɔſtituerit ex quibus vnus
ē p̄ſbr̄ • hoc aūt tpe dedicatōnis in ⸗
ter epm cardellū cuius ipſa dioceſ
eſt et matrē ſuā aſſerit cōueniſſe vt
quicq̄d dedicatōnis vel natalis mā ⸗
tirū die quoꝝ in eodem monaſterio

ſed ſi cauſa ꝓpri
negocij accedit n̄
tenetur ei mona ⸗
ſterium prouide ⸗
re • x • q • i • relatū •
et • c • placuit • et •
• xij • q • ij • caritatē •
et extra de cen • cū
venerabil᷑ • ibi cau
ſa correctionis ac
cederet •

Non ſemel •
pro talibꝫ •
ſcilicet epiſcopis •
eis enim non ſub ⸗
ſunt monaſteria
quo ad legem di ⸗
oceſanam • s • x • q •
• i • in ſumma •

Eleutherius •
conueniſſe •
ar • quod pactio
poteſt interueni ⸗
re in ſpiritualibꝫ •
• x • q • iij • c • penul •
et • i • q • iij • queſitū •
vt no • viij • q • iij •
in ſumma • ꝛ huic
capl̄o obſtar • i • q •
• ij • c • i • ꝛ • i • q • i • ſta
tuimus • et • q • iiij •
eccleſia • et • ꝭ • ꝺ ɔ •
di • i • ſi q̄s baſilicā •
ſꝫ dicas ꝙ h̄ nō ve
re dicitur pactuꝫ
quia et ſine pacto
tenet᷑ eccleſia da
re aliquid epo in
ſignum ſubiectio ⸗
nis vt hic dicitur
in fine • Itē aucto
ritate epi p̄t ali ⸗
q̄d ɔſtitui patro ⸗
no • vt extra ꝺ iu ⸗
re pa • preterea •

a ¶ Penſionis·vltra id quod conuenit in principio·
b ¶ Eulogie·i·in ſignū ꝓdicatōnis quam fecit tempe ꝯſecrationis·
c ¶ Debeat·ꝯſiderata ꝯſuetudīe alioꝝ mōaſterioꝝ·vt ex̄ d̄ cen·ſup eo·et·x·q·iij·nec numerus·in fi·ex h̄ caplō patȝ ꝙ mōaſteria n̄ ſūt penitus exempta a lege dioceſana·tenētur enim ad eulogias ſic̄ hic d̄r· Itē tenētur ad ꝓcuratōȝ q̄ debet̄ rōne viſitatōnis·vt ex̄ de ꝑſcrip·cū ex officij· Item ſi aliquid ex ꝯſuetudine debent·vt ſ̄·c·ꝓximo·
S Eruiciū·vſqȝ ad h̄ tēp⁹·et tn̄ vix fuerunt·xxv·anni a tempe greḡ·vſqȝ ad tps vrbani·ḡ ꝯſuetudo inducit ānuas ꝑſtatōnes nā et dat iuriſdictionē·dat etiam ꝓuilegiū·vt no·ix·q·iij·ꝯqueſt⁹·in fi·et dat ius eligēdi·ex̄ d̄ ꝯſue·cū dilectus·i fi·et inducit ſuitutem·ff·de aq̄ plu·ar·l·i·§·vl·et·l·ij·§·i·et·ff·ꝯmu·predio·venditor·et ꝯſuetudo obligat ſic̄ ius ſcriptū·xi·di·eccīaſticaꝝ·⁊ ꝙ aliq̄d ex tpe ꝑſumatur debitum ſūt·ar·multa·ff·de vſur̄·cum de i rem·et·l·q̄ ſemiſſes·et·l·cū quidā·§·i·et·C·de fidei ꝯmiſ·liber·l·i·ar·contra iſta·ex̄ de ꝯſue·c·i·et ex̄ de cen·ſciētes·et·c·ꝑuenit·et·i·q·i·null⁹·et·x·q·iij·q̄ꝛ ꝯgnouim⁹·et·ff·de ope·lib·l·operis·et·C·de pact·l·ſi certis·⁊ ex̄ de cā poſ·cū eccleſia· Item q̄ꝛ ex curſu tpis nulla orit̄ obligatio cū nec tollat̄ tpe·vt·ff·de act·⁊ obli·obligatōnū·ſ̄ varij varijs modis de hac mateia dixerūt·ſed omiſſis illis dico ꝙ nūq̄ ex ꝯſuetudine ſola licȝ eſſet ꝑſcripta aliq̄d ius ſit q̄ſitū·n̄ forte eſſet tanta cuius memoria nō eſſet·vt·ff·de aqua coti·h̄ iure·§·ductus aque·et·ff·de aq̄ plu·ar·l·i·§·vl·ſ̄ ſolūmō cōmoduȝ ⁊ ius poſſeſſionis queſitū ē ex ꝯſuetudine poſſeſſor enī nichil tenetur de iure ſuo ꝓbaē ſ̄ aduerſarius ꝓbabit eſſe indebitum·vnd̄ quādiu

eſt de hoc queſtio an talis ꝑſtatio ſit debita ſemper erit poſſeſſor ī poſſeſſione·vt·xvi·q·iiij·nolumus·extra vt lit̄·pen·a memoria·et·ff·d̄ aqua coti·l·penul̄·et h̄ verū ē cū allegat ꝯſuetudinē ⁊ nō cauſā·cauſa enī allegata et ꝯſuetudine ꝓbata debitū ꝑſumitur adeo vt nō admitatur probatio in ꝯtrarium·et ſ̄m hoc nulla eſt differētia inter ꝯſuetudinē ꝑſcriptā et preſcriptōnē·q̄dam tn̄ hāc aſſignāt differētiam inter ꝯſuetudinē ꝑſcrip̄tam et ꝑſcriptōȝ ꝙ ꝯtra ꝑſcriptōȝ nō admittitur ꝓbatō licȝ cā ꝑſcrip̄tōnis appareat iniuſta·vt extra de ꝑſcrip·de q̄rta·ſ̄ ꝯtra ꝯſuetudineȝ ꝑſcriptam bn̄ vt ſcȝ probetur indebitū licȝ allegetʒ debitū ꝑceſſiſſe·vt·C·d̄ agrico·⁊ cē·litib·tuti⁹ credo ꝑſcriptōȝ allegandā ꝙ ꝯſuetudineȝ ꝑſcriptā·q̄ꝛ ad ꝓbādam ꝯſuetudinē multa req̄runt̄ vt dixi·s·di·viij·Fruſtra·et h̄ vera ſūt ꝙ ꝯſuetudo ſemp tuetur poſſeſſoreȝ donec ꝓbet̄ ꝯtrariū n̄ vi vel clam vel p̄cario poſſederit·tūc enī ille q̄ dedit ſua auctate ꝑt negaē·x·q·iij·q̄ꝛ ꝯgnouimus·Io·quicq̄d dicat·Io·ego credo ꝙ ex ꝯſuetudine preſcripta ſpatio·xl·annoꝝ et bona fide ius ⁊ poſſeſſio acquiratur·vt ex̄ d̄ ꝯſue·c·vl·in fi·et·ff·de leḡ·diuturna·b· Queſtio·i·
Q Vod epiſcop⁹·dubitatō harum trium queſtionum ab eodem fonte procedit·vnde vna ſolutōne terminantur·h·dicit ꝙ clericus ſecularis inuito epō poſſet trāſire ad monaſterium·ut ſ̄·e·c·i·⁊ ſ̄·e·q·ij·c·due·ſed nec mōachus nec regularis canonicus ꝑt inuito abbate tranſire ad locū aliū·vt ſ̄·e·q·iij·c·i·et·c·ſtatuim⁹·ſ̄ ei⁹ opinio corrigit̄·ex̄ d̄ regul̄·⁊ trāſe·ad relig̃·licȝ·vbi habes ꝙ quilibet ꝑt trāſire ad artiorē religioneȝ petita tn̄ licētia licȝ non obtēta·ſ̄ ad parē religiōȝ nemo poteſt trāſire·vt ex̄ de regu·ſane·

reliquie ſunt ꝑ fidelium oblationes intrauerit medietatem quideȝ ipm monaſteriū habeat·medietas autē epiſcopo offeratur· Contra quam ꝯuentōȝ marius preſbr̄ ſiue ſciente ſiue neſciente epō mōchis ipſis vel ꝑſbitero qui ex eis ē vim dicitur intuliſſe et frequentes moleſtias generare·ita vt memoratū ꝑſbrm ꝓpe ceciderit ⁊ miſſas eū facē nullo mō ꝑmittat dicēs vt quaſi ꝑēſionis nomine aliq̄d ſtatuere debeat· h̄ igit̄ omnia diligenter te examinare iubemus·et ſi apud te euidēti ratione ꝯſtiterit·q̄ꝛ tpe quo dedicatum eſt ipm monaſteriū ꝯditiones ſuperi⁹ poſite cōuenerint ſeruari eas ex nr̄a auctate ꝑcipimus·nec aliquid amplius exinde ab aliquo exigatur Si vero nil tale conſtiterit mediāte te quid ipi epiſcopo nomīe eulogie offerri debeat inter ipſos monachos ⁊ preſbiterum volumus diffiniri·ſaluo tn̄ eo vt preſbiter gaudentius q̄ etiam monachus eſt miſſas in monaſterio ſuo ſicut cōſueuit facere a nullo vlterius debeat prohiberi·
¶ Itē vrban⁹ papa·ij· Conſueta ſuicia epīs monaſteria exhibeant·
S Eruicium q̄d mōaſteria aut ſeoꝝ eccīe a tempore gregorij·vij·vſqȝ ad hoc tps fecerunt et nos cōcedimus· ¶ Canonica vero iura quib⁹ monaſteria ſubiecta nō ſunt ſinodales exactōes intelligūt̄· Non enim cogēdus eſt abbas ſicut in turonico ꝯcilio ſtatuitur ad ſinodū ire niſi aliqua ratōnabilis cauſa exiſtat· Sunt etiā quedaȝ ſuitutis officia vt angarie operū crebre receptōnes annue exactōnes mulctationes peccantium a quibus oīb monaſteria libera ſunt·

Incipit cauſa decimanona·

Q Vo clerici ad mōſteriū trāſire volūt vtq̄ȝ licentiā ab epiſcopo ſuo petijt·vnus relicta ꝓpria eccīa eo inuito·alt̄ dimiſſa regulari canonia cenobio ſe ꝯtulit· ¶ Primo q̄rit̄ ſi epūs debeat ꝑmittē vt relicta ꝓpa eccīa cleric⁹ mōſteriū igrediat̄ ¶ Secdō q̄rit̄ ſi epīs daē licētiā noluerit an eo iuito mōſteriū poſſit adire· ¶ Tercio ſi ꝯtigerit ipos regulares canonicos fuiſſe vtrū ꝯcedendum eſſet eis monaſterij ingreſſus·

Q Vod epūs Q I licentiam clericis adeundi monaſterium dare debeat in toletano concilio precipit̄ in quo ita ſtatutum legitur·
Nō debet negari ingreſſus clericis qui mōchoꝝ ꝓpoſitū appetūt
C Lerici qui monachoꝝ ꝓpoſitum appetunt q̄ꝛ meliorem vitā ſeq̄ cupiūt·liberos eis ab epō in monaſterijs largiri oportet ingreſſus·
I Nuito vero epō Q II clericum eius a nullo eſſe ſuſcipiendum·leo epiſcopus teſtatur ſcribens ruſtico narbonēſi epiſcopo· Inuito epō nullus
A Lienum clericū eius ſuſcipiat clericum inuito epō ipius nemo ſuſcipiat· ¶ Sȝ ſubaudiendūȝ eſt niſi ad ꝓpoſitū melioris vite trāſire voluerit·tunc enim liberū eſt illi etiā epō cōtradicente monaſteriū ingredi· ¶ Vnde vrban⁹ ꝑpa i capitulo ſancti rufi· Qui mōchoꝝ ꝓpoſitū appetit etiā iuito epō ē recipiēdus
D Ve ſunt inq̄t leges vna publica altera ꝑuata· Publica lex ē que a ſanctis patrib ſcriptis ē cōfirmata·vt ē lex canonū q̄ quidem ꝓpter trāſgreſſiones eſt tradita·verbi gratia· Decretū ē in canonibus clericum nō debere de ſuo epiſcopatu ad aliū trāſire ſine cōmendaticijs litteris ſui epi·quod ꝓpter criminoſos ꝯſtitutū ē·ne videlicȝ infames ab aliquo epō ſuſcipiātur ꝑſone·ſolebant enim officia ſua cum nō poterāt in ſuo epiſcopatu in alio

Clerici·meliorem·hec eſt cauſa ſufficiens quia de minori ad maiꝰ
traſcundū ē·xciij·di·legimꝰ in fi·§ nō ad parē·vt ex̄ de reg̃·ſa=
ne·et tñ dic̄ capl'm·ſic viue i monaſterio vt clericꝰ eſſe merearis·xvi
Alienū clericū·imo nec ec̄ laicū alienū·vt Q·ij· ·q·i·ſic viue
·lxxi·di·primatus·ſi g̊ clericus huiꝰ ep̄atus eligitur ad aliquaꝫ
dignitatē in alio ep̄atu ſine licentia huius ep̄i nō p̄t eū recipe·vt·lxx/
vi·di·c·vl·et·lx=
iij·di·lr̄as·et·lxx/
xv·di·archidiaco
num·

Que fuit·p̄ua
ta·vt caritas de q̄
dicitur habe cari
tatem et fac quic
q̄d vis·vt de pe·
di·ij·radicata·

d Sine omen=
daticijs·§ quare
creditur omēda=
ticijs lr̄is cū qui=
libet poſſet omen
dare rem etiā vi=
cioſam·nā que cō
mēdādi animo di
cūtur neminē ob=
ligāt·vt·ff·de cō
trah·emp·ea q̄·§
dicas ꝙ ſi quis rē
omendat in gene
re non obligat·
ſed ſi in ſpecie ob
ligatur·vt·ff·de
edil'·edic·ſciēdū·
ſed nec in genere
licitū eſt omdare
ex certa ſciētia rē
vicioſaꝫ·vt extra
de ſeru·c·vnico·
alioq̄n de dolo te
netur·vt·ff·d̄ do
lo·ꝙ venditor·

e Propter cri
minoſos·licꝫ ꝓp̄t
criminoſos fuerit
oſtitutio data·tñ
extēditur etiā ad
nō criminoſos·qꝛ
nullus recipitur ſi
ne cōmendaticijs
lr̄is ſui ep̄i·vbi a/
liquid ſtatuit̄ ꝓp̄t
impulſiuā cauſam
cauſa ceſſāte non
ideo ceſſat oſtō·§
vbi aliq̄d ꝓp̄t fina
lē cauſā ē ſtatutū
ibi ſi ceſſat cauſa
ceſſat conſtitutō·
ſic diſtinguit̄·ff·
de dona·l·ij·§·vl·

f In ſuo·s·vij
·q·i·ſi quis pre=
ſbiter·

g Si quis hoꝝ·
maxime qꝛ idem ē
in alijs·

h Si afflatꝰ·§
qualiter p̄t aliq̄s

celebrare q̄d iure preceptis et ſcrip
tis deteſtatum eſt·Lex vero priua=
ta eſt que inſtinctu ſancti ſpiritꝰ in
corde ſcribitur·ſicut de quibuſdam
dicit apoſtolus·Qui habent legem
dei ſcriptam in cordibus ſuis·et ali
bi·Cum gentes legē non habeant
ſi naturaliter ea que legis ſunt faci
unt ipſi ſunt ſibi lex·Si quis horum
in ec̄cia ſua ſub epiſcopo populū re=
tinet et ſecularit̄ viuit·ſi afflatꝰ ſpi
ritu ſancto in aliquo monaſterio vel
regulari canonica·ſaluari voluerit
ſe·qui enim a lege priuata ducitur
nulla ratio exigit vt a publica lege
conſtringatur·dignior enim lex p̄=
uata q̄̄ publica·ſpiritus quidem dei
lex eſt·et qui ſpiritu dei aguntur le
ge dei ducuntur·et quis eſt qui poſ
ſit digne ſpiritui ſancto reſiſtere·
Quiſquis igit̄ ſpiritu hoc ducit̄ etiā
ip̄o epiſcopo ſuo otradicente eat li=
ber noſtra auctoritate·Juſto enim
lex poſita non ē·ſed vbi ſpiritus dei
ibi libertas·et ſi ſpiritu dei ducimini
nō eſtis ſub lege· C III

Canonicos autem regula=
res ad monaſterium tranſ
ire multis auctoritatibus
probibetur· Unde in concilio e=
ducenſi congregato ſub·vij·gre=
gorio legitur·

Regulares canonici monachi fieri non debent

Nullus abbas vel
monachus canonicos regu=
lares a ꝓpoſito ꝓfeſſionis canonice
reuocare atq̄ꝫ ad monaſticū habi=
tum profeſſionis trahendo ſuſcipere
audeat vt monachi fiant quamdiu
ordinis ſui eccleſiaꝫ inuenire quiue
rint·in qua canonice viuēdo deo ſer
uire et animā ſuam ſaluare poſſint·

clericus inuito ep̄o tráſire ad religionē cū ei forte iuratus ſit et obedi
ens ſuus ſit·et crimen ydolatrie ſit nolle obedire·vt·viij·q·i·ſciendū·
et video ꝙ peregrinari nō p̄t ſine licētia ep̄i·vt de ꝯ·di·v·non oportet·
et ſepe bonū omittendū eſt ꝓpter meritū obedientie vt·xi·q·iij·q̄d g̊·
cū etiā obediēdū ſit licet iniuſte q̄d p̄cipiatur·vt·xxiij·q·i·quid culpa
tur·Itē cum clericus nō poſſit alienare res ec̄ie ſue·ergo multo poti
us ſeip̄m nō p̄t alienare·cū pſone digniores ſint rebꝫ·vt·xij·q·i·preci
pimus·et maior ē alienatio pſone q̄̄ rei·vt·xvij·q·i·c·iij·ſed dic ꝙ
excuſatꝛ a delicto inſtinctu ſp̄us ſancti ſicut alij·vt extra de diuor·gau
demus·xiij·q·v·dixit·

i Dignior·tñ in tribꝫ caſibꝫ nō preiudicat priuata lex publice·nam
mulier licet ducatur lege dei non p̄t inuito viro intrare religionem·

·xxvij·q·ij·ſi q̄s ꝯiugū·nec ipubes inuito pr̄e·xx·q·ij·puella·
nec ep̄s iuito papa·ex̄ d̄ reg̃·c·licꝫ·ñ fallit regl'a intelligētes
Canonicos·h̄ depingitur tercia queſtio q̄ ſoluit̄· Q·iij·
Nullus·monachus·vt p̄ores qui p̄ſunt ex̄ de reg̃·c·licet·
monaſterijs·extra de ſta·mo·monachi·
m Eccleſiam·ſi·ex̄ de vi·et ho·cle·dous·ex̄ de relig̃·do·c·int̄ q̄tuor·

quod ſi temerario auſu id agē tēp=
tauerit anathematis vinculo obli=
gentur· Itē vrbanꝰ p̄p̄a ſecūdꝰ
Mandamꝰ et vni De eodē
uerſaliter interdicimꝰ ne q̄s
canonicus regularis ꝓfeſſus niſi ꝙ
abſit publice lapſus fuerit mona=
chus efficiatur· Q̄d ſi decreto nr̄o ꝯ
traire preſumēs agere tēptauerit
ad ordinem canonicū p̄cipimus vt
redeat·et deinceps memorialem cu
cullam deferat et vltimus in choro
maneat· Subaudiendū vero eſt
niſi cū patris ſui licentia religionis
ꝓpoſitu induerit· Unde vrbanus
papa·ij·ſcribit abbati ſancti rufi·

Patris ſui conceſſiōe regulares canonici monachi fieri poſſunt·

Statuimus ne ꝓfeſſionis ca=
nonice quiſpiā poſtquā dei vice ſup̄
caput ſibi hominē impoſuerit alicu=
ius leuitatis inſtinctu vel diſtrictio=
ris religionis obtētu ex eodem clau
ſtro audeat ſine patris et totius cō
gregatōnis pmiſſione recedere· Di
ſcedentē vero nullus abbatū vel epi
ſcoporum et nullus monachoꝝ ſine
omnium litterarū cautōne ſuſcipiat·
Querit̄ ſi mōaſteria q̄ ſemel dedi
cata ſunt poſſint trāſire in clerico=
rum vel ſeculariū habitacula·q̄d in
calcedonenſi ꝯcilio omnibus modis
ꝓhibet̄·xxiiij·caplo Que ſemel ſunt dedicata mōaſteria ſp mōaſteria p ſeuerent·

Que ſemel dedicata
ſunt mōaſteria cū ꝯſilio epoꝝ
maneāt ppetuo mōaſteria·et res q̄
ad ea ptinent monaſterijs reſuari
oportet·nec poſſe ea vltra fieri ſecu
laria habitacl'a· Qui vero pmiſerit
h̄ fieri ſbiaceāt hijs ꝯdēnatōnibus
que p canones ꝯſtitute ſunt Itē

n Regulares·
ſimiliter clericus
in qua ec̄cia eſt ſe
mel intitulatus in
ea ꝑpetuo pſeue=
ret·vt·lxx·di·ſan
ctoꝝ·et·lxxi·di·
clericos·vt enim
ait ap̄lus·i ea vo
catōne in qua q̄s
vocatus eſt in ea
ꝑpetuo perſeuera
bit·vt·xxi·q·i·c·i

Mandamus·
lapſus·tunc
enim poſſet imo
cogeretur·vt·xx·
·q·i·ſicut·

p Monachus·
h̄ ꝯſueuit itelligi
cū cauſa leuitatis
trāſit·alias ſi trā=
ſit ad aſpiorē vi=
tam bñ cogit̄ ibi
ſtare·vt extra de
regularibꝰ licet·
ſed manifeſte ob
ſtat ex̄ d̄ ſta·mo·
cū nob·§ h̄ eſt re
mota·vnde ſatis
credo ꝙ ſi nō pe=
ciit licētiā cogitꝛ
redire·nec obſtat
ex̄·e·ſane·qꝛ ibi
dicit pmittas·et
ſic ē diſpenſatio·

q Memorialē·
non ꝙ ſit mona=
chus ſed ratione
prioris maleficij·
vt·s·xciij·di·p̄ci
pimus·ſed mari=
tus qui tranſiuit
ad religionē reuo
catꝰ ab vxore ſua
non fert cucullā·
vt·xxxiij·q·v·q̄d
deo·et ſic q̄n̄qꝫ p̄t
eſſe diſpar habi=
tus·in eodeꝫ cho=
ro·

Statuimus·
diſtrictioris
q̄·xx·q·iiij·virgi=
nes·contra·extra
de regula·c·licꝫ·
ſed hec dictio le=
uitatis ſoluit con
trariū·et ē·ſi·C·
d̄ offi·ma·mili·l·
penultima·

s Querit̄·inci
dentem queſtionem ponit magiſter·et illa dupliciter poteſt intelligi·
vno modo ſic·an de monaſterio poſſit fieri ſecularis eccleſia·vel ſic an
monaſterijs pn̄t p̄fici ſeculares clerici·dicas g̊ ꝙ de monaſterio nunq̄
p̄t fieri ſecularis ec̄cia vt h̄ d̄r niſi enormit̄ viuāt·tūc pn̄t monachi re
moueri et inſtitui ſeculares canonici tñ cū auct̄ate pape·vt ex̄ ne cler̃·
vel mo·relatū·vel n̄ ita ſit ꝙ nō inueniantur alij de ordine illo p quos
poſſit locus ordinari·vt extra de relig̃·do·inter·vel niſi ita ſit ꝙ ali=
ter non poſſet reformari locus ille q̄̄ p canonicos·vt ex̄ de ſta·mo·cū
nobis·q̄ eſt remota·ecōtra videtꝛ ꝙ ep̄us licite poſſit de ſeculari eccle
ſia facere regularē·vt extra de ec·edifi·ad audiētiam·et·xvi·q·vij·
Que ſemel·maneant·ſimiliter nec hoſpitale p̄t ſi q̄s vult·Jo·
ꝯuerti ad aliū viſum·extra de relig̃·do·ad hec·ſed nec pmutari

poſſunt eccīe mancipia·extra de re·pmu·mancipia ·dari tamē poſſunt
ꝓuato vt·xij·q·ij·eccīaſticis·ſic domus impatoris nō pt ɔuerti ad ali
os vſus·C·de pala·do·l·i·ſed quid ſi monaſterium deſtruitur nūquid
poteſt locus ille vel edificia monaſterij ad alium vſuꝫ conuerti·ſic pn̄t
de lignis bene ɔſtruere dormitorium vel aliū honeſtum locum vel etiā
in coq̄na ſua pn̄t ea comburere·de ɔ·di·i·ligna· ſed ad priuatos vſus
non pn̄t conuerti·
locus aūt rema=
net ſacer licet di
ruptū ſit edificiū·
ff·d ɔtrah̄·emp·

Q ·ede ſacra·
Uomā ·ſub
ripiuntur·i· inua
dūtur·nā furtum
nō fit in re immo/
bili·inſti·d vſu=
ca·§·abolita·

b ¶ Deponi·⁊ h̄
cum pena incipit
a crimine ·vt· lx=
xi·di·dictum·ſe/
cus ſi a ɔtumacia
q2 tūc p̄mo eſſet
ſuſpendendus·

M Onaſterijs·
biennīū·dic
vt·s·xvij·q·ij·cō
ſaldus·et·c· ſi q̄s
incognitus·

¶ Sit grauiꝰ·
ſimile·lxi·di·mira
mur·in fine·⁊·ff·
nau·ca·ſta·l·vlti·
·§·hac autem·

c ¶ Miles·forte
loq̄tur de militibꝫ
apulie que tota ē
patrimonium be/
ati petri·vt ·xciiij
di·valde·et ·x·q·
·iij·relatum · vel
de illis qui facti
fuerant irregula=
res·ſic·liij·di le=
gem·

Q Uia ingre=
dietibꝫ·ɔū=
tēdi· duplicit̄ pt
eni aliq̄s intrare·
vel cā ꝓbādi vel
cauſa ɔuertēdi· ⁊
ꝓteſtari debꝫ q̄li
ter intret·vt ex̄ d
reḡ·ɔſulti ſumꝰ·
et ex̄ de regu ·c·
poſtulaſti·

s ¶ Teſtandi· q̄
eni i poteſtate al
terius ē nō pt te=
ſtari·inſti·quibꝫ·
nō ē pmiſſum fa=
cere teſta·in pn̄
donare tn̄ pt mor
tis cā de conſenſu
patris·ff· de do·
filiuſfamilias ·et
etiā inter viuos·
vt·ff·e·ſi cū filiꝰ·
clericus tn̄ i poteſtate ɔſtitutꝰ pt teſtari·C·de epis·⁊ cle·aut·preſbi
teros·

ſinodo·vij·capitulo·xiij·

Qui loca ſacra ɔmūia diūſoria fece
rit clericus deponat̄ laicꝰ excōicet̄·

Q Uoniam a quibuſdam viris
quedā venerabiles domus ſub
ripiūtur tam videlicet epiſcopia q̄ꝫ
monaſteria et facta ſunt cōmunia
diuerſoria·ſi quidē voluerint hij qui
retinent h̄ ea reddere vt ſm̄ antiq̄=
tatē reſtaurētur bn̄ et optime eſt·
alioq̄n et ſi de ſacro cathalogo fue
rint hos deponi p̄cipimus· ſi vero lai
ci vel monachi excōmunicari·quos
nimirū ɔſtat ɔdēnatos eſſe a patre
et filio ⁊ ſpū ſancto ·et deputabunt̄
vbi vermis eoꝝ nō morieṫ et ignis
nō extingueṫ·q2 deo aduerſantur q̄
dicit·nolite facē domum patris mei
domum negociatōnis· ¶ Queritur
de hijs qui ad cōuerſionem veniunt
quo tp̄e debeāt tōſorari ¶ De hijs
ita ſcribit greḡ·ppa fortunato epi=
ſcopo neopolitano· Anteq̄ꝫ bienni=
um in conuerſione cōpleuerit aliq̄s
tonſorari non debet·

M Onaſterijs omnibꝫ fraterni=
tas veſtra diſtrictius interdicat·vt
eos quos ad ɔuerſionem ſuſceperint
priuſq̄ꝫ bienīū in ɔuerſione ɔpleue=
rint nullo modo audeant tonſorare·
ſed h̄ ſpacio vita moreſq̄ꝫ eoꝝ ſolli
cite cōprobentur· ne quis eoꝝ q̄ nō
ſit ɔtētus qđ voluit aut ratū nō ha
beat qđ elegit·Nam cū graue ſit in
exptos obſequijs hoim ſociari q̄s
poſſit dicere quanto ſit grauius ad
dei ſuiciū improbos applicare· Mi=
les vero ſi ɔuerti voluerit p̄uſquam
nobis denūcietur nullus eū ſine nr̄o
ɔſenſu q̄libet p̄ſumat rōne ſuſcipe·
¶ Queriṫ ſi ingreſſis monaſterium
vltra relinquaṫ licētia teſtādi· hoc

greḡ·ꝓhibet ita ſcribens ianuario
carolitano epo· Poſt mōſterij in=
greſſuꝫ nulla relinq̄ṫ teſtādi licētia

Q Uia ingredietibꝫ mōaſteriū
ɔūtēdi gr̄a vlterius nulla ſit
teſtādi licētia·ſed vt res eoꝝ eiuſ=
deꝫ mōſterij ſint apta legis diffiniti
one diffinitū ē· ¶ Itē greḡ·cipria
no diacono· Poſt mōſterij igreſ
ſuꝫ eidē mōſterio oīa ſunt ɔferenda

P Erlatū eſt ad nos petronillaꝫ
noīe de ꝓuincia lucania pro=
genitaꝫ·p exhortatōneꝫ agnelli epi
fuiſſe conuerſam·reſq̄ꝫ ſuas omnes
q̄s hr̄e potuit licꝫ iure ſibi potuiſſent
ɔpetere nō eas eidē mōſterio i qđ i=
greſſa ē etiā ſpecialiṫ donatōis titu
lo ɔtuliſſe· ¶ Ecōtra paulꝰ primꝰ
heremita in teſtamēto colobiū ſuū
athanaſio alexandrino epo reliquit
tunicā vero beato anthonio· Sꝫ ali
ud ē de hijs qui monaſteriū ingreſ
ſi ſe et ſua tradiderūt· aliud de hijs
qui ſolitariā vitā ducentes ſe nulli
eccīe tradiderunt·illi ſemel tradita
nulli tradere pn̄t·iſti nulli oblata li
bere teſtari valēt· ¶ Itē in auten·

S I q̄ mulier aut vir mōſticaꝫ
vitā elegerit ⁊ itrauerit mōa
ſteriū liberis nō extantibꝫ mōſterio
qđ ingreditur res eius ɔpetere iu=
bemꝰ·et ſi pſona liberos habens an
tequam de rebꝫ ſuis inter eos diſpo
nat mōſteriū intret·liceat ei poſtea
inter eos diuidere legitima portōe
nulli diminuta·et qđ eis nō dederit
mōſterio ɔpetet· Sꝫ ſi omnem ſub=
ſtantiā inter filios diuidere voluerit
ſua pſona filijs ɔnumerata partem
ſibi retineat q̄ mōſterio ɔpetē debe=
at· Sed ſi poſt ingreſſum moriatur
anteq̄ꝫ inṫ eos diuidat filij legitimā

b ¶ Eiuſdem·cum non habeat filios·vt·j·e·ſi qua
P i ¶ Decretum eſt·C·de epiſcopis et cle·auten·ingreſſi·
Erlatū ē·p exhortatōꝫ·nō tn̄ illectam·vt·xx·q·iij·conſtituit·
l ¶ Omnes·diſtinguiṫ tn̄ an ſana an infirma det·vt ex̄ de ſepul·d hijs
m ¶ Ecōtra·heremita·heremite q̄ hn̄t ꝓpria qđ valet ad ea que no·
·xvi·q·i·qui vere·
S I qua mulier·non= extātibꝫ·ſꝫ qđ ſi habet aſcēdētes· idē vidɜ
q2 eque ſuccedūt aſcēdētes licet ordie tur
bato·ff·de inoffi·teſta·nā et ſi·et q2 aſcēdētē nō pt q̄s exheredare niſi
ɔmiſerit cauſam ingratitudinis·vt in auten·vt cū de ap·cogno·coll̄·
·viij·§·ij·ad idē·C·de epis et cle·auṫ·p̄ſbros·in ſi·ſꝫ aliud ē h̄ rōe mo

nachatus et fauore religionis· Item adhuc huic obſtat·in auṫ·coll̄·
·ix·vt nulli iudicū·§·penul̄·vbi pr̄ habet terciā pteꝫ bonoꝝ filie que
detruditur in mōaſteriū·ſꝫ h̄ ideo ē ibi q2 illo inuito fuit mōacha· Sed
quid ſi p̄mo fecit teſtamentū·vidɜ q̄ p ingreſſum monaſterij rūpitur
quaſi p poſtumi agnatōnem·eccīa enim ɔpatur poſtumo· vt extra de
ꝓba·in pn̄tia· in auten·de ſan·epis·§·ſed h̄ in pn̄ti addimus ſancio=
ni·ff·de iniuſto
rupt̄·teſta·c·filio
Item p capitis di
minutōnē rumpi=
tur teſtamētū·in
ſtitu· quibꝫ mōis
rumpitur teſta·§·
·ij· Item iſte dimi
nuitur capite qui
tranſit in alterius
poteſtatem ·econ
tra vidɜ q̄ teneat
teſtamētum quia
pro mortuo habe
tur ſed in morte ɔ
firmatur teſtamē
tum· Iteꝫ legatū
non perit p capi=
tis diminutōnem·
·ff· de ca·dimi·l·
legatū· ad hoc di
co q̄ rumpitur te
ſtamentū niſi pri
us relinquerit ali=
quid mōaſterio·
ſi q̄ inſtituit mo=
naſterium ante in
greſſum monaſte
rij in vno denaio
poſtea non rumpi
tur teſtamētum·
hugo tn̄ ⁊ Jo· cō
trariū dicūt· ſꝫ nū
quid monaſteriū
ingreſſu ipſo ad=
eptū eſt poſſeſſio
nem rerum illius·
vidɜ q̄ ſic·quem=
admodū adoptās
adipiſcitur poſſeſ
ſionem adoptati·
·ff·d precar̄·ſi ad
optauero·q̄ con/
cedo· ſed quid ſi i
grediens mona=
ſterium habuit
vſumfructum bo/
noꝝ nūquid mo
naſterium poteſt
vti fructibus illo
viuente ·videtur
q̄ non· tū ideo q2
morte extinguiť
vſufructus· tū q2
vſufructus alij ce
di non poteſt·ni=
ſi diceres q̄ ius
vtendi remane=
ret apud iſtum ⁊
vtilitas apud mo
naſteriū·ſed ɔṫ·ſi
aliqđ eſſet ius pe
nes eum in ipſo i/
greſſu factū eſſet monaſterij·dico q̄ vſufructum non remanere apud
illum·alij contradicunt·ar·C·de vſufruct̄·l·vlti·
a ¶ Diuidere·ſed qualiter teſtatur vel diſponit iſta pſona de rebus
alienis·contra illud in inſtitu·quibꝫ non eſt pmiſſū facere teſta·in pn
ci·ſed dic q̄ hoc ex quadam benignitate permittitur a iure· ne eccle=
ſia videatur aliquem velle circumuenire ꝓpter res ſuas ·p̄terea video
q̄ qn̄q̄ꝫ aliquis diſponit de rebus alienis vt mater que tranſit ad ſecū
das nupcias teſtari poteſt de rebus priorum filiorum et diſponere in=
ter ipſos·vt·C·de ſecund·nup·femine·§·vltimo·
b ¶ Legitima·i·tercia vel medietas ſm̄ numerū filioꝝ·C·de inoffi·
teſta·autē·nouiſſima·
a ¶ Competere·ne ſit onerōſus mōaſterio·

·xvi·q·vi·de lapſis· Nunc aut̄·ceſſan-tis·id ē ſi ceſſauerit iudicium q2 morte preuen-tus eſt·et ſic nō obſtat·s·e·l·ꝓx·quidam tn̄ intellexerūt qđ hic dr̄ cū vere factus eſſet monachus·ꝓximam legem intelligunt cum adhuc eſt in probatione·

Non liceat·ingratitudinis·ecce ꝙ ingratitudo aboletur p ingreſſum monaſterij·ſimiliter irregularitas·vt·lvi·di·c·i·cum enim alias monachꝰ ſit pfectus nō requiritur in eo omnimoda regularitas·vt·xvi·q·i·legi monachatꝰ enim omnem maculam abſtergit·in auten·de mo·i pn̄·ar·tn̄ē ꝙ non tollat̄ irregularitas·lv·di·pſcis·i·q·vij·c·ij·Q·i·

Quod itra ān̄os·aut eſt adultus qui intrat monaſterium aut impubes·ſi adultus et ſponte itrat exire non poterit·vt ꝗ·c·q·i·puelle·et·q·ij·c·i·et·ij·ſi inuitus intrat exire poteſt·vt ꝗ·e·q·i·ſicut·niſi ꝓpter aliquam culpam inuitus intret·vt·l·di·ſi ille·et·xxi·q·ij·placuit·ſi impubes itrat aut ab alio ponitur in monaſterio aut p ſe intrat·ſi ab alio ponitur in monaſterio et ipſe non cōſentit poteſt egredi qn̄ voluerit·vt ꝗ·e·q·puelle·et·q·iij·preſens·Si vero ɔſentit cum ab alio ponitur ī monaſterio tenet licet ɔſēſus ille q̄ ſit ante annos diſcretionis non teneat inde tn̄ exire non p̄t p̄uſquā veniat ad legitimā etatē ad inſtar carnalis m̄rimonij·vt ex̄ đ deſpō·impub·de illis·et ꝗ·e·q·illđ·ſed ꝙ cito pueneri ad pfectā etatem p̄t egredi·vt ꝗ·e·q·iij·pn̄s·⁊ extra đ regula·cū ſimus·licet qđā dixerūt ꝙ i impubere ſufficiat ſola parentis oblatio ad hꝯ vt mōachus ſit·ar·eius qđ ē extra de regul·c·ſignificatum·⁊ ꝗ·e·c·ij·et·iij·ſed ɔt̄ eos ē expſſe·ex̄ de regula·c·cū virū·⁊ cū ſimus·ſi vero impubes ꝓpa auctoritate itrat p̄o

portōnē pcipiant reliqua ſubſtātia monaſterio ɔpetente·❡ In autentico de mōachis ɔſtitutōe·v·i colla·

Nunc aūt cū monachus factus eſſet hoc ipſo res ſuas om̄es obtuliſſe videatur ſi p̄us teſtatus non ſit· Exinde iuditio eiꝰ ceſſante lege diſponitur vt ſi liberos habet i quos aut nichil aut minus legitima portōe quoquo modo donādi titulo ɔtulerit eatenus ſubſtātie mōaſterio deſtinate detrahatur·ne quid cōtingat circa liberos iniquum· ❡ Item ex nouella·

Non liceat pentibꝫ liberos vel liberis pentes ab hereditate ſua repellē monachos factos·quamuis dū laici fuerāt i cauſaz igratitudinis inciderint· ❡ Item·

Non licet parentibꝫ liberos ſuos ad ſolitariā vitā tranſeuntes abſtrahere de monaſterio

Incipit cauſa viceſima·

Duo puericie annos agentes a pentibꝫ mōaſterio t̄diti ſunt·vnꝰ iuitꝰ alter ſpōtaneꝰ cucullā induūt·ad ānos pubertatis venientes iuitꝰ ad ſecularem militiam redit·ſpontaneus monaſterium diſtrictius petit· ❡ Hic primum queritur·ſi in puericie traditi annis cogantur religionis ꝓpoſitū tenē· ❡ Secūdo ſi p̄ter volūtatē pentū tonſurā vel religionis veſtem quis in puericia accepit an poſſit ſibi detrahi an nō· ❡ Tertio q̄ p̄ter volūtatē ꝓpriā cucullā induerit an cogatur eā retinē an nō· ❡ Quarto ſi ab vno monaſterio in aliud diſtrictiꝰ liceat alicui trāſire·

Q. I

Quod intra annos puericie traditi cū adulti fuerint liberū habeant arbitriū manēdi vel diſcedēdi pbatur auctoritate octaue ſinodi in qua ſic ſtatutū ē· Virginitatis pfeſſio quo tpe firma eſſe icipiat

Firma aūt tūc erit pfeſſio virginitatis ex quo adulta iam etas eſſe ceperit et que ſolet apta nupcijs deputari ac pfecta· ❡ Si virginitatis pfeſſio tunc eſſe firma incipit cum etas cepit eſſe adulta et religionis pfeſſio·tūc demū debꝫ eſſe firma cū ad adultā etatē puentū fuerit·ſed hic de illa profeſſione agitur que in annis puericie ꝓprio arbitrio deo offertur quam nō ɔfirmat pentū conſenſus·Ceterum q̄ a pentibꝫ deo offertur pfeſſio inuiolatam ſuari oportet· ❡ Vnde ſcribit greg̃·ad auguſtinū anglorꝝ epm̄· Nō licet de mōaſterio egredi quē pr̄ vel mater infra annos infantie ibi fecerit

Addidiſtis adhuc ordinari· ꝙ ſi pater vel mater filiū filiazve intra ſepta monaſterij in infātie annis ſub regulari tradiderint diſciplina·vtrum liceat eis poſtꝙ ad pubertatis inoleuerint annos egredi et matrimonio copulari·hoc omnino deuitamus·q2 nefas ē vt oblatis a parentibꝫ deo filijs voluptatis frena relaxētur· ❡ Itē ex ɔcilio toletano·iiij· Aut ꝓpria pfeſſio ā paterna deuotio mōchum facit

Monachuꝫ ā paterna deuotio aut ꝓpria pfeſſio facit·quicq̄d horum fuerit alligatū tenebit·pinde hijs ad mūdū reuerti intercludimꝰ aditū·et omnes ad ſeculū interdicimus regreſſus· ❡ Item iſidorus In monaſterio ppetuo maneāt qui a parentibus ibi traditi fuerint·

Quicūqꝫ a pentibꝫ ꝓprijs i monaſterio fuerit delegatus nouerit ſe ibi ppetuo manſurū·nā anna ſamuelē puerum ſuū natū et ablactatum deo pietate obtulit·qui ⁊ in miniſterio tēpli quo a matre fuerat deputatus pmanſit ⁊ vbi ɔſtitutꝰ ē deſeruiuit· ❡ Ex regiſtro greg̃·

Quia autem in inſulis dura ē congregatio monachorum·

extrahi a patre vel tutore·vt ꝗ·q·ij·puella·hoc tn̄ ſcias ꝙ ſm̄·h·ſi·doli capax ē ingreſſus monaſteriū ſiue p ſe ſiue p auctātē pr̄is dūmodo n̄ fuerit coactꝰ ammodo nō p̄t exire licet nō puenerit ad annos pubertatis·q2 cum doli capaces ſe pn̄t obligare diabolo·vt ex̄ de delic·pu·c·pueris·multo fortius deo·Itē cum in m̄rimonio carnali malicia ſupplet etatē·vt ex̄ đ deſpon·ipu·đ ill·g̃ et i ſpūali·greg̃·refert i dialogo de q̄daz puero nouēni q̄ nutricē ſuā g̃uidauit·alij dicūt ꝙ nemo obligatur voto ante legitimā etatem·nec ē ſilē đ m̄rimonio carnali·q2 ibi obligat̄ tm̄ homi et illud vinculum diſſoluitur ſaltē morte·ſed vinculū ſpūale morte non diſſoluitur·ar·xxvij·q·vij·licite·ſꝫ hodie p̄ualet opinio·h·vt ex̄ de regula·poſtulaſti·Io·ſꝫ certe pticula q̄ hꝯ dicebat ē ſubtracta·barth·

Firma cepit·nō itelligas cū cepit attingē·xiiij·annū maſculꝰ·vel femina·xij annuz·ſed cū iam ē in fine·xiiij·anni vel duodecimi·

Addidiſtis·hꝯ tria capitula itelligas đ illis q̄ poſt adultaz etatē ɔſenſū accomodauerit·ſꝫ·h·ītelligit de doli capacibus·

f ❡ Mater·vidꝫ g̃ ꝙ poſſit mater tradē filiū ſuū religioni·vt ꝗ·e·q̄cūqꝫ·q̄ n̄ vidꝫ cū nō habet ipm̄ i poteſtate·vt inſti·đ adopt·ſꝫ femine·legas g̃ vel ꝓ et·

g ❡ Infātie·id ē puericie·

h ❡ Pubtatis·s·xxviij·di·de hijs·ɔt̄·ſꝫ loqt̄ đ ſeclā

i ❡ Deuitamꝰ·ex iſtis·c·ſumūt q̄dā ſciſma erroris ſui ⁊ dicunt ſufficē ſolā oblatōꝫ pr̄is ad hꝯ vt q̄s mōachus fiat·vt ex̄ de reg̃·ſignificatū·et·c·ad hꝯ·ſꝫ eis obuiat ꝗ·c·illud·⁊ ex̄·e·cum ſimꝰ·ſꝫ itelligas iſta·c·qn̄ i adulta etate ɔſēſerūt·et ſic iterp̄tat̄ ea clemens·ex̄·e·cū viſ

Monachū·deuotō·rum et filij ſpontanea pfeſſio ſupple

l ❡ pfeſſio·p ſe·

Quicūqꝫ·obtulit·ſola

oblatio non ſuffeciſſet niſi ipſe poſtea ratum habuiſſet. ſed quare in
baptiſmo cogitur ſeruare pactū pentū et non in voto. R̄o. q: ibi reci=
pit ſacramentū vnde illud cogit̄ ſuare. vt. xlv. di. de iudeis. Itē q: in
baptiſmo p̄t puer per aliū obligari. vt de ↄ. di. iiij. baptiſmi vicem.

Q Vem ꝓgenitores. cepit. ar. ꝙ p̄iudicatur alicui per factū ſicut
p dc̄m. et qd̄ non refert an factis an dictis declaret quis volūta=
tem ſuā vt ex̄ de
ap. dilecti. et. xxij
q. v. caucte. ſic ex̄
de regu. vidua. ⁊
.xxvij. di. q: iter/
rogaſti.

P Velle. adul/
te. ſed ſm̄. h. doli
capaces. clemens
vid: tn̄ intellig̃
hoc capitulum de
adultis. ex̄ de re=
gu. cum virum.
c ❡ Calcari. ſi. xx
vij. q. i. c. ij. v̄. ſi
enim.

S Icut. offēſi
onis. ꝓpter deli=
ctum enim cogi=
tur quis intrare
mōaſteriū. vt. xvi
.q. vi. de lapſis. l.
di. ſi ille. et. lxxxi.
di. dc̄m. et. c. ſi q̄s
clericus. ⁊. xxxiij.
.q. ij. āmonere. et
ſi certū tp̄s ei nō
p̄figitur nūquid
ꝑpetuo ibi mane
bit. vid: ꝙ ſic. vt
.lxxxi. di. ſi quis
clericus. et ſeruus
qui ſine p̄finitōne
tempis ponitur i
vinculis ꝑpetuo
ibi eſſe videt᷑. vt
.C. de penis. ſu⁹.
ar. cōtra. ij. q. i. in
primis.

I Llud. vt. xv.
vid: g̃ ꝙ habeat
.xv. annū ꝓ deli=
beratōne an velit
manere an rece=
dere. nam ante nō
potuit deliberare
cum nec ante ha=
buit diſcretionē.
vid: eni ecc̄ia cir=
cūuenire homies
ſi aliq̄s cogeret᷑
manē cum eis qui
nūq̄ deliberauit.
nam etiā i illicitis
datur alicui dila=
tio mēſis. vt. i. q.
.i. conſtat. dec̄. tn̄
videt̄ eis dare tri
duū. ex̄. e. ad no=
ſtram. vel ſaltem
omūes iducie de=
berēt eis dari ad
loquēdū cum ami
cis ⁊ ↄponendas
ſarcinulas. vt. ff.
ex quib᷒ ca. ma.
ab hoſtib᷒. §. vl.
ecōtra vid: ꝙ m=
chil tempis habe
bit nā cū canō cō
parat contractum
quo quis obliga=
tur homini obli=
gationi dine. vt

etiā pueros in eiſdē mōſterijs ante
.xxviij. annoꝝ tp̄a ſuſcipi prohibe=
m⁹. vel ſi qui ſunt tua eos expiētia
auferat et in vrbē romanā traſmit
tat. hoc ⁊ in palmaria alijſq; inſulis
te per omnia volumus cuſtodire.
❡ Item ex ↄcilio triburienſi. Qui a
ꝓgenitori b᷒ mōſterio traditus eſt

Q Vem de eo egredi non valet
progenitores ad mōſterium
tradiderūt et in ecc̄ia cepit canere
et legere nec vxorē ducere nec mo
naſteriū deſerere poterit. ſed ſi diſ=
ceſſerit reducat᷑. ſi tōſurā dimiſerit
rurſus tondeatur. ſi vxorē vſurpa=
uerit dimittere ↄpellat᷑. ❡ Ex peni=

I Nfās ꝓ tētiali theodori.
infante p̄t dari in monaſterio
quāuis aliter vocatus ſit tn̄ melius
ē votū ſoluere. Similiter et pecora
ſi neceſſe eſt equali precio ſunt redi
menda. ❡ Ex hijs auctatibus colli
gitur ꝙ paterna profeſſio pueros
tenet obligatos. nec licebit eis a ꝓ
poſito diſcedere quod paterna deuo
tōne in puerilibus annis ſuſcepīnt.
❡ Sed obicitur illud leonis pape.
Non liceat puellis nuptias eligere
que ſpontanea voluntate virginita
tis ſuſceperunt propoſitum.

P Velle que nō pentum coacte
impio ſed ſpōtaneo iuditō v᷑
ginitatis ꝓpoſitū atq; habitū ſuſce
perint. ſi poſtea nuptias elegerint p̄
uaricantur. etiā ſi nondū eis ↄſecra
tio acceſſit. cuius vtiq; munere nō
fraudarētur ſi i ꝓpoſito pmanerēt.
ambigi vero nō p̄t crimen magnū
admitti vbi et ꝓpoſitum deſeritur ⁊
ↄſecratio violat᷑. Nā ſi humana pa=
cta nō p̄nt impune calcari quid de
eis manebit q̄ corrupīnt federa di=
uini ſacramēti. ❡ Cū igitur i prin
cipio huius capituli dicatur puelle
que nō coacte impio pētum. datur
itelligi. ꝙ ſi coacte virginitatis ha
bitū ſumpſerint ſine preuaricatione
ip̄m deſerere p̄nt. Sȝ puella h̄ nubi
lis intelligitur cuius vt i ſubſequē
tibus monſtratur poſt. xij. annum li
berū eſt arbitriū. nec in electōe ꝓpo
ſiti cogitur ſequi pentū impiū. Sic
et illud intelligendū ē qd̄ ē ſtatutū
in ſinodo habita ab eugenio papa.

Extra voluntatē ꝓpriā retruſi mo=
naſterijs non retineantur.

S Icut qui monaſteria elegerīt
a mōſterijs egredi nō pmittuntur.
ita hij qui inuiti ſine iuſte offenſio=
nis cauſa ſunt itromiſſi nō niſi volē
tes teneant᷑. q: qd̄ nō petūt non ob
ſeruāt. Ideoq; tales ↄſiderādi ſunt
magis peccata cōmittere q̄ plan=
gere. ſicut in decreto ſanctiſſimi leo
nis p̄pe manifeſtiſſime continetur.
libro. vij. ❡ Item marcellus p̄pa.

I Llud aūt ſtatuēdū eſſe ceſui=
m⁹ vt ſi i miori etate filij mo
naſterio oblati fuerīt ⁊ ſacrā tōſu=
rā vel velamia ſuſcepīnt. dignū q̄dē
duxim⁹ vt. xv. anno a p̄latis moni
tis ⁊ verbis inq̄rant᷑ vtrū in ip̄o ha
bitu pmanere cupiāt an nō. Si ve=
ro pmanere ꝓfeſſi fuerint vlterius
penitēdi locū minime amplecti poſ=
ſunt. Siṁ autē ad ſecularē habitū
redeūdi licentia nullo mō deneget᷑.
q: ſatis inutile eſt vt coacta ſuicia
dn̄o p̄ſtentur. ❡ Velamen aūt vir
ginibus impom non licet niſi certis
dieb᷒. ❡ Vnde gelaſius p̄pa omni=
bus ep̄is. Nō niſi certis dieb᷒ vela

D Euotis mē imponat᷑ v᷑ginib᷒
virginibus niſi aut i epipha=
niorum die aut in albis paſchalib᷒
aut in apoſtoloꝝ natalibus ſacrū
velamē minime imponatur. niſi for=
ſitan ſic̄ d̄ baptiſmo dictū eſt graui
languore correptis. ne aūt ſine hoc
munere de ſeculo exeant imploran=
tibus nō negetur. Viduas autē ve=
lare pontificum nullus attemptet.
❡ Tempus q̄ȝ cōſecrationis eaꝝ
ſimiliter obſuetur. ❡ Vnde greg.
in regiſtro. Añ. lx. etatis ſue annū

I Vuēculas v᷑gies nō ↄſecrēt
fieri abbatiſſas vehemētiſſime
phibem⁹. Nullaȝ itaq; fraternitas
tua niſi ſexagenariā v᷑ginē cui⁹ vi
ta atq; mores h̄ exegerint velare p
mittat. ❡ Item ex ↄcilio carthagi
nenſi. iij. ❡ De eodem.

S Anctimoniales ante annum
quadrageſimū nō velentur. ❡ Itē
ex ↄcilio affricano. iiij. Ante. xxv.
annos virgines non conſecrentur.

P Lacuit vt ante. xxv. ānos e=
tatis nec diacones ordinētur

.xxvij. q. i. c. ij. ſed in ↄtractu humano nō licet etiā in ↄtinenti reſilire.
vt. C. de tranſac. q̄uis. ergo nec hic. ad h̄ dicunt quidā ꝙ ſi ante. xiiij.
annos fecerit ꝓfeſſionē ſtatim cū p vnū diem fuerit poſt ānos. xiiij.
in monaſterio eſt ei factū p̄iudiciū. ſecus ſi nō fecit p id qd̄ eſt ex̄. d̄ re
gula. ad nr̄am. melius credo eſſe dicendum ꝙ ſi ante annos puberta=
tis habuit diſcretionē tantā aut p ſe vel p alios ſciuiſſȝ ꝙ ſtatim eſſȝ
obligatus vt tūc
ſtatim poſt annos
.xiiij. ſit obliga=
tus ſi non ↄtradi
cat. ſed ſi nec p ſe
nec p aliquos po
terit ſcire aliq̄d d̄
obligatione iſta
tunc in. xv. anno
ſit inquirendū ab
ip̄o an velit ſtare
an nō. ab alijs eni
nō eſt h̄ inq̄rēdū
niſi ab illis qui p
ſe non p̄nt h̄ ſcire
nec ab alijs h̄ dis
dicerūt. Itē nunq̄
quid p̄t aliq̄s pe=
tere in integrum
reſtitutōneȝ ꝙ in
.xv. āno intrauit
religiōȝ. ar. ꝙ ſic
ex̄ de regu. ad no
ſtram. R̄o. non. q:
non ē deceptus q̄
xp̄o ſe ↄiūxit. p̄te
rea q: i talib᷒ cō/
ſet̄ maior ſimilit̄ i
mr̄imōio. vt ex̄ d̄
reſti. ſpo. ex pte.
f ❡ Velamē. hic
agitur quo tēpe
virgines ſunt ve
lāde vel ↄſecrāde
Eſt aūt quadru=
plex velū ſcilicet
velum ꝓfeſſionis
ↄſecrationis ordi
nationis p̄latōis.
velum ꝓfeſſiōis
imponitur tam v᷑
gini q̄ vidue dū
tn̄ ſit. xij. annoꝝ.
vt. ĩ. q. ij. puel=
la. velū ↄſecratio
nis ē ꝙ tm̄ virgi
nib᷒ imponitur in
.xxv. anno. vt ĩ. e.
placuit. et. lxxvij.
di. placuit. velȝ
ordinatōis quod
imponebatur di=
aconiſſis olim in
.xl. anno. vt ĩ. e.
ſanctimoniales.
velū p̄latōis eſt
qd̄ in. lx. anno da
tur abbatiſſe. vt
ĩ. e. iuuēculas. §
p hāc diſtinctōnē
multa ſedātur ↄ
traria.

D Euotis. i e=
piphanioꝝ. hone
ſtū ē ꝙ in talib᷒
ſolēnitatib᷒ tātū
imponat᷑. p̄t tn̄ q᷑
libet die commi=
co imponi. ex̄ de
tēpoꝝ. ordi. c. i.
b ❡ In albis. i.
in tota ſeptimana
paſchali.
i ❡ Pontificum.

ſed ipſa met ab altari recipiat·vt·xxvij·q·i·viduas que·vel recipiat a ſacerdote vt ꝫ·e·vidua· quidam tñ ex hoc capitulo dicebant ꝙ nec eṗs nec preſbr ṗt imponē velum vidue·nec obſtat·ex̄ ꝙ metus cauſa· platū·nā ibi non dicitur ꝙ velū impoſuit ſed ꝙ imponere ſimulauit· ſimiliter nō obſtat·ex̄ qui cle·vel vo·ꝯſuluit·nam intelligunt illud de velo id ē de veſte·qđ ex hoc apparet qđ dicitur in eadem dec̄·ꝙ non fuerit ꝓfeſſa cum tñ p iſtud velum intelligatur quis ꝓfiteri cum ſit velum profeſſionis·

nec virgines ꝯſecrent̄ ⁊ vt lectores populū nō ſalutēt· ¶ Itē pi9 ṗpa·

Virgines non velentur ante xxv·annos niſi forte neceſſitate piclitantis pudicicie virginalis· et non ſunt offerende niſi in epiphania et ſabbato paſce et in apoſtolorum natalicijs niſi cauſa mortis vrgente· ¶ Quāuis aūt vidue velari ꝓhibeantur·viduitatis tñ ꝓfeſſio in ſcriptis ab eis ē faciēda·veſtis q̄z ꝓfeſſioni ꝯueniens eſt eis tradenda qua vbiq̄z vtantur· ¶ Vnde in toletano ꝯcilio·x·

Profeſſionē viduitatis faciāt et habitū religiōis ſuſcipiāt q̄ caſtitatē ſuare ꝓmittūt·

Vidua q̄ ſancte religionis obtinere ꝓpoſitum voluerit ſacerdoti vel miniſtro ad quē aut ipa venerit à quē ad ſe venire cōtigerit ſcriptis ꝓfeſſionem faciat· a ſe aut ſigno aut ſubſcriptōe notatam cōtinere ſe et religionis ꝓpoſitū velle et hꝰ ꝑhenniter inuiolate ſuare·tūc accepta a ſacerdote vel miniſtro apta religionis et ꝓfeſſionis veſte·ſeu in lectulo quieſcēs ſiue in quocūq̄z loco ꝯſiſtens cōſtan er vtatur·nec diuerſi coloris aut diuerſe ꝑtis eadem notabilis ſit veſtis·ſed religioſa et non ſuſpecta· Q I

De hijs vero qui preter voluntatem parentum tonſuram vel religioſam veſtem ſuſceperint ſic diffinitur in ·x·ꝯcilio toletano·

Tōſura vel religioſa veſtis ī minori etate ſuſcepta a parentibus irrita fieri poteſt·

Si in qualibꝫ minori etate vel religionis tonſurā vel religioni debitam veſtē i vtroq̄z ſexu filijs aut vn9 aut ambo parētes dederint forte aut nolētibꝫ aut neſcientibus ſeſe ſuſceptā nō abdicauerint·mox viſam i filijs ſed vel corā ſe vel corā

Iuuēc̄las ſexagēariā apl'ꝰ eni dicit vidua nō eligat' minor·lx· annoꝝ·xxxi·q·i· quō·ṗt tñ hꝰ itelligi ꝙ ſit ſexagenaria nō etate ſꝫ perfectōne ꝯtinētie· ·ij·q·vij·paulus· ideo aūt erit virgo qꝛ aliť nō poſſit eſſe hortatrix v̄ginitatis ·vt·xxvi·di·vna·

Sanctimoniales non velētur·velo ordinationis vt ſit diaconiſſa non ad ordinem ſed ad qđdam miniſterium euangelium ī matutinis lectionibꝫ nunciandi·

Placuit·ñ ſalutēt ſolemē dicē' dn̄s vobiſcū·

Vidua vel miniſtro·ar·ꝙ votuꝫ ſolemne ṗt fieri coram priuata pſona·ſꝫ ad q̄d facit mulier ꝓfeſſionem ſacerdoti potius enim debe/ret facere abbatiſſe·ſed hꝰ ideo fit qꝛ femīs nō licet imponere velum alicui·vt ꝫ·e·q·ij· ſtatuimus·

¶ Scriptis·non ꝙ ſit neceſſaria ſcriptura·ſed vt ſcriptura ꝓpa ob/uiet ei qui contra venit·vt·i·q·vij· ſaluberrimum·

¶ Aut ſigno·cū neſcit ſcribere·

¶ Subſcriptione·cū ſcit ſcribere

¶ Veſte·ſꝫ velū accipiet ab altari·vt ·xxvij·q·i· viduas que·et·c· vidue q̄· Q·i·

De hijs ·hꝰ queritꝰ ſi pater vel tutor poſſit reuocare filiū qui igreſſus eſt religionem·dicas ergo aut pater eſt preſens aut abſens·ſi pn̄s poſtea nō ṗt contradicere·ar·liiij·di·ſi ſeruus·ſi eſt abſens vſq̄z ad annum et diē reuocare eum poteſt vt ꝫ·e·c·ij·ita tamen vt iſte annus includatur infra legitimā etateꝫ ·xij· vel·xiiij·annoꝝ·nec peccat pater reuocando filiū nec filius peccat obediendo magis patri q̄ꝫ deo·qꝛ hoc facit auctoritate canonis·

¶ Si in qualibet·religionis tonſuram·hoc quantum ad filium·

¶ Religioni·hoc quantum ad feminam·

¶ Aut vnus·cum vnum tantum habet·ſed nunquid ſi vnus parentum obtulit alter poteſt eū reuocare·ar·ꝙ ſic·quia quod omnes tangit ⁊c̄·C·de auctori·preſtan·l·vlti·et·lxvi di·c·i·dici tamen poteſt ꝙ ſi pater conſentit quod mater nō poteſt eum reuocare·niſi velit dicere ꝙ eque ſit in poteſtate matris vt patris quantum ad hunc caſū· vt·s·e·q·i·c·ij·

epo palamq̄z in ꝯuentu eoſdē filios talia habere ꝑmiſerint ad ſecularē reuerti habitū ipis filijs q̄nq̄z penitus non licebit· Sꝫ ꝯuicti ꝙ tonſuram aut religioſam veſtē aliq̄n habuerint mox ad religionis cultum habitūq̄z reuocētur· ⁊ ſub ſtrenua diſtrictōne huiuſcemodi obſeruantie inſeruire cogātur·ꝑentibꝫ ſane filios ſuos religioni tradere non amplius q̄ꝫ vſq̄z ad·xiiij·etatis annum eoꝝ licētia poterit eſſe·poſtea vero an cum voluntate parentū an ſi ſue deuotōnis ſit ſolitarium votum erit filijs licitū religionis aſſumere cultum· Quiſquis autē vel abolitione tonſure vel ſecularis veſtis aſſumptōne detectus fuerit attigiſſe tranſgreſſiōꝫ ⁊ excōmunicatōis cēſurā accipiat et religioni ſemp inhereat

¶ Item ex ꝯcilio triburienſi·

Vſq̄z ad ānos·xij·ꝑtne volūtatis puella ſubiaceat arbitrio·

Puella ſi ante·xij·ānos etatis ſpōte ſua ſacrū velamen ſibi aſſumpſerit poſſunt ſtatim ꝑentes eius vel tutores id factū irritū facere ſi voluerint·at ſi annū et diem diſſimulando conſenſerint vlterius nec ipſi nec ipa mutare poterūt· Si vero in fortiori etate adoleſcētula vel adoleſcens deo ſuire elegerit nō eſt poteſtas ꝑentibus ꝓhibendi· ¶ Velamen aūt nulli ſanctimonialium alteri imponere licet· ¶ Vn̄ euticianus ṗpa ait·

Nulla abbatiſſa vel q̄libet ſanctimonialis viduā vel puellā velare preſumat·

Statuimus vt ſi abbatiſſa aut q̄libet ſanctimonialis poſt hanc diffinitōnem in tātam audaciā ꝓrupit vt aut viduam aut puellā virginē velare ꝑſumat·iuditio canonico vſq̄z ad ſatiſfactōꝫ ſubdat̄· ¶ Hac predicta auc̄tate et paterna ꝓfeſſione iubet̄

¶ Fōte·ſuꝑple et filij ꝯſenſerunt poſt adultā etatē

¶ Non mox·id eſt infra annum ⁊ diem·vt ꝫ·c·ꝓx· vel mox id eſt q̄ꝫ cito poteſt ſic ex/ponitꝰ·ff·ad tertull'·l·ij·§·ꝯfeſti· vel mox id eſt in/fra menſem·vt·i· ·q·i·conſtat·vel dic mox id ē q̄ꝫ cito ſit ·xxxij·q·ij· mulier·C·quomō et quando iudex· ab eo·aliquando vſq̄z ad·x·dies ·ij ·q·vi·quotiens· et·c·anteriorum· alias mox id eſt vſq̄z ad duos mē ſes·ff·de re iudi· a diuo·aliq̄n extēditur vſq̄z ad triduum·vt·xxiij·di· ·c·i·circa pñ·⁊·lxxix·di·null9·q̄nq̄z ponitur ꝓ quandocunq̄z·vt·ff·ſi certū·pe·l·i·nec mireris ſi hꝰ dictō mox q̄nq̄z ampliatur·qꝛ hec dictio diu quandoq̄z reſtringitꝰ·vt·lxiij· di·lectis·et·lxv· di·de pſona·

¶ Ad quartum decimum·⁊ ſic ſoluitur patria poteſtas poſt decimumquartum annum quantum ad religionis ingreſſum·

Puella·nondum doli capax ſcđm hug·

¶ At ſi annū· niſi ita longe ſit mōaſteriū vt ifra hꝰ tēpus nō poſſit inueniri·tūc mai9 ſpacium habebit· ar·xvij·q·ij·ſi q̄s incognitus·hu· tñ dicit ꝙ hꝰ factū narretꝰ qđ ṗt accidere·⁊ ſic pater reuocat votū filie ſic ⁊ iuramentum reuocat ·xxxij·q· ·ij·mulier·decretalis tamen dat annum·vt extra de regula·ſi quis·ſed a quo tempore currit ann9 iſte videtur ꝙ a tempore ſcientie·vt·ij·q·vi·§·biduum·vel a tempore ammonitōnis·vt extra de conceſ·preben·et eccle·non vacan·quoniam· vel nunquid erit continuū ita ꝙ cedat ignoranti·ff·de hijs qui no·infa·genero·credo ꝙ incipiat a tpe ſcientie·ar·xvij·q·ij·ſi quis incognitus·

¶ Nec ipſa·vſq̄z quo peruenerunt ad legitimam etatem·

vt ex̄ de ſpon·impu·de illis· ¶ Si vero in fortiori·i·poſt annos pubertatis·

¶ Hac predicta auctoritate·s·e·in qualibet·

O Portet·plurimoꝝ·hoc ideo ſit quia que publice fiunt nõ facile admittent otradictionem poſtea·vt·viij·q·i·licet·Jo·

b ¶ Maledicti·id eſt maledicendi· Queſtio·iij·

Q Uod autem·certum eſt ꝙ qui coactus intrat religionem non obligatur·s·e·q·i·c·ſicut·dummodo talis ſit coactio que cadit in conſtantem virum·vt ex̄ ꝙ me·cã·cũ dilectus·nec etiaʒ conditionalis coactio obligat aliquem·vt extra ꝙ me·cã·platuʒ·qđ verũ eſt niſi aliqs ex timore intraret religionẽ ꝓpt maleficiũ qđ fecit·

P Ropoſituʒ·publice·videtur ꝙ monachi et mõache ꝓ delictis ſuis publicaʒ faciãt penitẽtiaʒ vt·xxvij·q·i·vgi nibꝫ·ſʒ potes itelligere de publica q̃ fit in clauſtro·de qua agit̃·xxx·di·ſi quis preſbr·ꝛ·xxviij·di·pſbr·

e ¶ Militia·vt·xxiij·q·i·militare·

f ¶ Tamẽ meliorum·ſolus ille ḡ trãſgreditur votum q̃ deſerit maius bonum ꝓpter minus vel par·ſic·xvij·q·i·qui bona·et ex̄ de vo·et vo·redemp·p to/tum·

P Roclíuis·qꝛ omnis etas ab adoleſcentia ꝛc̃·xij·q·i·c·i·

b ¶ Semel·ꝓpt hoc verbũ ſemel dicit hu·non eſſe dec̃·ex̄ de regu·ad noſtram·vbi vſqꝫ ad triduum datur licentia exeũdi·ſʒ certe illđ ideo fuit qꝛ adhuc erat vicinꝰ annis puericie·et qꝛ nõ fuerat in ꝓbatõe et qꝛ illectus erat·et hẽs hʒ ar·ꝙ ſufficit aliquẽ ſemel oſenſiſſe·vt·viij·q·ij·dilectiſſimi·et ex̄ de deſpon·impu·de illis·ex̄ qui ma·accu·poſ·inſuper·ff·de aq̃·plu·ar·in diem·

E Os qui ſemel·in clero·is qui recipit ſimplicẽ tonſuraʒ eam nõ deſerit cũ talis dicatur clericus·xxi·di·cleros·liiij·di·ex antiquis·nunq̃đ ḡ clericus vxoratꝰ feret tonſurã·ar·ꝙ ſic·xxxij·di·ſi quid vero·ex̄ de vi·et ho·cle·clericus·xij·q·i·quia·

aſtringi quilibet in puerilibꝫ annis et ꝓter volũtatẽ eoꝝ ꝓpoſito ſuſcepto ꝓhibetur teneri·niſi tonſurã vel religioſam veſteʒ pentes mox viſaʒ abdicauerint·puuli vero dum offeruntur nõ niſi ſub multoꝝ teſtimonio ſuſcipiendi ſunt·¶ Vnde in·vij ſinodo legitur·Infantes a parentibus oblati ſub plurimoꝝ teſtimonio ſuſcipiantur·

O Portet infantes cũ volũtate et oſenſu pentũ imo ab ipſis parẽtibꝫ oblatos ſub teſtimonio plurimorum ſuſcipi·vt omnis occaſio maledicti gr̃a excludat̃ hominũ peſſimorum·

Q Uod autem Q III qui inuitus propoſitum religionis ſuſceperit non ſit cogendus ad inuiti propoſiti obſeruationem teſtatur leo papa dicẽs·Non poteſt deſeri ꝓpoſitũ monachi ſponte ſuſceptum·

P Ropoſitũ monachi ꝓprio arbitrio et volũtate ſuſceptũ deſeri non p̃t ſine pcc̃o·qđ enim q̃s vouet deo debet et reddere·Vnde qui relicta ſingularitatis ꝓfeſſione ad militiaʒ vel ad nuptias deuolutus ẽ publice penitentie ſatiſfactione purgandus eſt·qꝛ ſi innocens eſt militia et honeſtũ p̃t eſſe oiugium electione tamẽ melioꝝ deſeruiſſe tranſgreſſio eſt·¶ Item ex concilio toletano·vij·Qui religioſum habitũ ſpõte ſuſceptum deſeruerit ad ipſuʒ redire cogatur·

P Roclíuis aũt curſus eſt ad voluptatẽ et imitatrix natura vicioꝝ·Quamobrem quiſquis viroꝝ vel mulierum habitũ ſemel induerit ſpontanee religioſuʒ·aut ſi vir deditꝰ ecc̃ie vel femia fuerit delegata puellaꝝ mõaſterio in vtroqꝫ ſexu preuaricatoꝛ inuitꝰ reuerti cogatur·vt vir detondeatur et puella ad mõſteriũ regrediatur·Si aũt quolibet patrocinio deſertores ꝑmanere voluerint ſacerdotali ſententia a xp̃ianoꝝ cetu habeantur extorres·vt nec locus eis vllus ſit cõmunionis·Vidue qꝫ ſicut iam dudum vniuerſalis ſtatuit ſinodus ꝓfeſſionũ vel habitꝰ ſui deſertrices ſupiori ſentẽtia odemnẽtur·¶ Itẽ ex concilio calcedonẽſi de eadem re·

Semel in clero taxati vel monaſterijs deputati ad militiã nõ redeant·

E Os qui ſemel in clero taxati fuerint ſiue in monaſterijs deputati decreuimus neqꝫ ad militiaʒ neqꝫ ad honores ſeculares venire·Eos vero qui hoc auſi fuerint facere ꝛ non eius rei penitere maluerint vt ad hoc idem reuertantur qđ ante non obtentu dei ſibi propoſuerint oueit anathematizari·¶ Cũ dicit̃ ꝓpoſitũ mõchi ꝓprio arbitrio ꝛ voluntate ſuſceptum intelligitur·ꝙ ſi ꝓpa volũtate nõ fuerit ſuſceptũ obſuari nõ cogitur·¶ Vnde nicolaꝰ ꝑpa ſcribit omnibꝫ ep̃is in regno lodoici·Monaſterialibꝫ diſciplinis nullꝰ vnq̃ ſubiciatur inuitus

P Reſens clericus nomine lambertus vna cum patre ſuo nomine attho quodã videlicet comite nunc aũt clerico ad limia apłoꝝ ꝓperãs adijt p̃ſentiã nr̃am·aſſerẽs qualit̃ idẽ pater eiꝰ i laicali adhuc ordine ꝓprijs in predijs edificaſſet duo monaſteria·volũtatem gerens vt poſt ſuũ deceſſum p̃ns filius eius lambertus in locũ ſuũ ei ſuccederet quẽ infra tenerã etatẽ itra octauũ et decimũ annũ oſtitutũ memoratꝰ pater ꝓprio arbitrio abſqꝫ regulari inſtitutõne extra illius omnem volũtatẽ cucullaʒ induit·Igitur poſt quoddam ipſiꝰ tp̃is ſpaciuʒ vt ipe dicit ſalomon ep̃us cũ quibuſdam alijs abſqꝫ patris oblatõne vel abbatis recepta benedictõne eundem lambertũ mõſtico fecit induere habitu vt fertur inuitũ·ꝛ ſub hac occaſione paterna ſeu materna hereditate a fratribꝫ ſuis priuatũ eſſe·atqꝫ otra omnẽ voluntatem ſuã vt dictũ ẽ quaſi regularẽ illũ mõchuʒ ꝑmanere voluit·Sup qua re diligenti cura inueſtigãtes etiã ſb̃ adiuratõne patrẽ ipiꝰ ſi verũ diceret interrogauimus·Sed idem pater attho r̃ndit ſe talẽ habuiſſe et habere voluntatem vt et filius ſuꝰ verus monachꝰ fieret ꝛ in locũ ei ſuccederet ſb̃ teſtificatõne iureiurãdo firmauit·ꝙ q̃n ei primitꝰ cucullaʒ induit idem lambertꝰ ſemper reſtitit et nũq̃ ſe fieri mõchum oſenſit·

nam etiam depoſitus eam feret·lxxxi·di·dictum·quod credo verum eſſe ſi vult vti p̃uilegio clericali·alioq̃n ſecus eſt·ſecus tñ vid̃ꝛ ſi clericus ſumit viduam in vxorem·lxxxiiij·di·quiſquis·hodie clericus vxoratus non tenetur ferre tõſurã nec debet ferre·vt ex̄ de cle·oiug·Jo·

k ¶ Neqꝫ ad militiam·vt·xxiij·q·vi·quicunqꝫ·

l ¶ Seculares·in quibꝫ exerceatur iudiciũ ſanguinis·vt·xxiij·q·vi·hijs a quibꝫ·vel in quibus turpia lucra exerceant̃·et ꝙ ipe in ꝓpa pſona vult exerce·alias aũt licitũ ẽ ep̃is ꝛ clericis habere ſeculares et ꝓ̃ncipales principatus·dũ tamen exerceãt p alium cauſã ſanguinis·vt·lxxxviij·di·epiſcopus gubernatõnem·et·v·q·iij·quia·

P Reſens·comite·ar·ꝙ ſtatim deſinit q̃s eſſe comes ꝙ̃ cito fuerit clericus·xxvij·q·ij·ſcripſit·Item habes hʒ ꝙ miles poteſt eſſe clericꝰ nec obſtat·li·di·ſi quis poſt acceptum·qꝛ loquit̃ de illis q̃ facti ſūt irregulares·liij·di·regulares·

n ¶ In locũ eiꝰ·id eſt in adminiſtratõnẽ vt poſtea fieret adminiſtratoꝛ loci illius·nec fuit hoc pccm̃ ſic ocipe i animo dũmodo nõ ducatur in pactum·ex̄ ve eccle·bñfi·vt noſtruʒ·i ſi·licet ſit ar·otra·i·q·i·ſi q̃s ep̃s·ꝛ·c·qui ſtudet·et ex̄ đ ſp̃tua·et in auten·đ ſan·ep̃is·ʃ·generaliter·vel loq̃t̃ de ſucceſſiõe alterius cuiuſcũqꝫ rei

o ¶ Priuatũ eſſe et loquitur hʒ capitulũ ſm̃ quorũdam prauam conſuetudinẽ qui monachos nõ admittunt ad ſucceſſionem·qđ eſſe non debꝫ·vt·s·cã·pxi·q·vi·non liceat·

p ¶ Int̃ octauũ·id eſt in nono anno qui eſt medius inter·x·et·viij·

q ¶ Patreʒ·ar·ꝙ vnius teſtimonium admittitur·lxxxvi·di·tanta·ſed forte hʒ alique preſũptõnes precelſerũt·vel dic ꝙ ideo audit̃ vt poſtea poſſit melius liquere de veritate·vñ in fine dicit

ſi ita eſt vt iſti dicunt· et ſecundum hoc eſt ar· ꝙ poſt apertas atteſtationes admittuntur alij teſtes ſuper eodem capitulo quando aliquid diminute probatum eſt· vt extra de conſang· et affini· ex litteris· de hõ dixi· iiij· q· iij· §· i· et eſt· ſi· ij· q· v· mennam· Item habes hic ꝙ teſtimonium patris auditur pro filio ad dirimendum matrimonium ſpirituale· vt extra qui ma· accu· poſ· videtur· Item habes hic ꝙ timor patris impedit matrimonium ſpirituale· licet ſecus videtur i matrimonio carnali· vt· ff· de ritu nup· ſed patre cogente· ſed itellige de leui coactione·

per tuas· et contractus dolo initus nullus eſt ipſo iure· vt· xv· q· vi· c· i· et· ff· de dolo eleganter· ſed dic ꝙ licet dolus hõ dederit cauſam contractui ipſe tamen non eſt deceptus qui ſe xp̄o coniunxit· vel dic ꝙ hõ potius imputãdum eſt fatuitati ſue ꝙ̃ dolo illius· vt extra ꝙ me· cauſa· cum dilectus· ſimiliter contractum matrimonij non reſcindit dolus· ſi· extra de conuer· coniug· ex parte· ⁊· c· veniens· in ſi· vbi propter deceptõnem non retractatur ingreſſus· et eſt mirum ꝙ in ſpũalibꝫ contract9 dolo init9 tenet· ſed ꝯtract9 metu initus non tenet cũ ſm leges penitus contrariũ ſit· nam ſm leges ꝯtractus dolo initus null9 ē· metu init9 tenet licꝫ reſcindatur ꝑ actionẽ ꝙ met9 cauſa· ff· ꝙ me· cauſa· ꝑ totũ·

Quia nunꝙ̃· ſ qualiter de hac negatiua potuit iuramentũ p̄ſtare cũ negatiua etiaꝫ ꝓbari non poſſit· vt extra de ꝓba· quoniã contra· et extra de elec· bone me· circa finẽ· nam anceps eſt ꝑiurium quod fit d alieno facto· vt· ff· de in lit· iur· videamus· R°· ſic ꝓbari poteſt· ꝙ quantocũqꝫ voluit illum fieri monachum ille noluit· et hõ ſufficit ad probandam negatiuaꝫ· vt extra de ꝓbac· tercio·

Nulluꝫ ergo bonum· vite eterne remuneratoꝛium· vt· xlv· di· q̃ ſincera ꝗ· xxiij· q· v· ad fideꝫ· et ſic ceſſat· xxiij· q· vi· c· i· et· q· i· pat9· et· s· xlv· di· et q̃ que ſunt contra·

Religioſos· id ē regulares canonicos· et ſcd̃m hoc eſt conſilium· vel dic ꝙ ex quo ſemel apparuit in veſte religionis debet ſemp religioſe viuere· id eſt non penitus ſeculariter ſecundum ꝙ itelligit· extra de regul· ꝯſulti· in ſi· dicuntur enĩ nõ ſoluꝫ monachi vel regulares religioſi ſed etiã clerici· i· q· i· nullus itaqꝫ· et etiaꝫ laici· vt· xxviij· di· ſi qua vidua·

Conſtituit· ꝑſeuerare· nõ ibi ſed in alio monaſterio· vt extra de ſimo· veniẽs·

Cogãtur· ſed quare hoc ē cũ eccleſia non debeat facere fraudem in ſuis contractibꝫ· vt extra de dona·

Sed demum ab inſequentibꝫ monachico habitu violenter eſt indutus aſſerens ꝙ nunꝙ̃ regulam aliquam promiſit· neqꝫ ego pater eius pallio altaris indutum illũ obtuli· neqꝫ a quoquam ſacerdote vel abbate vt mos poſcit benedictione ꝑcepta regule vnꝙ̃ ſe mõachũ ſbiectũ futurũ ꝓmiſit· Sup hijs omĩbꝫ ꝓteſtat9 ē p̄fat9 cleric9 atthꝫ qꝛ ſi eo tpe tam dure obſuãtie mõachicã intellexiſſet regulã nunꝙ̃ eundem filium ſuũ lãbertũ coegiſſet portare cucullam· Qua ꝓpter ꝯſulte pſalmographi verba recolẽtes quibꝫ voluntarie ſe deo ſacrificare ꝓnunciat et volũtaria oꝛis ſui bñplacita fieri in cõſpectu dei obſecrat· p̄ſentẽ vt dictũ ē clericũ noĩe lãbertũ minime debere extimauim9 ſub tali violẽtia monachũ fieri· Qd̃ enim quis nõ eligit vel optat ꝑfecto nõ diligit· qd̃ aũt nõ diligit facile ꝯtemnit· nullum ergo bonũ niſi volũtariũ· Idcirco et dñs nõ ferendam in via virgam ꝑ quã violẽtia vlli inferatur p̄cepit· Qua ꝓpter conſultius agitur ſi pijs ſuaſionibꝫ ꝯtemptũ mũdi et amoꝛẽ dei p̄dicãdo ꝙ̃ violẽtiam inferendo ad celeſtẽ amoꝛeꝫ illũ accenderitis· vnde omniũ veſtrũ caritati hanc nr̃i apl̃atus mãdare decreuimus epl̃aꝫ monentes atqꝫ p̄cipientes q̃tinus ſi ita verũ eſt vt iſti dicũt nullus eps vel abbas ſeu mõachoꝝ reliquorum ꝯuẽt9 mõaſticis illũ regulis inuitũ ſubiacere ꝯpellat· neqꝫ vllo mõ fratres eius ꝑ hãc occaſioneꝫ licẽtiam habeãt paterna ſeu materna illum hereditate p̄uare· ſed vſqꝫ dũ dĩna inſpiratõe ꝯpũctus ꝓpria volũtate regule ſe ſubdat· liceat eũ a mundanis et laicalibꝫ remotũ vagatõibꝫ vel negocijs inter religioſos et eccleſiaſticos viros in canonica degere vita· Non enĩ putamus qd̃ abſit religioſos canonicos a ſcõꝝ monachoꝝ cõſoꝛcio ſeiũctos· qꝛ vnuſqſqꝫ ſm apl̃m ꝓpriam mercedem accipiet ſm ſuũ laboꝛem· Si vero epiſcopi vel abbatis ꝓmiſſionibꝫ illecti aliqui tonſurã vel religionis veſtem ſuſcepint· ipi quidẽ in eo qd̃ cepunt ꝑmaneant· res vero eoꝝ heredibus ſuis reſtituãtur· Vnde in magũcienſi ꝯcilio legitur· Reſtituãtur heredib9 res eaꝝ qui ab epis vel abbatib9 decepti comas depoſuerunt

Conſtituit ſane ſacer iſte conuentus vt epi ſiue abbates q̃ nõ in fructum aĩaꝝ ſed ĩ auariciam ⁊ turpe lucrum inhiantes quoſlibet hoĩes circumueniẽdo totõderunt· et res eoꝝ tali ꝑſuaſione ſurripuerunt penitẽtie canonice vtpote turpis lucri ſectatores ſbiaceant· Hij vero q̃ illecti comã depoſuerũt in eo qd̃ cepũt ꝑſeuerare cogãtur· res vero eoꝝ heredibꝫ reddãt·

Q IIII

Quod vero ab vno monaſterio in aliud diſtrictius monachis tranſire ſit liberum ex cõcili· triburienſi habetur in quo ſic ſtatutũ eſt· Nõ ſunt phibẽde ꝩgies ſacre q̃ cauſa religiõis aliud monaſteriũ adire deſiderant·

Virgines ſacre ſi pro lucro aĩe ſue ꝓpter diſtrictioꝛẽ vitã ad aliud monaſteriũ ꝑgẽ diſpoſuerint· ibidẽqꝫ ꝯmanẽ decreuerint ſinodus ꝯcedit· Si vero fuga diſcipline aliũ locum queſierint redire cogantur· Qd̃ aũt de ꝩginibꝫ ſacris hoc capitulo ſtatuitur de monachis etiã ꝯſequent̃ intelligit̃ ⁊ de quolibꝫ etiã clerico· Sed obicit̃ illud baſilij· Vota monachi ſine conſenſu abbatis ſint irrita

Monachis ñ licet votũ vouere ſine ꝯſenſu abbatis ſui· ſi aũt vouerit frãgẽdũ erit· Item illud agathenſis ꝯci· Monachũ null9 ſuſcipiat aut oꝛdinet abſqꝫ abbatis ſui ꝑmiſſu

Monachũ niſi abbatis ſui permiſſu ã volũtate ad alterũ mõaſteriũ ꝯmigrantẽ nullus abbas ſuſcipere aut retinere p̄ſumat· ſed vbicũqꝫ fuerit abbati ſuo ſub auc̃tate canonum reuocet̃· Itẽ clericis ſine ꝯmendaticijs lr̃is vel epl̃is epi ſui licentia nõ pateat euagandi· In mõachis q̃ꝫ p̄ñtis ſententie fõma ſuet̃· quos ſi ꝩboꝝ increpatio nõ emẽdauerit eos etiã ꝩberib9 ſtatuim9 coherceri· Seruãdũ q̃ꝫ ē de mõachis ne eis ad ſolitarias cellulas liceat a ꝯgregatõne diſcedẽ ñ fõte ꝓbatis poſt emeritos labores ã ꝓpt̃ īfirmitatis

Q· iiij·

Quod vero· hõ queſtio determinatur· s· xix· q· i· in ſumma·

Virgines· loquitur d ꝩginibus talibus q̃ habent vitam canonicoꝝ· de quibus agitur· xij· q· vi· c· vi· ſed alie ꝩgines debent petita licentia recedere ad ſtrictioꝛẽ religionẽ et nõ cauſa leuitatis· vt extra d regula· licꝫ·

Monachis· ſi aũt vouerit· vel etiã ſi fecerit votum priuſquaꝫ intraret monaſterium· ar· xxxiij· q· v· noluit· ⁊ intelligo de voto abſtinentie ꝑ qd̃ alij ſcandalizentur

Monachum· mõaſteriũ· quod nõ eſt ſtrictius· vel ſi ē ſtrictius et forte trãſiuit cauſa leuitatis vt· xix· q· iij· ſtatuimus·

Item cleri cis· ſecunda ps·

Verberibus· moderate tamen· xlv· di· cũ beat9·

¶ Remittatur. ergo abbas potest diſpenſare in remittenda regu-
la vt hic. et de ɔ. di. v. carnem. nā et diſpenſare poteſt circa ordies. vt
extra de eo qui furti. ordi. rece. cū. h. lator. et circa canonem late ſen-
tentie. vt extra de ſen. ex. cum illorum. Johannes. Q. i.
In duab. de iure omuni nullus pt habere plures ecclias niſi in
ſex caſibus. ſcz quādo eccleſie tenues ſūt. vt. x. q. iij. vnio. et ſi
vna pendet ex al-
tera. vt ex de eta.
et qli. eaz te. et ſi
habz vnā omēda
tam et aliā intitu
latam. vt ꝗ. e. qui
plures. ex ð elec.
dudū. et ſi eps diſ
penſat cū aliquo.
vt. lxx. di. ſcōꝝ. et
vbi paucitas eſt
hominū ſcz extra
ciuitatē. vt ꝗ. e. c.
i. i ſi. Itē ſi eccia
adheret pbende.
vt ex de pben. ex-
tirpande. Johes.
Clericus. nō
ɔnumeret.
id ē nō intituletꝰ.
qꝛ nō debz ɔnume
rari inter clericos
eiuſdem eccie niſi
ſit intitulatꝰ. nec
habz vocem i ele
ctōne cū alijs licz
pcipiat fructꝰ illi
us eccie. qꝛ bn pt
eps vel eccia con
cedere alicui bene
ficiū alicuius ec-
cleſie non tn ē ibi
canonicus. vt. x-
vi. q. i. poſſeſſio-
nes. qnqꝫ etiā ha
bet pbendā et nō
ē canonicꝰ. vt ex
de magiſtris. qꝛ
nonnullis. et licet
talem pbendam
corpaliter teneat
tn dꝛ vacare ð iu
re. vt ex de cōceſ.
pben. et ec. nō va
can. cū nrīs. et. c.
litteras.
¶ Dnīs. ſibi cō
trarijs. alias bn
pt. vt. ff. de ope.
liber. duoꝝ.
¶ Neceſſitatē.
quaſi diceret. qd
faciet clericus ſi
habeat paupez ec
cleſiam. Rꝰ. qrat
victū artifitio ho
neſto. vt. xci. di.
clericus. ſed non-
ne ſi eccia pauper
ē debet vniri alij.
vt. x. q. iij. vnio.
ſic. ſed iſte ſciens
a principio rece-
pit paupem. vnd
iputet ſibi qꝛ for-
te poſtea eſt de-
paupata. ſꝫ quero
quā ecciam dicas
paupem. nūquid
illa que valet. x.
marcas auri. vt. ij
q. vi. anterioꝝ.
dico illam paupe
rez que nō poteſt
honeſte et ſufficiēter aliquem pcurare. et pterea non poteſt hoſpites
ſupuenietes recipe. vt extra de pben. de mōachis. imo depoſito tn re-
linquitur qꝛ ſufficiat ſibi et ſuis. vt. l. di. ſtudeat. ſꝫ cū omes hoſpites
idiſtincte teneamur recipe. vt. xlij. di. quieſcamus. et domus clericorū
omnibꝰ debet eſſe ɔmunis. vt. xvi. q. i. qm quiquid. gꝰ reqritur qꝛ ſit
ditiſſima. nam diuicie bone ſunt dummodo fiat ex eis miſericordia. xxx
di. hꝰ ſcripſimus.
expedit eni epis
habē diuites ſub
iectos. nā impug
habūdat ſi habe-
at ſubditos locu-
pletes. i aut. coll.
ij. vt iudi. ſine q
qꝛ ſuffra. ſ. i. et po
tiꝰ eligēdi ſūt di-
uites qꝛ paupes. i
aut. ð defen. ciui.
ſ. quibꝰ. econtra
videtur ſufficere
qꝛ tn ncēria hēat
et illa ncētas ar-
tat ad victū et ve
ſtitū tn. vt. xij. q
i. eps. ſꝫ hoc obti
nuit ſm illa tpa.
xli. di. eps vilē.
hodie vero creuit
decus ecce. vt de
con. di. i. vaſa. di
co hec oīa con-
ſiderāda ſm quali
tatē pſone et ſitū
eccie. aliqd enim
ſufficit vni qd nō
ſufficit alij. vt. xli
di. nō cogātur. et
minus ſufficit ma
nēti extra vias cō
munes qꝛ in vijs.
et ɔſuetudo pui
cie in hꝰ ſuāda ē.
vt. s. di. iiij. erit. et
xxix. di. ſciendū.
¶ In villis. pt
aūt aliqs extra ci
uitatem hre plu-
res eccias. et hoc
ideo. qꝛ extra ciui
tatē ſūt pauci cle
rici et pter pau-
citatē clericorum
multa pmittunt.
vt. l v. di. priſcis.
Itez ea rōne qꝛ q
ſūt extra ciuitatē
nō ita cito inueni
unt illos quibus
ſua artificia ven-
dant. nec ita con-
uenienti foro hnt
omnia ſicut illi q
ſunt in ciuitate
Qui plures.
ſub ɔmēda-
tōne. et illius ec-
cleſie nō ē platus
ſed potius pcura
tor. vt. lxi. di. obi
tum. et. c. catinen
ſis. et qui ɔmēda-
uit pt reuocarē qn
vult. nā ɔmenda
re nichil aliud ē
qꝛ deponē. vt. ff.
depo. lucius. ff. de
v. ſig. ɔmēdare.
hic vt de elec. ne-
mo deinceps. li-
bro ſexto.

neceſſitatē aſperiō abbatis licentia
regula remittatur. quod ita demuz
fiet vt intra eadem monaſterij ſep-
ta manentes tamē ſub abbatis po-
teſtate ſepatas habere cellulas p-
mittantur. abbati vero ſingulas di-
uerſaſqꝫ cellulas aut plura mona-
ſteria habere non liceat. niſi tm ppt
incurſuz hoſtilitatis intra muros re
ceptacula collocare. ¶ Verum hoc
intelligēdū ē de monachis ſacre et
religioſe viuentibus quibꝰ vota ſpe
cialis abſtinētie vel alicuius diſtri-
ctionis que generalē ɔſuetudinem
ſuorum fratrum excedāt ſine abba
tis ſui ɔſenſu vouere non licz. ne ſup
eos fratres ſcandalizent. cauſa eni
illoꝝ ſtatutū eſt hꝰ qui regularez di
ſciplinam ſubterfugiētes pegrina-
tōnis vota ſibi aſſumūt. qd nec mo-
nacho nec alicui clerico licz. ne hac
occaſione ad ſecularem conuerſatō
nem redeat.

Incipit cauſa viceſimaprima.

QVidam archi-
preſbiter cuiuſ
dam eccleſie p-
poſituram alte
riꝰ accepit nec
priorez vult re
linquere. ſecu-
larium qꝫ negociorum procurator
efficitur qui claris et fulgidis veſti-
bus ſe exornans ab epo ſuo corri-
gitur. relicto ſuo officio ad ſecula-
rem iudicē habz ɔfugiū. ¶ Primū
queritur. an clericus in duabus ec-
cleſijs poſſit conſcribi. ¶ Secūdo. ſi
vnam relinquere voluerit an liceat
ei ad aliā trāſire. ¶ Tercio. an p-
curatōz ſeculariū negocioꝝ cleri-
cis liceat ſuſcipe. ¶ Quarto. an cla
ris et fulgidis veſtibꝰ eis ōnari expe
diat. ¶ Quinto. an ab epo corecti
ſuum officiū relinquē. et ad ſecula-
rē iudicē ɔfugere valeāt. Q. I

IN duabus eccleſijs aliquē
poſſe connumerari ſeptima
ſinodus prohibet dicens.

In duabus eccījs conſcribi non de
bet clericus.

CLericus ab inſtanti tpe non
ɔnumeretur in duabꝰ eccījs. Nego
ciatōnis enim ē hoc et turpis lucri
ɔmodū ē et ab eccīaſtica ɔſuetudie
penitus alienū. audiuimus enim ex
ipa dnīca voce qꝛ nemo pt duobus
dnīs ſuire. aut enim vnū odio ha-
bebit et alterū diliget. aut vnū ſuſti
nebit et alterū ɔtemnet. vnuſquiſqꝫ
enim ſm apoſtolicā vocez in quo vo
catus eſt in hoc debet manere. et in
vna locari eccleſia. Que eni p tur-
pe lucrū in eccīaſticis rebus efficiun
tur aliena ɔſtitūt a deo. ad vite ve-
ro huius neceſſitatē ſtudia ſūt diū
ſa. ex hijs ergo qui voluerit acqui-
rat corpori oportuna. Ait enim apo
ſtolus ad ea que michi opus erant
et hijs qui mecū ſunt miniſtrauerūt
manus iſte. et hꝰ quidē in hac ſuan-
da ſunt vrbe. ceterū i villis q foris
ſunt pter inopiā hominū indulge
atur. ¶ Sed due eccleſie intelligū
tur eccie duaꝝ ciuitatum in quibꝰ
nullus debet ɔſcribi. ¶ Vnde in cō-
cilio calcedonenſi ſtatutum eſt.

CLericū in duaꝝ ciuitatū ec-
cleſijs conſcribi non oportet.
¶ Sed cōtra nōnunqꝫ epus vnius
ciuitatis efficitur archieps alteriꝰ
ciuitatis nec tamen porem ecciam
deſerit. ſed prior eccleſia quaſi com
mendata relinquitur ſecunda quaſi
titulata habetur. ¶ Vnde leo ppa
iiij. ſcribit. In vna eccia intitula
tꝰ alterā ſibi ɔmendatā pt habere

QVi plures eccias retinet vnā
quidem titulataz aliam vero
ſub ɔmendatōne tenere debet. ſic et
illud in agathenſi concilio intelligē
dum eſt. Duobꝰ mōſterijs vnꝰ
abbas pēſſe nō poteſt

VNum abbatem duobꝰ monaſterijs
preſidere interdicimus. ¶ Poteſt
etiā vtriqꝫ tanqꝫ titulato pēſſe. ſed
iure ſpēali nō ɔmuni. ¶ Vn greg.
Vnus epus duabus pficitur eccījs.

Vnum abbatem· duobus· s· cā ꝓxima· q· vi· c· vltimo·
Relacio· cardinalem· id· eſt proprium· epiſcopum·
R· ¶ Canonice· nunq̄ꝺ talis forma erit in litteris procuratorijs vt ſic ſcribatur vt quicq̄d canonice vel legitime p eum fuerit ordinatū ratum habebo· certe nō· vt· ff· de ꝓcur· ſi ꝓcuratorē· ex̄ de cō/firma· cū dilecte· in fi· nā ſi illegitime aliq̄d fecerit ꝓcurator non reſcindetur ſententia· vt· C· d̄ ꝓcur· ſi ꝓcurator· ex̄ de offi· iudi· del· cū olim· Jo· certe talis ꝓcuratō nō valet· q̄ꝛ ſemper diceret dn̄s illud nō eſſe legitime actū et vidi p dn̄m· h· talem procuratorem in conſilio reprobari·

¶ Deſinas· s· di· lxxxix· c· i· ↄ̄· ſꝫ illud ē ↄ̄ ius cō mune iſ ſpeciale· · vij· q· i· petiſti

¶ Subtrāham⁹· niſi illud appone rē ſtatim q̄ cito ↄfirmaſſet eū i ſecundo ep̄atu vacaret p̄mus· ex̄ de elec· cū in cūctis· iiij· e· q· ij· ſi q̄s iam tranſlatus· ſecus tn̄ in alijs beneficijs· nā ibi in recipiēdo vnum nō videtur renunciare alij· vt ex̄ d̄ teſta· officij· nā ſi vxor recepit ſibi aliq̄d legatū a viro non ideo renunciat doti· vt· C· d̄ rei vx· act· l· vnica· § ſciēdum· Q· ij·

Qui vero· hec queſtio determinatur· lxxi· di· · c· i· ij· et· iiij· Sed quid ſi aliq̄s ep̄s receperit clericū alienum· de h̄ variе pene ſtatuuntur· quidam canones dicūt vtrūq̄ꝫ eſſe excommunicandum quouſq̄ꝫ clericus reuertatur· vt· lxxi· di· clericos· ſꝫ d̄ꝛ hic i p̄mo capitulo q̄ vterq̄ꝫ ſit deponendus· In ſcd̄o capitulo d̄ꝛ q̄ eſt remouēdus ad tempus ab officio· vn̄ cū diuerſe pene ſint ſtatute iudex p̄t infligere quā magis viderit expedire· ex̄ vt lite non cont· quoniam· § ſi vero·

Quoniam· ſine dimiſſorijs· patet g̊ q̄ nō ſufficit in tali tranſlatione tacitus conſenſus ep̄i· vt· lxxi· di· c· i· ſed actus ſolēnis· ſic· C· d̄ emācipa· l· iij· ſed ſi ad eccleſiam eiuſdem ep̄atus tranſiret ſufficeret nudus et tacitus ↄſenſus· q̄ꝛ tacitus ↄſenſus diſſoluit m̄rimoniū carnale· vt· xxxiij· q· v· qui vxorem· et eſt ratō quare a priori eſt abſolutus q̄ꝛ nemo p̄t duob dn̄is ſuire· vt· s· e· q· i· c· i· ſed ſi aliq̄s haberet p̄bendas in diuerſis ep̄atib ab vtroq̄ꝫ poſſet iudicari ⁊ ordinari· et ſic vn⁹ ep̄us poſſet ordinare clericum alterius quod eſſe nō debet et ita ſequeretur impoſſibilitas iuris·

¶ Sui ep̄i· ſufficit habēlr̄as ſolius ſui ep̄i vbi ep̄us notus ē· ſed in remotis ep̄is req̄runt quinq̄ꝫ ſigilla·

¶ Ad opprobriū· eadem pena ſtatuitur vt ex̄ de cle· pegri· c· i·

Relatio cleri ſimul et populi terracinenſis gentis nos valde letificat ob hoc q̄ de tua fraternitate bona teſtat᷑ ⁊ quia defuncto pontifice ſuo petro ſibi cardinalem poſtulant te ↄſtitui ſacerdotem eoꝝ deſideria neceſſario cōplenda preuidimus· tota igitur mentis intentione ita lucrum animaꝝ dn̄o noſtro facere feſtiato vt digna te merces ante ↄſpectū eius in die retributionis inueniat· Quicq̄d vero de predicte rebus eccleſie vel eius patrimonio ſeu cleri ordinatōne promotōe ve et omnib ḡnaliter ad eū ptinentibus ſolerter atq̄ꝫ canonice ordinare facereq̄ꝫ ꝓuideris liberam habeb q̄ppe vt ſacerdos ꝓprius modis oib facultatē· Illud q̄ꝫ fraternitatem tuam ſcire nec̄e ē q̄m ſic te predicte terracinēſis eccleſie cardialeꝫ eſſe ↄſtituimus ſacerdotē vt et fundenſis eccleſie pontifex eſſe non deſinas nec curā gubernatōnemq̄ꝫ eius p̄tereas· q̄ꝛ ita fraternitati tue ſepedicte terracinēſis ecc̄ie curam iniūgimus vt fundēſis eccleſie tibi iura poteſtatēve nullo mō ſubtraham⁹·

¶ Nō eni p̄t vtriq̄ꝫ p̄ſidere tanq̄ titulate ſꝫ vni tanq̄ ↄmēdate· alteri vero tanq̄ titulate p̄eſſe valꝫ· Q· II·

Qui vero relicta ſua eccleſia ad aliam tranſire voluerint nequaquam ſine dimiſſorijs litteris ſui epiſcopi ſuſcipiantur· ¶ Vnde in ſexto ſinodo legitur· Sine dimiſſorijs litteris in aliena ecc̄ia clericus non ordinetur

Quoniam diuerſarum eccleſiarum clerici ſuas in quibus ordinati ſunt eccleſias relinquētes ad alios cōcurrunt ep̄os· et ignorante ꝓprio ep̄o in alienis conſtituuntur ecc̄ijs vbi contingit eos ſine ſui examinatōne permanere· precipim⁹ amodo vt nullus omnino clericorum in quocunq̄ꝫ gradu ſit licentiam habeat ſine dimiſſorijs litteris ſui epiſcopi in altera conſtitui eccleſia· q̄ vero amodo hoc nō obſeruauerit ad opprobrium eius qui ordinauerit eum deponatur tam ipſe q̄ qui eum ſine ratione ſuſceperit· ¶ Item ex ↄcilio yſpalenſi· Ad aliā eccleſiā tranſire clerico nō licet ſi ꝓprijs miniſterijs ſua deſtituta fuerit·

Placuit vt ſi quis clericus miniſterijs proprie eccleſie deſtitutis ad aliam tranſitum fecerit ↄpellente ad quem confugerit ſacerdote· ad eccleſiam quaꝫ prius incoluerat reuertatur· qui vero eum ſuſceperit niſi ſtatim ſine vllo niſu exceptōnis ad ꝓpriam eccleſiam remittendum elegerit quamdiu eum reſtituat cōmunione ſe priuatum cognoſcat· Deſertorem autem clericum cingulo honoris atq̄ꝫ ordinis ſui exutū aliquo tempore monaſterio religari cōuenit· ſicq̄ꝫ poſtea in miniſterio eccleſiaſtici ordinis reuocari· nam non poterit in talibus ꝓpagationis aboleri licentia niſi fuerit in eis per correctionem diſciplinę ſubſecuta correctio· ¶ Obicit᷑ autem illud calcedonenſis concilij· Nichil habeat commune cū p̄ori q̄ ab vna eccleſia ad aliam transfertur·

Si quis iam tranſlatus eſt ab vna eccleſia in aliam nichil habeat commune cum priori ſiue ſub eccleſia conſtitutis matricibus

cum epiſcopus inſtituit aliquē inuitis patronis· xvi· q· vij· decernim⁹·

Placuit· exceptōnis· id eſt excuſatōnis·

l ¶ Reſtituat· et ſic poteſt peti reſtitutio clericorum·

m ¶ Cingulo· id eſt executōne· nō enim deponitur vt ſequitur·

n ¶ Reuocari· ip̄o iure ſicut ille cui ad tēpus interdictū ē poſtulare· ff· de poſtula· impatores·

o ¶ Propagatōnis· propagatur enim vicium ꝓpter malū exemplum· xi· q· iij· precipue·

p ¶ Licentia· id eſt impunitas·

Si quis iam tranſlatus· traſlatū eū intelligo cū eſt ↄfirmatus ⁊ adept⁹ poſſeſſiōꝫ· ex̄ de elec· cū in cunctis· ſed ꝓpter ſolā ↄfirmatōnē non p̄dit ius q̄d habuit in priori ecc̄ia niſi adeptus ſit poſſeſſionem· vt· xcij· di· ſi qui ep̄i· et intelli/ge qn̄ ē tranſlat⁹ de auctātate ep̄i ſui et i eo caſu p̄t intelligi· extra de cō ceſ· p̄ben· ⁊ ec· nō vacā· lr̄as· ⁊ extra de p̄ben· d̄ multa· alioq̄n ſi ſine licētia ep̄i trāſit non ip̄o iur̄ vacat p̄or ecc̄ia· imo p̄or epiſcop⁹ p̄t eū repetē· vt· vij· q· i· non oportet· et· c· ſi q̄ vero· vl̄ dic q̄ vacat quantum ad ip̄m· Jo· ego credo q̄ prior ecc̄ia poſſit eū repetere cū eo ſit ſpoliata· vt ex̄ d̄ reſti· ſpo· p totū· b· Item ſi q̄s recipet b̄n̄ficiū ſimplex in alia eccleſia nō ideo per/dit priorē ecc̄iam vel p̄bendā· dummodo non ſumat illā ꝓ titulo· p̄n̄t enim canonici dare ſimplex benefi/ciuꝫ nō canonico· vt extra de magiſtris· q̄ꝛ nōnullis· et· xvi· q· i· poſſeſſiones· ſed nunq̄d ep̄i p̄n̄t diſpēſare circa pluralitateꝫ ſtipēdioꝝ· cū dicatur i illa ↄſtōne· d̄ multa· q̄ p ſedeꝫ ap̄licā p̄t diſpenſari· et ꝓbo q̄ p̄n̄t quia a canone p̄mittitur eis diſpenſatio· lxx· di· ſā/ctoꝝ· et ſicut habet papa poteſtatē circa ep̄atus ſic ep̄i c̄ca ecc̄ias· ex̄ de exceſ· p̄la· ſicut vnire· Itē q̄ꝛ legiſlator ſibi non reſeruauit ſpecialiter diſpenſatōꝫ cū dixit ro· pon· poſſe diſpenſare· g̊ eam alijs permiſit· vt ex̄ d̄ ſen· ex· nup· nō enim d̄ꝛ i ↄſtitutōne ſolū papā poſſe diſpēſare· ſed aliud eſt dicere ſolū papā aliud papā· ex̄ de teſta· req̄ſiſti· nō enim credendū ē papā velle iura alioꝝ ep̄oꝝ diminuere· vt· xcix· di· ecce· ⁊ · c· null⁹· et quicq̄d facit itelligēdū ē ſine p̄iudicio alioꝝ ep̄oꝝ facē· vt· ix· q· iij· nūc vero· C· de emācipac· nec auus· nec inde naſci debet iniuriarum occaſio vnde iura ꝓdierūt· ex̄ de accuſa· qualiter· C· vn̄ vi· meminerint· nec d̄ꝛ in ↄſtōne q̄ roman⁹ pōtifex debꝫ diſpēſare ſed q̄ poteſt· ſꝫ p h̄ verbum p̄t non imponitur neceſſitas· ff· de offi· p̄ſi· ſepe· et· l· ſequēti· licet de romana ſede dicatur non ideo excluditur de alijs·

ar·ij·q·vi·ad romanam·et niſi expſſe corrigatur vetus ius manebit ſimul cũ nouo·C·de ap·pcipimus·in fi·et quotiens noua actio vel nouum ius indulgetur vetus non tolletur niſi h᷎ expſſim dicat̃·ff·de act·et ob·l·quotiens·et·xxxv·q·ij·de inceſtis·in fi·et adde rationes quas dixi·lxx·di·ſanctoꝝ·econtra videtur ꝙ non pñt·q꞉ etiam iure antiq⁹ priuabatur epiſcopus iure dandi·vel ex gratia quadam poterat ille qui habuit plures ecc̃ias eligere vnam quam volebat·extra de pb·quia·et·c·referẽte·Itẽ cũ h᷎ papa tñ exprimatur ꝗ alij non pñt·xcv·di·illud·nã qđ de vno d꞉ de alio negatur·xxiij·q·iiij forte·xxv·di·qualis·ſic argumentatur innocentius extra de hijs que fiũt a pla·cũ apl̃ica·et que ticio nubere iubetur omnibus alijs nubẽ probibetur·ff·de con·ꝛ·demõ·cum ita·ad h᷎ pt dici ꝙ ſolus papa poteſt diſpenſare ꝙ aliqs ſit intitulatus in diuerſis eccleſijs diuerſoꝝ epoꝝ·nam in hoc caſu videt᷑ ſeq̃ impoſſibilitas iuris q꞉ qua rõne debet recipe ordines ab vno et ab alio·et ſtare mãdato vnius et alterius cũ tamen mãdata illoꝝ poſſẽt eſſe ꝯtraria et ille iurauit obedire vtrıqꝫ·Itẽ q꞉ nemo debꝫ ordiare clericũ alteri⁹ dioceſꝫ vl̃ recipe ſine dimiſſorijs l̃ris p quas ſit abſolutus a priori·et q꞉ nemo poteſt duobꝫ dñis ſuire hãc impoſſibilitatem iuris ſol⁹ papa poteſt tempeꝛare·vel facias vim in eo ꝙ dicit maioribꝫ·vt ſol⁹ papa poſſit diſpẽſare de maioribꝫ·epiſcopi autem ꝺ minoribꝫ·Itez in eo fac vim cũ dicit cũ ratio poſtulat·id ẽ ſi talis ẽ caſus ꝙ epũs non pt diſpẽſare·Itẽ nõ dico eũ ſtatim priuatũ priori eccleſia niſi quando de licentia epiſcopi tranſit·hoc enim non pt fieri ſine dimiſſorijs litteris·s·e·quoniam·nam ſi ſine licentia tranſit poteſt reuocari a priore·vij·q·i·non oportet·et·c·ſi qui vero·vel ad cautelam epũs ꝯmendet ei ſcđam eccleſiam·vel det ei ſub ꝯditõne ſi poterit obtinere diſpenſatõnem·et adde qđ dixi·lxx·di·ſanctoꝝ·

x Siue·i·ſiue prioꝛ eccleſia fuerit monaſterium ſiue prochia ꝛc̃·nil ſe intromittat amodo de negocijs prioris eccleſie·

SIcut·non poteſt·s·xvi·q·i·ne pro cuiuſlibet·contra·extra de filijs preſ·ꝓpoſuit·s·vij·q·i·illud·ſed plures poſſunt eſſe in eadem eccleſia·ſed tantum vnus erit prelatus.

ſiue in prochijs vel ſenodochijs aut eorum negocijs·Eos vero qui auſi fuerint poſt ordinatõnẽ huius magne ꝛ vniuerſalis ſinodi agere que ꝓhibita ſunt ſtatuit ſancta ſinod⁹ cadere a ſuo ꝓprio gradu·Sed aliud eſt transferri atqꝫ aliud ꝓpria temeritate tranſire·illud apoſtolica auctoritate fieri licet·hoc vero omnibus modis prohibetur·¶ Sicut aũt duabꝫ ecc̃ijs vnus preponi non debꝫ·ita nec vna ecc̃ia inter plures diuidi valet·¶ Vnde in remẽſi cõcilio legitur·Vna eccleſia duobus ſacerdotibus diuidi non poteſt·

SIcut in vnaquaqꝫ ecc̃ia vn⁹ pſbiter debet eſſe·ita ipa que ſponſa vel vxoꝛ eius dicitur non poteſt diuidi inter plures pſbiteros·ſed vnũ tantũmodo habebit ſacerdotem qui eam caſte et ſinceriter regat·Vnde interdicimus vt nullus pſumat ecc̃iam inter duos preſbiteros vel plures diuidere·q꞉ ecc̃ia xp̃i vxoꝛ et ſponſa debet eſſe nõ ſcoꝛtum ſicut papa calixtus teſtatur·¶ Conducticijs etiam preſbr̃is eccleſia ꝯmitti non debet·¶ Vnde innocentius·ij·Conducticijs pſbr̃is eccleſie non committantur·

PRecipimus etiã ne ꝯducticijs preſbiteris eccleſie cõmittant᷑·ſed vnaqueqꝫ eccleſia cui facultas ſuppetit ꝓpriũ habeat ſac̃dotẽ·Q III

QVod autem clerici ſecularium negociorum procuratores eſſe non valeant·auctoritate carthaginenſis concilij pmi probatur·in quo nicolaus papa cuſtiliãis dixit·

Qui clero ãnexi ſunt ſeculariũ poſſeſſionũ ꝓcuratores nõ fiant·

CRedo placere ſuggeſtionẽ meam ſanctitati veſtre et diſplicere vobis·vt qui ſeruiunt deo et annexi fuerint clero ad actiones ſeu amminiſtrationes vel ad procuratõnes domoꝝ accedant gr̃anus epũs dixit·aploꝝ ſtatuta ſunt que dicũt·nemo militãs deo implicat ſe negocijs ſecularibꝫ·ꝓinde autẽ clerici ſint ſine actõnibus domoꝝ aut actores ſine officio clericorum·vniuerſi dixerũt hoc obſuemus·¶ Itẽ ex ꝯcilio carthaginenſi·iiij·¶ De eodem·

PLacuit vt epi pſbri diaconi vel quicũqꝫ clerici nõ ſint cõductores aut ꝓcuratores·neqꝫ vllo lucro turpi vel ĩhoneſto negocio victum querãt·q꞉ reſpicere debent ſcriptum eſſe·nemo militãs deo implicat ſe negocijs ſecularibꝫ·¶ Itẽ ex ep̃la cipriani ad pſbros ꝛ diaconos ꝛ plebẽ furnenſem·Seculariũ negociorum procurationem clerici non ſuſcipiant·

CIprianus preſbiteris et diaconib⁹ plebi furnẽſi ꝯſiſtẽtibꝫ ſalutẽ·Iam pridẽ in epoꝝ ꝯcilio ſtatutũ ẽ ne q̃s de clericis et dei miniſtris tutorẽ et curatorẽ teſtamẽto ſuo nominauerit·qm̃ ſinguli diuino ſacerdotio honorati et in clericorum miniſterio conſtituti non niſi altari ꝛ ſacrificijs deſeruire·et pcib⁹ atqꝫ orõnibus vacare debent·Scriptuz ẽ enim·nemo militans deo implicat ſe negocijs ſecularibus·vt poſſit ei placere cui ſe ꝓbauit·Qđ eni epi et anteceſſores noſtri religioſe ꝯſiderantes et ſalubriter ꝓuidentes cenſuerũt ne quis decedẽs ad tutelã vel curã clericum nomiaret·At ſi quis hoc feciſſet nõ offerret᷑ ꝓ eo nec ſacrificiũ pro dormitõne eius celebraretur·neqꝫ eni ante altare dei nominari merentur

c ¶ Diuidere·ita ꝙ vna maneat·ſed ſi eſt eccleſia vel pbenda habundans bñ pt epũs de ea facere plures pbendas vel ecc̃ias·dum tñ ecc̃ie non ſint ſub eadẽ limitatõne·vt·xvi·q·i·plures·ſicut de vna prouincia ſiunt plures·vt·x·di·lex·impatoꝝ·et·ci·di·ꝓuenit·et de duabus ecc̃ijs ſit vna·vt extra de exceſ·prela·ſicut·econtra de vna due·vt ex de ec·edifi·ad audientiam·Johannes·

PRecipim⁹·cõducticijs·ꝯducticios appellat eos quibus ꝓ certo pcio ꝯmittitur cura aĩarum·hoc enim eſt iniquum·vt extra ne plati·qm̃·alias ſi platus aliquis alicuius ecc̃ie habꝫ ſecum ſacerdotẽ ſub annuo cenſu non ẽ iniquũ·et ſi pegre vadit ꝛ ꝓ certo pcio iterum aliquẽ ꝯducit·pt ergo aliqs conducere opas ſacerdotis alicui⁹·etiã vſqꝫ ad ſeptẽniũ·extra ne plati vices ſuas·q̃relã·ſ nõ regimẽ aĩaꝝ·vt ex·e·ti·qm̃·vel hic conducticios pſbros appellari vicarios·quia per vicarios nõ debet quis regẽ ecc̃iaz·vt extra ꝺ cle·nõ reſi·q꞉ nonnulli·

Queſtio·iij·

QVod autem·hec queſtio ẽ expedita·xv·q·ij·in ſumma·dicitur quis exercere ſecularia negocia trib⁹ modis·vno modo vt aliquid ematur vt illud carius vendatur·hoc non licet·de hoc tractatur·lxxxviij·di·per totum·qñqꝫ idem ẽ ꝙ exercere cauſas ſeculares·et illud etiã ñ licet cleicis niſi ꝓ certis pſonis·ex de poſtul·c·i·qñqꝫ itez eſt ꝙ eſſe procuratoꝛ rerũ ſeculariũ ſiue adminiſtratoꝛ·nec illđ licꝫ clericis·ex ne cle·vel mo·c·iij·ꝛ·iiij·qñqꝫ idem ẽ ꝙ ꝯducere poſſeſſiones a laicis·hoc non ẽ interdictũ eis clericis qñ indigent·q꞉ h᷎ etiã licet mõachis·vt ex de deci·dilecti·

g ¶ CRedo·ad actiones·i·cauſaꝝ·
¶ Adminiſtratõnes·rerum ſecularium·
h ¶ Domoꝝ·i·in familijs laicoꝝ vt ꝓcurẽt laicoꝝ familiã in victu·
i ¶ Aut·nõ intelligas ꝙ eis detur opcõ·ſed illud aut ẽ hic comminatiuũ·ſic ponitur·lxxxviij·di·ꝯſequens·et·xlv·di·diſciplina·

PLacuit·ꝯductores·fiſci ſcꝫ vt ipi preſtent tributum et vectigal·ecc̃ia enim nõ debet recipe poſſeſſiones grauatas tributis·imo ſi habet eas deſeret·vt·x·q·ij·hoc ius·§·Item pdiuz·vel appellat illos conductores qui aliquid ꝯducunt vt alijs carius locent·et eſt ſimile

·C· loca· milites· a ¶ In honeſto· qꝛ honeſto pñt·ut xci·di·clericus· Ciprianus ·teſtamẽto·tutelã teſtamẽtariã nõ recipient clerici ſʒ legitimam pñt ſi velint ſed non coguntur recipe eam · hoc no· xvi·q·i·generaliter ·et lxxxvi·di·puenit· ¶ Probauit·i·deuouit· quod legitur eꝰ de vi·et ho·cle·ſtatuimꝰ· qꝛ non fuit vſu vtentiuʒ ap probatum·ſicut nec illud greg·vij·extra de ap·in eminenti·gregorius tamen dicit ꝙ ſi cultus precioſaꝝ veſtiuʒ non eſſet in culpa hmo dei non tam manifeſte exprimeret ꝙ diues indutus purpura et biſſo deſcendit ad infe ros·ſed illud non obſtat qꝛ ſine ca ritate erat·qꝛ et ſi alias bona o pera habuiſſet nõ fuiſſet dãnatus ꝓpter diuicias·xxx·di·ſʒ

b ¶ Pro dormicõne·i·morte· nunquid ꝙ talis ē excõicatus ·non ſed ideo fit qꝛ impenitens decedit ·dicũt quidam tñ hʒ eſſe dictuʒ ad terroreʒ ·ut extra de rapt·ſuper eo·de torneamẽtis·c·i·

Molliciis·i· delicijs·

Nij qui· vnde tunc nõ pñt vocari in ius·ff·ð in ius·vo·l·ij·

¶ Sed die ·horis tñ interpolatiſ ſic ſumitur xxxvi· di·qui vult·et·ff· de cõdi·et demon· ſi quis ita·vbi dicit ꝙ ſi alicui taliter legatum eſt vt cũ filijs habitet nõ requirit ꝙ in quolibet momẽto ſit cũ eis·

Sacerdotiũ· id eſt oſtituco de ſacerdotibꝫ·

Seruetur· hʒ ſunt verba oſtitucõnis vſqʒ ad illũ locum obſuari·

Queſtio iiij·

Quod vero ·Nota ꝙ vſꝰ veſtium non culpatur ſed ab vſus ſcilicet iactantia ⁊ voluptas·quia ſicut ex cibo non refert quis vel quid vel quantum comedat · dummodo non guloſe ſumat·vt·xli·di·quiſquis·et·c· delicie· Item dico in veſte·ut·xli·di·par ſimoniam· et hic in capl'o·i· pñt ꝙ clerici ſm ꝯſuetudinem regionis ꝓcioꝝ veſtibꝫ vti et ut ꝯforment ſe moribꝫ eoꝝ int' quos viuũt et ne vileſcat dignitas clẽicalis·ar·lxxx· di·epiſcopi·ſed rubeis et viridibus pannis non vtentur·omnes deſup habebunt clauſas veſtes · extra de vita ⁊ honeſta· cleri· clerici purpuram et ſindatum poſſunt ferre·nam veſtis domini purpurea fuit· nec tenet illud

ſacerdotiũ ꝑce q̃ ab altari ſacerdotes et miniſtros volunt auocare·

¶ Itẽ ex eadem· Nõ liceʒ clericis mollibus ⁊ ſecularibꝫ rebꝫ obligari

Mollicijs et ſecularibus rebus laqueiſqʒ ſe obligaẽ nõ debẽt q̃ diuinis rebus et ſpiritualibus obligati ſunt·nec ad terrenos et ſeculares actus vacare· ¶ Item ex eadẽ·

Secularibus negocijs clerici nõ alligentur·

Hij qui in eccleſia dñi ad ordinacõneʒ clericorum promouentur in nullo ab amminiſtracõe diuina aduocẽtur·nec moleſtijs et negocijs ſecularibus alligentur·nec ab altaribꝫ et ſacrificijs recedant· ſʒ die et nocte celeſtibus rebus et ſpiritualibꝫ ſeruiant·

¶ Item ciprianus ſup· ¶ De eodẽ

Sacerdotiũ religioſe ſacratuʒ et neceſſarie factum ſeruetꝰ a nobis ſimul et fratribus· ut ceteris detur bonũ exemplũ·ne quis ſacdotes ac miniſtros dei altari eius et eccleſie vacantes ad ſeculares moleſtias deuocet· Obſeruari de cetero poterit ne quis vltra hoc faciat circa pſonã clericoꝝ ſi qd factũ ē fuerit vindicatum·

Q IIII

Quod vero fulgidis et claris veſtibus eis ornari non liceat·in ſeptima ſinodo iubetur·in qua ſic ſtatutum ē·

Corripiãtur clerici q̃ in vnguẽtis ⁊ claris veſtibus ⁊ fulgidis laſciuiunt·

Omnis iactantia et ornatura corpalis aliena ē a ſacro ordine· Eos igitur epõs et clericos qui ſe fulgidis et claris veſtibus ornant emendari oportet· qd ſi in hoc pmãſerint epithimio contradantur·ſimiliter ⁊ eos qui vngentis vnguntur· Nã vero radice amaritudinis exorta contamminatio facta ē in eccleſia catholica xpianos calũniãtiũ hereticoꝝ hij qui hanc recepunt non ſolũ imaginarias ſcripturas abhominati ſunt·ſʒ etiã omnẽ reuerẽtiã repulerunt·eos qui religioſe ac pie viuũt offendentes·ac per hoc completur in eis qd ſcriptũ ē·abhominatio ē peccatori dei cultus·igitur ſi inuenti fuerint deridẽtes eos qui vilibus et religioſis veſtimentis amicti ſunt per epithimium corrigantur·

Priſcis enim tpibꝫ omnis ſacratus vir cũ mediocri ac vili veſte cõuerſabatur· Omne quippe qd nõ ꝓpter neceſſitatẽ ſuam ſed ꝓpter venuſtatem accipitur elacõnis habʒ calumniam quemadmodum ait magnus baſilius ſʒ neqʒ ex ſericis texturis veſtem quis variatam induebat neqʒ apponebat varioꝝ coloꝝ ornamenta in ſummitate veſtimentoꝝ· audierat enim qꝛ qui mollibꝫ veſtiuntur in domibus reguʒ ſunt· ¶ Item ex vi·ſinodo

Clerici ſiue in itinere ãbulãtes ſiue alibi degẽtes ꝯgruis veſtibꝫ vtãtꝰ

Nullus eoꝝ qui connumerãtur in clero veſtimẽtum indecens habeat ſiue in ciuitate degens ſiue in itinere ambulãs ſʒ ſtolis vtatur que cõceſſe ſunt clericis· Si vero quis tale quid fecerit p vnam ebdomadam ſuſpẽdatur·

¶ Itẽ zacharias papa· Non ſecularibꝰ veſtibꝰ ſʒ ordini ꝯuenientibꝰ clerici vtantur·

Epiſcopi preſbiteri diaconi ſecularibꝰ indumẽtis nõ vtãtur· niſi ut ꝯdecet tunica ſacerdotali·ſed neqʒ dũ ambulauerint in ciuitate aut i via aut in plateis ſine opimẽto ꝓſumãt ambulare·ꝓterqꝫ ſi in itinere tpe longo ambulauerint·ſicut enim mulier orans in ecc̃ijs nõ velato capite deturpat caput ſuũ iuxta aplicam vocem·ita ſacerdos ſine opimento deturpat ſacerdotiũ ſuũ· Qd ſi temere ꝓſumpſerit cõtra ſtatuta agere·cõmunione ꝓuetur donec que ſtatuta ſunt adimplere maturet· ¶ Item leo ppa·

Extra domos ſine ꝓprio ornatu ſacerdotes non appareant·

Sine ornatu ſacerdotali extra domos ſacerdotes apparẽ nullomodo ꝯuenit·ne vt aliqui ſecularium iniurias patiãtur· contrarius deniqʒ inuentus ã definat aut canonice ſbiaceat diſciplĩe· ¶ Itẽ innocẽtiꝰ pp·ij·

Careãt bñficijs ecc̃iaſticis q̃ corrigi ab epĩs ꝯtẽnunt·

Precipimus ut tam epi qꝫ clerici in ſtatu mentis in habitu corpis deo ⁊ hominibꝰ placere ſtudeant·et nec in ſupfluitate ſiſſure ã colore veſtium nec in tonſura intuẽtium quoꝝ forma et exemplũ eſſe debent offendant aſpectũ ſed potius

Oſcripſimus· Omnis· ornatura·que ſit cauſa voluptatis ·alias ſecus·vt·xl·di· p ſimoniam·et·c·de licie·

n ¶ Epithimio· id eſt ſuſpenſioni vnius ſeptimane· ut·ʒ·c· ꝓx·vl' epithimiũ dicitur increpacõ vel ē genus pene·

o ¶ Vnguentis· non ꝓpter egritudinem ſed ut melius redoleant et ꝓpter voluptateʒ qd non licet·xciij· di·cantantes·⁊ de con·di·iij·puenit·

p ¶ Imaginãias· in quibus imaginamur et reſpicimus condicõnem noſtram·

p ¶ Neceſſitateʒ· id eſt ꝯmoditatẽ et honeſtatem·

q ¶ Ornamenta· id ē alimbos vel aurifiſium·

Nullus·in itinere·niſi fuerit iuſta cauſa timoris·extra ð vi·et ho·cle·clerici·

s ¶ Sed ſtolis·i· veſte talari ſuper pelliceo vl' cappa

t ¶ Per vnaʒ·nota de ſuſpenſione vnius ſeptimane· de con·di·ij·ſi q̃s· p ebrietatem · et ·v·q·ij·pſenti·

Sine ornatu· ſecularium· videtur ergo ꝙ q̃ verberat tales nõ ſit excommuicatꝰ extra de ſen·ex·in audientia·ſed hoc non eſt verum·ue nota ·xvij·q·iiij· quiſquis·

quod eoꝝ decet ſanctitatē· quod moniti ab epīs emendare noluerint: eccleſiaſticis careāt bñficijs·

SVũ vero epm̄ Q V relinquere vel ab offitō ſuo diſcedere atq3 ad ſeculare3 iudicem ↄfugere nulli liceat· ¶ Vnde i agathenſi ↄcilio legitur·

Clericus ad iudicem ſecularem confugiens de ↄmũione eccīe pellatur·

PLacuit ut clericus ſi relicto officio ſuo ꝓpt̄ diſtrictiōe3 ad ſecularem iudicem fortaſſe confugerit·et is ad quem recurrit ſolacium defenſionis ei impenderit cum eode3 de eccīe communione pellat̄· ¶ Itē ex ↄcilio antioceno Preſbiť vł dyaconus ab epō depoſitus iṗeratorem non adeat·

SI quis a ꝓprio epō depoſitus preſbr vel dyaconus·aut etiā ſi a ſinodo q̄libet epīs fuerit exauctoratus moleſtiam imperialibus aurib9 inferre non preſumat· ſ3 ad maioꝝ epoꝝ ſinodū ſeſe ↄuertat·⁊ que ſe putat habere iuſta in eoꝝ ↄcilio alleget atq3 ab hijs de ſe expectet q̄ fuerit deprompta ſententia·q̄d ſi deficiēs puſillanimitate hoc noluerit facere ſed importunus fuerit impatori huiuſmodi nullā veniam habere nec locū vllius aſſertionis ſue nec ſpem recipiendi gradus habeat i futuꝝ· ¶ Item ex cōcilio carthaginēſi· v·

Nō defenſetur ab aliquo q̄ epoꝝ iudicio dānatur·

SI quis cuiuſlibet honoris clericus iuditio epoꝝ ꝑ quocūq3 crimine fuerit dānatus nō liceat eum ſiue ab eccīijs q̄bus ꝑfuit ſiue a quolibet hoīe defenſari·interpoſita pena damni pecunie atq3 honoris·qua nec etatem nec ſexum excuſandum eſſe p̄cipimus·

¶ Item ex concilio arelatenſi·iiij·

Cōmunione priuetur qui eccleſiaſtice diſcipline regulas fugiēte defenſare p̄ſumit·

SI forte quis clericoru3 regulam diſcipline eccīaſtice ſubterfugiēs fuerit euagatus quicūq3 eum ſuſcepit et illu3 pōtifici ſuo nō recōciliauerit ſ3 magis defenſare preſumpſerit eccīe priuetur ↄmũione· ¶ Item ex cōcilio martini ꝑpe· Spe reconciliacōnis careat q̄ ab epīs dānatus imperatorē adierit·

SI quis epīs preſbiter ā diaconus excōicat9 i ↄcilio iniuſte ſe queriť ↄdemnatu3·ad maioꝝ epoꝝ ↄciliū reuertatur·ut eoꝝ inquiſicōnē et iudicium expectās ſi quas ſe iuſtas cās habere putat illis exponat·ſi autem contempſerit ⁊ importās ſe palacō aures p̄ncipum inquietare voluerit h̄ ad nullam veniam poterit ꝑuenire· neq3 ſpem future recōciliacōis habere· ¶ Itē ḡḡ· ↄſtātie auguſte·

Epiſcopoꝝ cauſe corā principibus examinari nō debent·

SI epoꝝ cauſe michi ↄmiſſoꝝ apud p̄iſſimos dños alioꝝ patrocinio diſponuntur· infelix ego in iſta eccīa quid facio·ſ3 vt epī mei me deſpiciant et ↄtra me refugiū habeāt· ad ſeculares iudices oīpotēti deo grās ago pccīs meis deputo· h̄ tñ breuiter ſuggero q2 aliquantulū expecto· et ſi ad me venire diſtulerint exercere in eos diſtrictionē canonicam nullomodo ceſſabo·

Incipit cauſa viceſimaſecunda·

EPiſcopus quidā iurauit falſū q̄d putabat verū·quo ↄperto archidiaconus eius iurauit ſe nunq̄ p̄ſtatuꝝ ei obediētiam· Cōpelliť archidiacon9 ab epō ad exhibēdam ſibi debitam reuerentiā· accuſat̄ epīs de duplici ꝑiurio et de eo q̄d falſum iurauit·et q2 archidiaconū ad ꝑiurandū ↄpellit· ¶ Primū queriť· an iuramtū ſit p̄ſtandū an non· ¶ Secūdo ſi ſit ꝑiur9 q̄ iurauit falſu3 q̄d putauit veꝝ· ¶ Tercō ſi licuit archidiacono denegaꝛe epō ↄſuetā obediētiā· ¶ Quāto ſi ↄſtiterit eſſe illicitum q̄d iurauit archidiaconus an ſit ſeruādū· ¶ Quito ſi ↄſtiterit illd̄ ſuandu3 eſſe an epīs ſit reus ꝑiurij q̄ ↄtra iuramētu3 archidiaconum ſuum ire ↄpellit·

Q I

QVod iuramentum preſtandum non ſit auctoritate canonice ſcripture probat̄· Ait enim xp̄us in euangelio diſcipulis·ſit ſermo veſter eſt eſt· non nō q̄d aūt amplius eſt a malo eſt· Ite3 iacobus in epiſtola ait· ante omnia fratres mei nolite iurare oīnino

Que v·

SIcut ex verbo·hec q̄ſtio determinatur ·xi·q·i· placuit vt q̄cūq3· et ·c· inolita·

SI quis ·imperialibus· ab impatore non p̄t peti cognitio publicoꝝ iudicioꝝ·ſ3 epale iudicium p̄t peti ab eo·xi·q·i·placuit vt quicūq3·

¶ Veniā· idem eſt in eo qui excōmunicatus celebrat·xi·q·iij·ſi q̄s epūs·idem in eo qui tranſit ad aliā eccīam auctoritate ꝑpa ·vij·q·i·ſi quis preſbr·

SI quis cuiuſlibet · pena damni pecunie· ar·penā pecuniariam poſſe infligi ab eccīa ·xxiij·di· quanq̄ ·xviij·di· q in quidem·xvi· ·q·i·ſtatuimus·⁊ ·q· vi· cognouimus·⁊·xxiij·q·v· de liguribꝫ·

¶ Nec etate3· dūmō ſit capax doli·ut de con·di·iiij eos·ext̄ de delict· puerorum·c·i·bartholo·

SI forte·ſuſcepit·ad defendendum·

SI quis epīs· palatio· null9 enī epūs vel preſbr ſine ↄſciētia alioꝛum epōrum ibit ad impatorē· vt xxiij·q·viij·ſi q̄s·

SI epiſcopus· epoꝝ· grās ago · non de facto ipoꝝ quia ipi peccāt·ſed ꝓ pena quam ego ſuſtineo·ſicut iob egit grās deo ꝓ ſua pena nō ꝓ ꝑſecucōne maloꝝ· cum ſic dixerit ſit nomē dñi bñdictum·

Q· ·i·

QVod iuramētū·ad intelligētiā ſequētiū vidēdū ē quid ſit iurare·et quid iuramentū· que cā inſtitucōis iuramenti et q̄ ſit forma iuramenti· Iurare enim eſt aliquid teſte deo dicere· Iuramētū eſt vel vox ipſius iurātis vel actus ipe vel ipm q̄d iuratur·cā iſtitucōis vna eſt ꝓpter infirmitatē hoīm de facili dubitantiu3 Cū enī volumus aliquibꝫ ꝑſuadere q̄d eis vtile eſt et nō credūt ſimplici verbo ꝑmittit9 nobis iurare·ut ī· ·e·nō eſt·et·c·ita ergo et·c·ſi pccīn alia cauſa ē ꝓpter ydolatriam·ſicut enim ↄceſſum fuit ut hoſtias deo immolarent ne eas offerrent demonibus·ſic potius permiſſum fuit vt ꝑ deum iurarēt q̄ ꝑ creaturas ne incideret in crimen ydolatrie·ut ī·e·cōſidera·forma autē iuramenti alia ſit ſolo ſermone alia ſit interuentu alicuius ſacre rei·illa que ſolo ſermone ſit ſm tria tpa triplex inuenitur· aliter enī iurabāt in veteri lege aliter in p̄mitiua eccleſia·aliter hodie in veteri legē iurabatur viuit dñs viuit anima mea hec addat michi deus ut ī· et iurabunt· in p̄mitiua eccīa teſtis eſt michi deus · teſtis ē michi ↄſcientia h̄ dico corā deo·vt ī·e·ſi peccatū·hodie iuratur vere ꝑ deum·et ſic me deus adiuuet·vt ꝑ xx v·q·vi·de parentela pena periurij eſt ſicut de alijs mortalibꝫ· vt ī·c·q·c·ul·et ſit inteſtabilis ·ut ī·c· ·q·v·puuli·huic aūt q̄ſtioni ꝓpoſite breuis dat9 ſolucō·q2 iuramentum nō ē p̄ſtandū niſi in dubijs ⁊ neceſſarijs cū pigri ſint homies ad credendum ut ī·e·ita et ·c·ſi pccīn eſt·

¶ Eſt ē non ſi·ideo ſit geminatio vt referat9 ad os et ad cor· vt extra de iuriur·ets ſi xp̄s·et negatiō duplex hic nō inducit affirmacō3· lice3 ſit ar·ↄtra·ff· de·v·ſig·duobus

verbis.
a A malo. ab i
credulitate ſcilicz
illius cui iuratur
ut extra de elec.
ſignificaſti.
b Nolite. ſic tñ
remouet indiſcre
tum iuramentum
vel dicere vult ꝙ
nõ ꝓ qualibet re
ſic iurandũ quia
non ꝓ vili. ut .ij.
.q.v. ſi quis. Jo.

Omne quod.
Jtẽ quatuor
ponit hic caſus in
quibꝰ pt iurari .
ſunt et alij quos
habes .ij. q. v. in
pri. et xxviij. di. d
ſiracuſane . et ex
tra de iura . calũ.
.c.i. ext̃ de elec t.
ſignificaſti.
c Deficiat. ſup
ple et reus ſit in
famatꝰ. nã alias
deficiente accuſa
tore non cogitur
ſe reus expurga
re niſi fuerit infa
matꝰ ut. vi. q. vl.
ꝙ autem. licet q̃s
dam volunt dice
re cõtra. C. de re
bus creditis. i ho
ne. et ħ dictõ ſola
excludit hic vul
garem ꝓbacõnẽ
ſed non excludit
numeruz ꝯpurga
torum.
e Taxacõ. i. im
poſicõ. iudicis enĩ
eſt taxare moduz
iurandi. extra de
purga. ca. cũ i iu
uentute.

Non ẽ. i ipo.
ꝗ. c. ſi pcc̃m
xi. q. iij. anceſſor.
Audiẽ di. imo
eo ipo ꝙ nolunt
iurare ſunt haben
di heretici extra d
hereticis. ad abo
lendam . et. c. ex
cõicamꝰ. § ſi qui.
quidam enim ni
mis faciles ſũt ad
iurandum quidaꝫ
metu diuini numi
nis vſqꝫ ad ſupſti
tionem perueniũt
.ff. de cõdi. iſtitu.
que ſub conditiõe

Jn nouo. ſed
quia por iu
rare. ar. ꝙ q̃ñqꝫ
ꝓhibetᷣ aliquid
non ꝓpter ſe ſed
ꝓpter illud quod
inde ſequi poteſt
.xi. q. iij. nolite. ⁊
xxvij. di. ideo. et
iſtitu. vi. bo. rap.
.§. ſed ne dum ta
lia. xli. di. quiſq̃s
xij. q. i. habebat.

omnino. vtraqꝫ aucte iuramentum
ꝓhibemur p̃ſtare . ſed aliud eſt ad
iuramentum ſponte accedere. aliud
vel ad oſtendendã innocentiam ſuaꝫ
vel ad federa pacis confirmãda. vel
ad pſuadendum auditoribꝫ quando
pigri ſunt credere qð eis vtile eſt iu
ramentum oferre. p̃mum ꝓhibetur
ſm ꝯceditur. non enim iurare omni
no pcc̃m eſt. Vnde i toletano ꝯ
ci. octauo legitur.

Juramentũ ꝓ federe pacis eſt faciendum.

Omne qð in federa
pacis venit tunc ſolidius ſub
ſiſtit cũ iuramẽti ħ interpoſitio ro
borat. ſed et omne qð amicoꝝ ani
mos ꝯciliat tunc fideliꝰ durat cum
eos ſacramẽti vincula ligãt. omne
enim qð teſtibus adſtipulatur veri
us conſtat cum id adiurationis ad
iectio affirmat. quod et ſi teſtis defi
ciat innocentis fidem ſola iuriſiurã
di taxatio manifeſtat. Jtẽ aug.
ſup epiſtolam ad galathas.

Juratio nõ eſt ꝓhibenda neqꝫ tanquam bonum appetenda.

Non ẽ cõtra p̃ceptũ dei iura
tio que a malo nõ iurãtis eſt ſꝫ icre
duli a quo iurare cogitur. nã itelli
giẽ ita dñm ꝓhibuiſſe a iureiurãdo
vt quãtũ i ipo eſt q̃ſqꝫ non iuret. qð
multi faciũt in ore hñtes iuracõnẽ
tanquã magnũ et ſuaue aliq̃d. Nã
vtiqꝫ apl̃us nouit p̃ceptũ dñi et tñ
iurauit. nõ enĩ audiendi ſunt q̃ has
iuracõnes eſſe nõ putãt. quid enim
faciũt de illa iuracõne quotidie mo
rior p vr̃am gloriaꝫ fratres quã ha
beo in xp̃o ihẽſu dño noſtro ꝙ gre
ca exẽplaria manifeſtiſſimam iura
tione eſſe oſtendunt. prohibemur er
go iurare cupiditate aut dilectione
iurandi. q̃uis enim iuramentuꝫ am
pliꝰ ſit ꝙ ẽ eſt vl̃ nõ nõ ⁊ ideo a ma
lo ſit. nõ tñ ẽ a malo tuo ſed a malo
infirmitatis aut incredulitatis eo
rũ qui nõ aliter mouentur ad fidem
Jtem aug. in epl̃a ad publico
lam

Peierare pcc̃m eſt non iurare

Jn nouo teſtamento dictum ẽ
ne omnino iuremus qð michi
quidem ꝓpterea dictuꝫ videtur. ñ qꝛ
iurare pcc̃m eſt . ſed qꝛ piurare im
mane peccatum eſt a quo lõge nos
eſſe voluit q̃ om̃ino ne iuremꝰ cõmo
nuit. Jdẽ.

Jn neceſſarijs verum iurare non eſt peccatum.

Et noueritis verum iurare nõ
eſſe pcc̃m . inuenimus et pau
lum apl̃m iuraſſe . quotidie morior
ego p veſtram gloriaꝫ fratres quã
habeo in xp̃o ihẽſu dño nr̃o p glori
am veſtram iuratõ ẽ. Non enim ſic
ait p veſtrã gl̃am morior quaſi ve
ſtra gl̃a me fecit mori. quomõ ſi di
ceretur p venenũ p gladiũ p beſtiã
p inimicũ mortuus ẽ. intelligeretur
faciẽte inimico faciẽte gladio faci
ente veneno mortuꝰ eſt. Jdem de
ſermone domini.

Nec tanꝙ bonũ appetendũ nec tanꝙ malũ iuramentũ eſt vitandum.

Jta ğ intelligiẽ p̃cepiſſe do
minũ ne iuraret ne q̃ſquã ſic
bonũ appetat iuſiurãdũ et aſſiduita
te iurãdi ad piuriuꝫ p ꝯſuetudinem
delabatur . quapropter qui intelli
git non in bonis ſꝫ in nec̃rijs iuratio
nẽ habẽdã. refrenat ſe quãtuꝫ p̃t vt
nõ ea vtatur niſi nec̃itas cogat. vi
delicet vt videt pigros eſſe homies
ad credendũ qð eis vtile eſt credere
niſi iuracõe firmetur. Ad hoc vtiqꝫ
ptinet qð ſic diciẽ . ſit autẽ ſmo vr̃
eſt eſt. non non. hoc bonũ eſt ⁊ appe
tendũ. qð aũt amplius ẽ a malo eſt
id eſt ſi iurare cogeris ſcias de ne
ceſſitate venire infirmitatis vtiqꝫ e
orum quibus aliq̃d ſuades que ifir
mitas vtiqꝫ maluꝫ ẽ. vnde quotidie
nos liberari dep̃camur cũ dicimus.
libera nos a malo . Jtaqꝫ non dixit
qð aũt amplius eſt malũ eſt. tu enĩ
malum non facis qui bñ vteris iura
cõne. Jtẽ aug. de ſermone dñi in
monte libro. i.

Jurare non eſt pc̃m

Tu malũ non facis qui vteris
bene iuracõe. q̃ ⁊ ſi ñ bona tñ
neceſſaria eſt ut alteri pſuadeas qð
vtiliter ſuades. ſed a malo ẽ illiꝰ cu
ius infirmitate iurare cogeris.
Jtem ieronimus ſup ieremiam.

Per deũ iurare pmittitur ne p ydola iuretur.

Et iurabũt viuit
dñs in veritate et in iuſticia ⁊
iudicõ ⁊ bñdicẽt eum omnes gẽtes
i ꝫmqꝫ laudabũt. quomõ ergo euã
geliũ iurare nos ꝓhibꝫ. ſed hic iura
mentum ꝓ confeſſione dicitur ⁊ ad
ꝯdemnacõnẽ ydoloꝝ p que iurabat
iſrahel. deniqꝫ auferuntur offendicu
la et iuratur p dñm deum. qðqꝫ dici
tur viuit dñs in teſtamento veteri
iuſiurãdum eſt . et ad ꝯdemnacõnẽ
mortuoꝝ p quos iurat om̃is ydola
tra. Jtẽ iero. ſup matheũ. li. i.

Jnfirmis iurare a ſaluatore permittitur.

Conſidera ꝙ ſal
uatuor nõ p deum iurare ꝓhi
buit ſed p celũ et terram et p ihero
ſolimã ⁊ p caput tuũ. ⁊ hoc quaſi pã
uulis fuerat lege ꝯceſſuꝫ. ut quomõ

.ij. q. vij. preſumẽ
. xxiiij. q. iij. deus.
vbi aliquid ꝓhi
betur propter ſu
um contrarium ſic
hic.
i Jta ğ. bo
num . ar. ꝙ
bonum ꝓhibetur
ꝓpter ꝯſequẽs ma
lum. ut. xxi. di. de
niqꝫ vicia eniꝫ vi
cina ſũt virtutibꝫ
ut xli. di. ſepe.
k Conſuetudi
nem. aſſiduitas e
nim facit aliquid
eſſe peccatum qð
alias non eſſꝫ. vt
xxv. di. criminis.
a ꝓpellatio.
l Non dixit . vi
ergo debemus fa
cere in verbis ſe
cundũ ius. ut viij
di. ſi. ꝯſuetudineꝫ
.ff. de v. ob. ſi q̃s
ſtipulatus.
Tu malũ nõ.
quod vtili
ter . et ſic ꝓpt vti
litatem alterius
poſſuꝫ iurare mul
to magis ꝓpt me
am. ut. xxiij. q. v.
ſi non licet.

Et iurabunt.
ſed hic. p̃ma
ratio.
o Pro confeſſi
ne . iurando enim
p deum confitemĩ
ipſum.
p Offendicula.
id eſt ydolatria p
que iurabant.
q Mortuorum.
ſcilicet deorum.
Conſidera . ſꝫ
p celũ. licꝫ p
creaturas nõ poſ
ſumus iurare iura
mus tñ p euãge
lium qð eſt crea
tura. qꝛ ibi tñ re
ſpectus habetur
ad deũ. ideo auteꝫ
ꝓhibetur iurari p
eas ne p ꝯtemp
tum eaꝝ deiereẽ
ut. ꝗ. e. . § ſic etiam
v. ſꝫ obicitur. et ne
videatur numen
eſſe in eis.

¶ Melius eſt· electiue ponitur nō ↄpatiue·ſic·xi·q·iij·nemo periſ torum·

C Lericū·iurā tē·ſine ſolēnitate tūc eſt̄ de poſicōne ī̄ducit q̄ñ cum ſolēnitate iurat· ar·xxviij·di·§·vl·

¶ Int' epulas· de·ↄ·di·v·nullus·

S I quis·p ca pillū· ſm̄ le gem qui ſic iurat vltimo ſupplicio punitur·ut in auten·ut nō luxurien tur ↄtra naturam circa medium·

¶ Non manifeſtauerit ar·q' q̄s cogitur accuſare ut·ij·q·vij·quaſ ꝓpter·xxiiij·q·iij· tam ſacdos·i·q·i· quiſquis· Sed ↄ̄ tra·nemo inuitus accuſare cogitur ut·C·ut nemo inui·agere vel acs cuſa·cōpel·l·i· et furem nemo cogi tur iudicare vel accuſare·ff·de p̄ ſcrip·v·ſolēt·ſed p̄t dici ꝙ iudicis officio cogi p̄t ſꝫ nō iure actōnis·il lud tamē credo ꝙ denūtiare cogitur aliquis ſm̄ ↄ ꝑpiā nionē quā no·ij· ·q·i·ſi peccauerit·

S I aliq̄·mo dicū·quātū ad vulgares·

¶ Maiꝰ·ꝭ·e·q· ·v·qui piurat·cō tra·ſꝫ illud de iudi cio·eccīe·iſtud de iudicō dei·vel dic ꝙ q̄ iurat per deū non ſolemniter et peierat minꝰ pec cat q̄ꝫ ſi ſolemnit' p euāgeliū·ſed ſi vtrūqꝫ iuramētū eſt ſolēne magis peccat qui iurat p deum·

¶ Prop' ſcrip turas·hic patꝫ ꝙ eque obligatur q̄ iurat p deuꝫ ſicut qui iurat p euan geliū·ſed ſi p deū iuraret ⁊ non ſolē̄ niter·p euāgeliuꝫ ſolēniter vel ecōs uerſo·magis eſt obligatꝰ quo ad ecciam ſolemniter iurās·ſed quantuꝫ ad deū equaliter· eſt qui cle·vl' vo· rurſus·ſꝫ obiicitur quāto ſanctius eſt p q̄d iuratur tāto

victimas immolabant deo·ne eas immolarent ydolis·ſic et iurare per mitterentur p deū·ꝙ recte hoc face rent·ſed ꝙ melius eſt·deo id exhibe re q̄ꝫ demonijs· ¶ Item ex ↄcilio cā thaginenſi quarto· Excōicet cle

ric⁹ p c̄eaturas ꝑtinacit̄ iurās

C Lericū p creaturas iurantē acerrime eſſe obiurgādū·ſi ꝑſtit̄it in vicio excōicandū·inter epulas ve ro cantantem ſupradicte ſententie ſeueritate cohercendū decernimus·

¶ Itē pius papa Cleric⁹ deponat· laic⁹ anathatiet p capillū ā caput

S I q̄s p capillū dei dei iurās vl' caput iurauērit·vel alio mō blaſphemia ↄ̄t deū vſus fuerit·ſi in eccleſiaſtico ordine eſt deponatur·ſi laicus anathematizetur· Et ſi quis p creaturas iurauerit acerrime ca ſtigetur· et iuxta id quod ſinodus diiudicauerit peniteat·ſi quis autē talem hoīem non manifeſtauerit nō ē dubiū quin d'ma ↄdemnatione cohercea tur· et ſi eṗs iſta emēdare neglexerit acerrime corripiatur·

¶ Queritur quis magis reus tene atur·an ille qui p deum an ille q̄ ſu pra ſacra euangelia iurat· ¶ Huic queſtioni iohes criſoſtomꝰ r̄ndet di cens Nō eſt maiꝰ p euangeliū q̄ꝫ

S I aliqua per deum iurare cauſa fuerit modicū vid' fa cere qui iurat p deū·qui aūt p euan geliū maius aliquid feciſſe videtur· quibꝫ dicendum ē ita· O ſtulti ꝓp̄ deū ſcripture facte ſunt nō deus ꝓp̄ ſcripturas· ¶ Item ieronimus·

Nō ſolū in altari vel reliquijs ſꝫ etiā in communi loquela periurium caue

H Abemus in lege dei atur· ſcriptū·nō piurabis in nomi ne meo nec pollues nomē dei tui in vanum· Ideo āmonēdi ſunt omnes ut diligēter caueāt piuriū nō ſoluꝫ in altari ſeu in ſanctoꝝ reliquijs ſꝫ etiā in ↄmuni loquela· ¶ Itē iſido rus ſententiaꝝ libro primo·

Nō ꝓhibet deūs iurare ſꝫ peierare

N On eſt cōtra dei p̄ceptū iura re ſꝫ dū iurādi vſum facimus piurij crimen incurrimus· ¶ Item aug·de ꝟbis dn̄i ſmone·xxxiiij·

Iuratio non eſt peccatum

S I peccatū eſſet iuracō nec in veteri lege diceret·nō piura bis reddes dn̄o iuramenta tua·non enim pcc̄m p̄cipetur nobis· Itē·nō vobis dicimus nos nō iurare·ſi enī hoc dicimus mentimur·quantuꝫ ad me pertinet non iuro ſed quantū mi

chi videtur magna neceſſitate con pulſus cum video q̄d niſi faciam mi chi nō credit·et ei q̄ michi non cre dit nō expedire quod nō credit·hac ꝑpēſa racōne et ↄſideracōne librata cū magno timore dico corā dō·aut teſtis eſt michi deꝰ aut ſcit xp̄us ꝙ ſic eſt in meo animo et video ꝙ plꝰ eſt·id eſt ꝙ amplius ē q̄ꝫ ē eſt·non non·ſed hoc ꝙ amplius eſt a malo ē nō iurātis ſed non credētis· ¶ Ex p̄ miſſis colligitur ꝙ iurare non ē pec catū·nō tamen tanq̄ꝫ bonū eſt appe tendū ne cōſuetudine iurādi labam̄ in periurium· ſed cum d' ꝓcedere a malo non credentis· videtur ꝙ et ſi iurare peccatū non ſit iuramentū tn̄ recipere malū ſit·ſed nomine mali n̄ malicia ſed peccati pena intelligitur ex penali enim infirmitate incredulī taſ illa proceſſit qua ad iurandū ↄ pellimur·ip̄m autē iurare ſicut pec catum non eſt ita iuramētuꝫ ab ali quo recipe malū nō eſt· ¶ Vnde au guſtinꝰ ſcribit ad publicolam·

Iuramentū accipe non ꝓhibemur·

Q Vamuis dictū ſit ne iuremus nuſq̄ꝫ me in ſcripturis ſanctis legiſſe memini ne ab aliquo iuratio nem recipiamus· ¶ Sed queritur· an ſit vtendum fide eius qui p demo nia iurat· ¶ De hijs ita ſcribit au gu·ad publicolā Licꝫ vti fide eius qui vt eandem ſeruet per demonia iu

M Ouet te vtꝝ eius rat· fide vtendum ſit qui vt eam ſuet p demonia iurauerit· vbi te vo lo prius cōſiderare vtꝝ ſi quiſpiam p deos falſos iurauerit ſe fidē ſua tuꝝ ⁊ eaꝫ nō ſuauerit non tibi vid' bis peccaſſe ſi enim tali iuracōne p miſſam ſuaret fidē ideo tn̄ peccaſſe iudicaretur q2 p deos falſos iura uerit·illud autē nemo rep̄henderet q2 fidem ſuauit·nūc vero q2 et iura uit p quos nō d'buit ⁊ ↄtra pollicitā fecit fidem q̄d non debuit bis vtiqꝫ peccauit ac per hoc qui vtitur fide il lius quē ↄſtat iuraſſe p falſos deos et vtitur non ad malum ſed ad bo nū et licitū nō peccato illius ſe ſoci at q̄ p demonia iurauit ſꝫ bono pac to eiꝰ quo fidē ſuauit· neqꝫ enim h̄ eam fidem dico ſeruari qua fideles vocantur qui baptizantur in xp̄o· Illa enim longe alia eſt lōgeqꝫ diſ creta a fide hūanoꝝ placitoꝝ atqꝫ pactoꝝ·verūtamē ſine vlla dubita cōne minus maluꝫ eſt p deos falſos iurare veraciter quā per deum veꝝ fallaciter·quanto enim per q̄d iurat̄

magis eſt penale piurium q̄ꝫ magis obligatoriū ut·ꝭ· ·e·mouet·ſed illud intelligo cū iurat̄ illicite et habetur reſpectus ad ſolā creaturaꝫ·hic pa tet·ꝙ licitum non eſt iurare p crea turas niſi i iure ex primatur q̄d poſ ſit ſicut p euange lium·p altare per crucem·ꝭ·e·habe mus· et·q·v· qui piurat· et p ſalutē principis·ut·i·q· vij·quotiēs·ſcd'm legē tamē vid' ꝙ poſſit iurari p cre aturas·vt·ff· de iuriur·l·ij·§·vl·et ·l·qui p ſalutē· ſꝫ p membra dei nō ē licitū iurare·ut in auten·ut nō luxu rientur homines ↄtra naturā·coll'· vi·circa medium·

S I peccatum p̄cipitetur· q2 nō eſt peccatuꝫ ꝙ deus vult ſiue lex·ut xxvi·di·de inde·⁊ qui peccat non peccat legis aucte·ut·xxiij·q· iiij·qui peccat·

¶ Ad me·ſic dic̄ canon ꝙ aliquis d' mutari potius q̄ꝫ mutare·vij·q· ·i·mutacōnes·et ·c·ſcias·

Q Vāuis·reci piamus·niſi cum ſcimus aliqueꝫ fal ſum iuraturuꝫ ſic enim ꝓhibemur recipe iuramentū· ut·ꝭ·e·q·v·qui ex igit·vel cū ſcimꝰ aliquē poſſe cito labi in piuriū· ve ex̄ de cohabi·cle· clericos·⁊ eſt hic ar·q̄ꝫ eo ip̄o ē lici tum aliquid q̄d n̄ eſt ꝓhibitum vt· xvij·q·ij·lex diui ne·xxviij·q·i·iam nunc· Item ar·ꝙ antecedens eſt li citum non tn̄ cōſe quens·ſic· xxiij·q· ·i·quid culpatur in fine·

M Ouet· bis· plus enim peccat qui in duobꝫ pec cat q̄ꝫ qui in vno peccat·xiij·di·c·i·

¶ Sociat ·⁊ita obligat iuramen tum q̄d ſit p fal ſos deos·⁊ nō ob ſtat·ff·de iuriur· ·l·nō erit·§·penl· vbi d' ꝙ nō valꝫ

ſacramentum quod fit p falſos deos · quia ibi loquitur de hominib' eiſdem fidei · dat tacite queſtioni · cū pagani non habeant fidem q̄ modo dicis eos frangere fidem · Ad hoc reſpondet ꝙ hic non agitur de fide virtutum ſed de alia fide · multipliciter enim fides dr̄ · qn̄qꝫ idem eſt fides ꝙ ſacramentum baptiſmi · vt · xlv · di · de iudeis · Item dicitur fides caſtitas · thori · ut xxvij · q · ij · coniuges · Item dicitur fides ſecuritas ſiue pactum · vt xx iij · q · i · noli · Item dicitur fides conſciētia · vt ibi omē qd̄ non eſt ex fide peccatum eſt · vt · xxviij · q · i · § i · Itē dicitur fides habitus mentis bene conſtitute · Item dicitur fides credulitas ſcd̄m quaꝫ credimus illud quod non videmus · vt ibi · fides non habet meritum · ⁊cē · de pe · di · iiij · c · in domo ·

Neqꝫ h̄ rn̄ ·

Veraciter · idē ē ſi faciliter iuret p deos falſos · et ita ꝑiuriū omittit qui verum iurat per falſos deos ·

Magis · hec dictō magis hic non cōpatiue ponitur ſed abnegatiue · quia falſi dei n̄ ſunt ſancti ·

Penale · id ē maiori pena dignum · quanto eniꝫ res eſt ſanctior vl' melior tanto ē maius peccatum offendere eam quā aliam vt · xvij · q · iij · ſicut qui · et ꝫ · e · q · v · q̄ ꝑiurat ·

Periuriū · id ē temerarium iuramentuꝫ · et ſic bene adaptatur ratio conſequentis ·

De laban · ſꝫ nonne ille peccat qui p falſos deos iurat · ḡ ⁊ ille peccat qui recipit tale iuramentuꝫ · vt ꝫ · e · q · v · ille ſed dic ꝙ licꝫ ille peccet tamen pmittitur tale iuramē/tum cū aliter non poſſit haberi fides dictis ſuis · p̄terea ſi iuraret per deum verum facilius obuiaret tali iuramento et tamen magis peccaret ·

Salutē · et in canone p ſalute dn̄oꝝ iuratur · vt · l · q · vij · quotiēs ·

Infimis · al's memphis q̄ erat caput regni pharaonis ·

magis ſanctū eſt tanto magis eſt penale ꝑiuriū · Alia queſtio eſt vtꝝ nō peccet qui p falſos deos ſibi iurari facit · q2 ille qui ei iurat per falſos deos iurat quos colit · Cui queſtioni poſſunt illa teſtimonia ſuffragari que ipē cōmemoraſti de laban et abimalech · ſi tamen abimalech p deos ſuos iurauit ſicut laban p deum ſocoth · Sicut etiā cū in libro machabeoꝝ romani legantur pacē firmaſſe cū iudeis intelligendi ſunt iuraſſe p deos falſos ſicut et iudei iurauerunt per deum verū · ſic etiā ⁊ de iuramento qd̄ fit p creaturas · intelligendum eſt ꝙ ipm quidē iurare per creaturas malū eſt q2 a deo ꝓhibitum eſt · ſꝫ ſuare qd̄ iuratur bonū ē ut euitet pccm̄ mendacij et doloſitatis · Sed obicitur ꝙ ioſeph vir ſanctus per creaturas iurauit dū dixit fratrib' ſuis per ſalutē pharaonis n̄ exibitis hinc · Sed ſciendum eſt ꝙ ſancti nō tam p creaturas q̄ꝫ p creatorem creaturaruꝫ iurabant · nec in creaturis aliud q̄ꝫ creatorem ipſaꝝ venerabātur ſicut ioſeph q̄ p pharaonem iurando hec in eo venerat' ē qd̄ dei iudicio poſitus erat in infimis · Vnde apl's · omnis poteſtas a dn̄o deo eſt · Itē xp̄s pilato · nō haberes in me ptātem niſi eſſe tibi data dſu per · deus aūt p creaturas iurare ꝓhibuit ne vel more gentilium aliqd̄ numen deitatis creaturis ineſſe cred retur · vel ne creaturas contemptibiles iudicando p eas pmiſſa p nichilo duceremus · Sed queritur quid grauius ſit an p creaturas an p creatorem iurare fallaciter · dupliciter enim reus eſt qui p creaturas iurat mendaciter · q2 et cōtra ꝓhibitionē iurat p qd̄ ſibi iurare nō licet a quo peccato eſt immunis qui non niſi per creatorē iurat et primum dolo capit · qd̄ facit etiā per creatorē mēdaciter iurans · ſed ſi ꝑiuriū tanto magis penale ē · quāto ſanctius illud p qd̄ iuratur · apparet ꝙ et ſi per creaturas mendaciē iurās dupliciē peccet grauiori tn̄ ſe ſubicit pene q̄ per creatorem iurat mendaciter ·

Periurij aūt pena grauiſſima ē quā ſi quis timēs ad cōfeſſionem venire noluerit a fidelium cōſortio eſt abiciendus · Vnde eutician' ꝑpa ·

Fidelium careat cōſortio qui periurij penitentiam agere noluerit ·

Predicandū ē etiā vt ꝑiuriū fideles caueant ⁊ ab h̄ ſūmope abſtineant · ſciētes hoc grande ſcel' eſſe et in lege et in ꝓphetis et in euāgelio ꝓhibitum · Audiuimus autē quoſdam ꝑuipēdere hoc ſcelus et leuem qd̄ammodo periuris penitentie modum imponē · qui etiā noſſe debent talem ꝯ ꝑiurio penitentiam imponi debere · qualē et de adulterio et de fornicacōne et de homicidio ſpon te conmiſſo ⁊ de ceteris criminalib' vicijs · Si quis vero ppetrato ꝑiurio ā quolibet criminali peccato timens penitentiam longā ad cōfeſſionem venire noluerit · ab eccleſia repellendus eſt ſiue a cōmūione ⁊ cōſortio fideliū ut null' cū eo cōmedat neqꝫ bibat neqꝫ i domo ſua eū ſcipiat ·

Q II

Quod autem periurium ſit falſum iurare facile probatur · Ait enim auguſtin' · i libro pſalmoꝝ ſup · dn̄i eſt terra ·

Periurat qui alit' facturus ē q̄ꝫ pmittit ·

In dolo iurat q̄ alit' factur' ē q̄ꝫ pmittit · cum periuriū ſit nequiter decipe credentes ·

Itē ieronimus ſup ieremiā · li · ij

Quot debeat habere comites iuſiurandum ·

Animaduertēdū eſt ꝙ iuſiurādū hos habeat comites veritatem iudiciū atqꝫ iuſticiam · ſi iſta defuerint nequaquā iuramentū erit ſed periurium · Item qui falſuꝫ iurat mētitur · mentiēdo autē iurare nichil aliud eſt quā peierare · cum ergo omnes qui loquūtur mendaciuꝫ perdēdi ſint · iuxta illud pſalmiſte · perdes omnes qui loquuntur mendaciuꝫ · multomagis dānabiles ſūt qui mentiēdo peierare cōuincunt quā qui nomen dei ſui inuanum aſſumunt · Sed aliud ē falſuꝫ iurāē aliud iurare in dolo · nō enim omnis qui aliter facturus eſt q̄ꝫ pmittit in dolo iurat · Licet enim apl's aliter facturus eſſꝫ q̄ꝫ pmiſſit corinthijs in pma epiſtola cū ait · veniam ad vos · non tam in dolo iurauit aut mēdaciter

Duplicitēr · et ita quantoqꝫ duo mala ratione cōiunctionis non equiualent alteri eoꝝ p ſe · ſic eſt de offi · iudi · del' · ſup · § · ſi vero ·

Predicādū · de ꝑiurio · quantū ad numerū ānoꝝ · hoc intellige nō q̄tū ad aſꝑitatē penitētie · nam regulariter ꝓ quolibet mortali debet ſeptēnis pn̄ia niſi dignitas delinquētis vel qualitas ꝯlicti aliud ſuadꝫ · xxxiij · q · ij · h̄ ipm · et · lxxxij · di · p̄ſbr · et · xxvij · q · i · deuotā · vnde licet ſeptēnis penitētia imponatur ꝓ periurio ſic ꝓ adulterio vel homicidio aſꝑior tn̄ pn̄ia imponitur ꝓ adulterio vel homicidio q̄ꝫ ꝓ ꝑiurio et durior ꝓ homicidio q̄ꝫ ꝓ adulterio ut xxxiij · q · ij · ſi · q̄ ·

Repellend' · ar · aliquē cōpellendum ad pn̄iaꝫ · vi · q · i · illi q̄ ·

Q · ij ·

Quod aūt h̄ querit' an ſit periurus · qui iurat falſum qd̄ putat verū · Ad qd̄ notādum ꝙ quatuor modis dr̄ cōmitti ꝑiuriū · vno modo vt ſi aliq̄s falſum ignorant' iuret et illd̄ nullo modo ē pccm̄ ut ꝫ · e · beatus · ſcd̄o modo dr̄ ꝑiurium tn̄ falſū iuramentū ſcienter fcm̄ ⁊ illd̄ ſemp ē pccm̄ ⁊ mortale ꝫ · e · homies · tercio mō dr̄ ꝑiuriū indiſcretum iuramentum · et illud qn̄qꝫ ē mōtale pccm̄ ꝫ · e · q · iiij · q̄ ſacro · qn̄qꝫ eſt venale · vt · xxv · di · § alias ea · quarto mō dr̄ ꝑiuriū trāſgreſſio iuramenti et illud qn̄qꝫ nullū ē peccatū ut i illicitis · ut ꝫ · e · q · iiij · i mal' · qn̄qꝫ ē mōtale vt ꝫ · e · q · iiij · ſi aliq̄d

In dolo fact' ē · i · q̄lit' ꝓmiſit facere ·

Neq̄t r · ſ · hrē aīm decipiēdi · ſi n̄ hrēt aīm ſce' eſſꝫ ut ꝫ · e · ne quis ·

Animaduertēdū · veritatem · i · cōſciētiaꝫ veritatis ꝫ · e · ne q̄s in cōſcia · ſꝫ rei veritas nō ſufficit niſi aſſit cōſcia ut ꝫ · e · hoīes · ſic ⁊ veritas cōſcie ſufficit ut a furto excuſet · ſcꝫ ſi credo dn̄m pmiſ ſurū · ut · inſtitu · de obl' · i · q̄ ex delicto naſcūt' · § placuit

Iudiciū · i · diſcretionem ·

Atqꝫ iuſtiā ·

H Id eſt vt iuſtum ſit et licitū quod iurat.
Omnes. hic oſtendit tres modos periurij.
b ¶ Putat. p̄mū. c ¶ Et temere. i. īdiſcrete. d ¶ Aut ſcit. ſcd̄m.
e ¶ Iurat. id qd̄ verū eſt. f ¶ Que duo. ſcꝫ p̄mū et ſcd̄m. et ſb̄ ſecūdo ꝯp̄hendit ſm̄ et terciū. g ¶ Velit. q2 ip̄m peccare nemo per ſe ſe vult. ut xv. q. i. merito. h ¶ Linguā. ſic. xv. q. vi. c. i.

B . §. placuit. Eatus. diuis ...ena qua omnia vincula humana franguntur ... q. ij. due ſunt. et ſm̄ quā diſpoſicōne eſt licitum qd̄ alias eſt illicitū. ut. xiiij. q. v. dixit. et eſt. ar. hic ꝙ in omni voto vel ſacramento intelliguntur huiuſmodi ḡnales ꝯdicōnes ſi deus voluerit ſi vixero ſi potero. ut. ṡ. e. q. ne quis. et. xxvij. q. ij. §. cū ergo. et. ff. qui ſat. dare. cog. l. vl. et etiā ꝟ ſi marito placuit. xxxiij. q. v. noluit. ar. ꝯ. xxij. q. ul. c. vl. vbi de hoc notaui.

I S aūt. iſtituta ex ꝟ dicto aug. ſeq̄t ꝙ q̄ mētit nichil dic̄ q2 n̄ dicit id qd̄ vox ſignificat ſicut hic dicit aliud enim cogitat mente ꝙ ore ꝓferat. Itē id nō dicit qd̄ cogitat q2 vox illd̄ nō ſignificat nec dicit illud qd̄ vox ſignificat q2 illud non intendit ḡo n̄l dicit vt. ff. d̄ rebꝰ du. l. i. ambiguis.

h ¶ Inſtituta ſp̄. ḡ in p̄uilegijs vl̄ in ſcr̄iptis interp̄tabuntur verba ad id ad qd̄ inſtituta ſunt vt hic. et xxxvij. di. relatū. et ſemꝑ ad ꝯmunem intelligentiam et cetera ex̄ de ſpon. ex lr̄is. et. ff. de l. iij. non aliter. ſed ꝯtra. plerūqꝫ dū ꝓprietas verborū attenditur veritatis ſenſus amittitur ex̄ de v̄. ſig. p̄terea. nam potꝰ mens attenditur quam v̄ba conſiderāda ſūt ut. ṡ. e. q. v. humane. et ꝯtra verū intellectum ſit interp̄tatio. ex̄. de poſtul. ad hec. circa ſi. et potius ꝯſiderandū eſt quod teſtator ſenſerit ꝙ ip̄a vocis ſignificatio vt. ff. d̄ ſūdo i ſtruc. l. cum de lanionis. §. aſinaꝫ. et ꝟ vera ſūt niſi int̄pretatō a iure habeatur. vt. xx. q. ij. puella.

l ¶ Furtū. xiiij. q. v. forte.

m ¶ Ad animuꝫ. ar. plus ꝯſiderari animū vel opioēꝫ ꝙ factū vel veritateꝫ. vt extra de biga. nuper. iij. q. vij. §. verū. i. q. i. ſi quis a ſimoniacis.

n ¶ Intencōne. ſecus eſt in furto. q2 licꝫ aliq̄s credat iuito domino res eius ꝯtractaē tn̄ nō committit furtū ſi dn̄o placꝫ inſti. de obli. que ex delicto naſcun.

promiſit. ille enim in dolo iurat aut mendaciter ꝓmittit in cuius mente eſt nō ſic ſe eſſe factuꝝ vt ꝓmittit. ille auteꝫ qui ꝓmittit falſum qd̄ putat eſſe verum nec in dolo iurat nec mēdaciter ꝓmittit. ¶ Vnde aug. de verbis apoſtoli ſmone. xxviij.

De eo qui iurat falſum qd̄ putat eē verū

H Omines falſū iurat. vel cū fallunt vel cū falluntur. putat homo verū eſſe qd̄ falſum eſt et temere iurat. ā ſcit vel putat falſuꝫ eſſe et tn̄ ꝓ vero iurat et nichilominꝰ cū ſcelere iurat. diſtāt aūt iſta periuria que duo ꝯmemoraui. fac illuꝫ iurare qui verum putat eſſe ꝓ quo iurat verum putat eſſe et tn̄ falſum ē non ex animo iſte piurat fallitur. ꝟ ꝓ vero habet qd̄ falſum eſt nō ꝓ re falſa ſciens iuracōnem interponit. da aliū. ſcit falſum eſſe et dicit verū eſſe et iurat tanq̄ verum ſit qd̄ ſcit falſum eſſe. vide ꝙ iſta deteſtāda ſit belua et de rebus humanis exterminanda. quis enim fieri velit. omnes homies deteſtantur talia. fac alium putat eſſe falſuꝫ et iurat tanq̄ verū ſit. forte verū ē. verbi gratia vt itelligas. pluit in illo loco. interrogas hominē et dicit pluiſſe. et ad negocium eius cōpetit ut dicat pluit. ſed putat n̄ pluiſſe piurus eſt. Intereſt quemadmodum verbum ꝓcedat ex animo reā linguaꝫ nō facit niſi rea mens. ¶ Quia ergo mens huius nō erat rea quia et neſciebat eſſe falſum quod iurauit eſſe verū nec temere vel negligenter ſed cum magna diligētia videbatur ſibi dep̄hēdiſſe verū qd̄ iurauit falſum. periurij reꝰ nequaq̄ eſt iudicandus. Itē quod dicitur. qui falſum iurat mētitur n̄ vniuerſaliter hoc intelligi debet. nō enim omnis qui falſum dicit mētit̄ ſic nec omnis qui mētitur falſum dicit. ¶ Vnde aug. in enchiridion.

Non eſt mētiri dicere falſū qd̄ putatur verū

I S aūt mentitur qui ꝯtra id qd̄ aio ſentit loquitur voluntate fallendi. et vtiqꝫ v̄ba ꝓpterea inſtituta ſunt non ut ꝑ ea ſe inuicem hoīes fallāt. ſed vt eis quiſqꝫ in alterius noticiā cogitacōes ſuas ꝓferat. verbis ergo vti ad fallaciaꝫ non ad quod ſunt inſtituta peccatū eſt. nec ideo vllū tamen mendacium putandum eſt non eſſe peccatuꝫ. q2 poſſumus aliq̄n alicui ꝓdeſſe mentiendo poſſumus enim et furando. ſi pauꝑ cui palam datur ſentit comodum et diues cui clam tollitur non ſentit incomodum. nec ideo tale furtum quiſq̄ dixit peccatū nō eſſe. et infra. nemo mentiens iudicādus eſt qui dicit falſum qd̄ putat veruꝫ. q2 quantū in ip̄o eſt non fallit ipſe ſed fallitur. non itaqꝫ mendacij ſed aliquando temeritatis arguendus eſt qui falſa incaute credit ac pro veris habet. potiuſqꝫ ecōtrario quantum in ip̄o eſt ille mentitur qui dicit tanquā verū qd̄ putat falſuꝫ. quātū em̄ attinet ad animū eius q2 nō quod ſentit hoc dicit non verū dicit q̄uis verum inueniatur eſſe qd̄ dicit. nec vllo modo liber eſt a mēdatio qui ore neſciens verum loquitur ſciēs aūt volūtate mentitur. non conſideratis itaqꝫ rebus ip̄is de quibꝫ aliq̄d dicitur ſed ſola intētione dicētis melior eſt qui neſciēs falſum dicit qm̄ id verum putat. q̄ qui mentiēdi animuꝫ ſciens gerit neſciens verū eſſe quod dicit. ¶ Itē gelaſius pp̄.

Nō mētit qui animum fallendi non habet.

B Eatus paulus ap̄ls non ideo qd̄ abſit fefelliſſe credēdꝰ ē ā ſibi extitiſſe ꝯtrarius. qm̄ cū ad hiſpaniam ſe ꝓmiſiſſꝫ ituꝝ diſpoſicōne d̄ina maioribꝫ occupatus ex cauſis implere nō potuit qd̄ ꝓmiſit. quātū enim ip̄ius voluntatis interfuit hoc ꝓnūciauit. quod re vera voluiſſꝫ efficere. quantū enim ad diuini ſecreta ꝯcilij que vt homo oīa nō potuit licꝫ ſpiritu dei plenus agnoſcere ſuperna p̄termiſit diſpoſicōne p̄uentus. nec quia beatus petrus ap̄ls ꝓ affectu diuine reuerētie ipſi dn̄o reſpondit. non lauabis michi pedes in eternum fefelliſſe qd̄ abſit. aut in ſua putabitur minime cōſtitiſſe ſententia quia mox eidem diuine voluntati ceſſit. et qd̄ ſe dixerat nō eſſe facturum cauſis aſtrictus humane ſalutis paſſus eſt voluntate prona faciendum ¶ Ille ergo falſum iurādo mētitur qui ſcit falſum eſſe qd̄ iurat. Eſt em̄

p ¶ Maioibꝫ. no. ꝙ ſm̄ canones excuſatꝰ q̄s a iuramento ꝓpter maiora negocia. ut ex̄ de iur̄iur̄. breui. et. c. q̄relaꝫ. ſecus ſm̄ leges q2 difficultas p̄ſt acōnis non reddit ſtipulacōnē inutilē. vt. ff. de v̄. obli. cōtinuꝰ actꝰ. §. illud.

q ¶ Nō lauabis. nec petrus fuit ſibi contrarius nec dn̄o. dn̄s enim voluit ex humilitate lauaē pedes petri. petrus ꝓpter reuerentiā noluit hoc. ſed reuerētia et humilitas ſibi nō ſūt contraria. Item ſibi nō fuit cōtrarius q2 p̄mo ꝓpter reuerentiā noluit. ſcd̄o ꝓpter obedientiā pmiſit lauari. et obedientia nō eſt cōtraria humilitati vel reuerentie ſimilem ſuperficialem contrarietatē habes. viij. q. i. in ſcripturis. cū ſuis concordantijs.

r ¶ Mendacium. ſtricte ſumitur ꝟ mendaciū. largꝰ ſumitur cū d̄r falſitas eſt veritatis immutacō. ut in auten. de ſide. inſtrum. et caute. in principio.

s ¶ Fallere. fallē aliquē in ꝯtractu aliquo minus peccatū eſt ꝙ falli ab aliquo circa articulos ſidei. In his enim que ſpectāt ad ſidē nō multuꝫ differunt inter ſe fallere et falli. vt xv. q. i. ſi cupis.

I N quibꝫ rebus. ſicut ꝟ an planete moueantur ꝯtra firmamentū vel cū ip̄o an homo et non homo eandē ſpeciem ſignificant.

t ¶ Aliud nota diffinicionem erroris. ut. s. xxxviij. di. quamuis. et. c. ſedulo.

In ipaꝝ que dicũtᷣ et non creduntur ſicut in ꝯtractibus. ¶ Vtcũqꝫ .i. q̄litercũqꝫ fallatur ſiue ꝑ negligentiã ſiue nõ. Seiũcta ſũt. quaſi dicẽt minus malũ ẽ fallere ĩ ꝯtractibꝫ q̄ꝫ falli in fide. et ſic non obſtat .xvi. q. i. ſi cupis. Primũ ẽ religionis. ſic ẽ idem nõ eſſe paſſum. vel nõ eẽ natũ de v̄gine. i. q. iiij. §. notãdũ. ¶ Condicõne. potiꝰ em̃ debet oĩa mala pati quam tali malo ꝯſentire. xxxij. q. v. ita ne.

rerum. aliud ad euitandũ piculum vite. terciũ ad pudiciciã ꝯſuandã. ¶ Cũ alterius. ſic. xiiij. q. v. deniqꝫ. xi. q. iij. ſi q̄s vero. piculoſa eſt em̃ talis ꝯpenſacõ. xiiij. di. q̄ ait. ꝑt ſibi tñ aliquis ꝯſulere cũ alteriꝰ ĩiuria dũ tñ nõ eo ꝓpoſito faciat vt alij noceat ſꝫ tm̃ ſibi ꝓſit. ut. ff. d aqua plu. ar. l. i. §. Deniqꝫ. nec tũc facit iniuriã cum ſuo iure vtitur. vt extra de elect. cũ eccleſia. et extra de ap. bone.

¶ Vt nulli ꝓſit vt eſt mendaciũ detractoris vel falſi teſtis in cã criminali. ſimile dicit lex. nõ ẽ ferendus qui vult obeſſe et non ꝓdeſſe. ff. de rei. ven. in fundo.

¶ Vt obſit. vt mendaciũ teſtis in cã pecuniaria.

¶ Immũdiciã. ſic enim magis obeſſet.

¶ Mirũ. quaſi diceret. mirũ ẽ q̄ ita vult aliq̄s mẽtiri vbi nulla vertitur vtilitas. quibꝫ tñ habẽt merum mendacium.

¶ Placendi. q̄ ſ. ciũt adulatores ad hoc ut placeãt. xlvi. di. ſunt non nulli. tñ adulatio q̃nqꝫ eſt veniale peccatum vt xxv. di. §. alias.

¶ His omnibꝫ. quaſi diceret precedentia q̃nqꝫ ſũt mortalia. ſed ſequẽtia ſunt venialia.

¶ Iniuſte. ſecꝰ ſi iuſte. ut ſi fieret auctãte iudicis.

¶ Septimũ. in hoc differt ſeptimum a ſexto. qꝛ illud ꝓdeſt ad vitandũ piculũ pſone. ſed illud ad euitandum periculum damni.

¶ Et nulli. hic dr̄ q̄ nulli obeſt ⁊ tñ obeſt ei qui mẽtitur. et ſic eſt ar. q̄ ipa pſona de q̄ ſit ſermo vel ad quam ſit ſermo ñ includitur in generali ſermone. ſi. ff. cõmunia p̄di. q̄equid venditor. ar. ꝯtra xxvi. di. d inde. ff. de pigno. paulus. §. vlti. vbi dicitur q̄ ſi ſuus obligauerit oĩa bona dñi ſui ipẽ ĩtelligitᷣ obligari

¶ Vt ab immũdicia. ut ſi volenti ꝯcũbere cum ſoluta dicam eam eſſe ꝯiugatã. et ꝓdeſt iſtud ei ad ꝯſeruandũ pudiciciã. Et nota q̄ iſ tria mẽdacia ĩ hoc ꝯuenĩũt q̄ ꝑ ea alicui ꝓdeſt mentiẽs ſed nulli obeſt. ſed differunt in iſ. qꝛ vnũ ꝓdeſt ad vitandum dampnũ

mendacium ut auguſtinus ait falſa ſignificacõ vocũ cũ volũtate fallẽdi ſꝫ cũ fallere ſemꝑ ſit volũtatis. falli aũt vł infirmitatis vel temeritatis grauiꝰ aũt ſit q̄d ex volũtate q̄ꝫ q̄d ex temeritate vel ĩfirmitate ꝓcedit aliq̄ñ ꝯtingit falli vel nullum vł minimũ eſſe peccatũ aliq̄ñ ex ipa reꝝ varia ꝯſideratõne minꝰ eſſe fallẽ q̄ꝫ falli. ¶ Vñ idẽ aug. in enchiridiõ.

Fallit in hijs q̄ ad fidem nõ ꝑtinẽt aut paruũ aut nullũ peccatũ eſt.

In quibꝫ rebus nichil intereſt ad capeſcẽdũ regnũ dei vtꝝ credatur an nõ. et vtꝝ vera putẽt an falſa. in hijs errare id eſt aliud ꝑ alio putare nõ ẽ arbitrandum eſſe pccm̃. ã ſi ẽ minimũ eẽ atꝫ leuiſſimũ

¶ Idẽ in eodẽ. In hijs q̄ ad fidẽ ꝑtinẽt grauiꝰ ẽ falli q̄ꝫ alios decipe.

In ipaꝝ q̄ꝫ ꝯſideracõne rerum que dicuntur tantũ intereſt. qꝛ ſiue quiſqꝫ fallatur ſiue mẽtiatᷣ vtcunqꝫ falli q̄ꝫ mẽtiri minus ẽ malũ quãtũ ꝑtinẽt ad hoĩs voluntatẽ et tñ lõge tolerabilius eſt in hijs q̄ a religione fidei ſeiuncta ſũt mentiri q̄ꝫ in hijs ſine quoꝝ fide vel noticia deus coli ñ p̄t falli. ¶ Item q̄d dr̄. ꝑdes omnes qui loquuntur mẽdaciũ. nõ de omni mendacio intelligendũ ẽ. Sunt em̃ quedã mendacia ĩ quibꝫ et ſi ſit aliqua culpa nõ tñ dãnabilia ſũt. imo tanq̄ꝫ nõ mẽdacia hñda ſunt. Sunt et alia mendacia q̄ ſunt grauioris culpe. de quibꝫ intelligitᷣ. ꝑdes oẽs q̄ lo. mẽ. Vt aũt appareat q̄ mẽdacia ſint venialia ⁊ que dãnabilia diſtinguendũ ẽ quot ſint gñã mendacij.

¶ De quibꝫ aug. ſcribit in libro de mẽdatio.

Quot ſũt gñã mẽdacij.

Primũ ẽ capitale mendaciũ et longe fugiendum quod ſit in doctrina religionis ad q̄d mendacium nulla ꝯdicõne q̄s debet adduci. Secũdum ut aliquem ledat iniuſte q̄d tale ẽ. vt nulli ꝓſit et obſit alicui Tercium q̄d prodeſt alteri ita q̄d obſit alteri q̄uis non ad immundiciam obſit corꝑalem. Quartũ ſola mẽtiẽdi fallẽdiqꝫ libidine q̄d miruꝫ mendaciũ ẽ. Quintũ q̄d ſit placendi cupiditate de ſuaui eloquio. His omnibus penitus euitatis atqꝫ reiectis ſequitur ſextuꝫ genus q̄d nulli obeſt et ꝓdeſt alicui. velut ſi quiſpiã pecuniã alicuius iniuſte tollendam ſciens vbi ſcit neſcire ſe mentiatur Septimũ genus mendacij eſt q̄d et nulli obeſt ⁊ ꝓdeſt alicui velut ſi nolens hoĩem ad mortẽ queſitũ ꝓdere mentiatur. Octauũ genus mẽdacij ẽ q̄d et nulli obeſt et ad hoc ꝓdeſt ut ab immundicia corꝑali aliquẽ tueatur. Nõ ẽ igitur mẽtiendũ in doctrina pietatis. magnũ ſcelus ẽ p̄mum genus deteſtabilis mẽdacij. non eſt mẽciẽdũ igitur ſecũdo genere quia nulli faciẽda iniuria ẽ. nõ eſt igitur mentiẽduꝫ tercio gñe qꝛ nulli cũ alterius iniuria ẽ ꝯſulendum. Non eſt menciẽdũ quarto gñe ꝓpter mendacij libidinem q̄ ꝑ ſeipſam vicioſa eſt Non ẽ mẽtiendũ quĩto gñe. qꝛ nec ipa veritas placendi cã hominibus enuncianda eſt. quãtominus mẽdacium q̄d ꝑ ſeipſuꝫ qꝛ mendacium eſt vtiqꝫ turpe eſt. Non eſt mentienduꝫ ſexto gñe. neqꝫ enim recte teſtimonij veritas ꝓ cuiuſcũqꝫ tꝑali comodo ac ſalute corrũpitur. ad ſempiternam vero ſalutẽ nullus ducẽdus eſt opitulante mẽdacõ. Neqꝫ ſeptimo gñe mentiẽdũ eſt. non enim cuiuſqꝫ ꝯmoditas aut ſalus tꝑalis ꝑficiende fidei p̄ferenda eſt. nec ſe quiſq̄ꝫ in recte factis nr̄is tam male moueri ſentiat vt ſiat etiam animo deterior lõgeqꝫ a pietate remotior. Nec octauo gñe mentiẽduꝫ ẽ qꝛ ⁊ in bonis caſtitas animi pudicicie corpis p̄fertur. et in malis q̄ ipi facimus eo q̄d fieri ſinimus nobis damnabilius ẽ. In hijs ergo octo generibꝫ tanto quiſqꝫ minus peccat cũ mentitur quãtomagis a p̄mo recedit. Quiſquis aũt eſſe aliq̄d genus mendacij q̄d pccm̃ non ſit putauerit decipiet

¶ Placẽdi. adulacõnis cã. et ẽ ſi. xxxij. q. iiij. obiciũtur. xcij. di. cantãtes.

¶ Ad ſempiternam. ſed qualiter poteſt aliquis ad eternã ſalutẽ duci ꝑ peccatũ. Rñ. indirecte vt ſi monachus dicat regulã ſuã eẽ dulcẽ et ꝑ tale mẽdaciũ lucretur aliquem xp̄o. et eſt. ſi. i. q. ij. q̄ꝫ pio. xlv. di. de iudeis. ⁊ ſic patet q̄ nullꝰ debet mẽtiri ut aliꝰ periculũ corpis vel rerũ euitet xiiij. di. q̄d ait ⁊ .ſ. e. fa

¶ Perficiende. i. ſalutem alteriꝰ nemo debꝫ p̄ferre ꝓpe fidei.

¶ Factis. quaſi diceret. licet nos dicimus q̄ nemo debet mentiri pro vita alterius. non ideo aliquis adeo crudelis vel impiꝰ ſit q̄ nõ defendat talẽ facto licꝫ v̄bo non poſſit defendere ipſum.

¶ Quia i bonis. id eſt inter bona.

¶ Prefertᷣ. vt xxxij. q. v. tolerabilius.

¶ Damnabiliꝰ. electiue ponitur. et eſt ſenſus malũ quod nos facimꝰ ſcꝫ mẽdacium nobis eſt damnabile ſed q̄ nos ſinimꝰ fieri homicidium nobis non ẽ damnabile.

¶ Recedit. nõ vidr̄ iſ verũ qꝛ minus peccatur ſeptimo gñe mẽdacij q̄ꝫ octauo. qꝛ maius malũ vitatᷣ ꝑ ſeptimũ mẽdaciũ q̄ꝫ ꝑ octauũ. ad iſ dico q̄ r̄ceſſꝰ iſte non ꝯſiderat ſm̃ ordinẽ mẽdacioꝝ quẽ iſ enumeãt. ſꝫ potius ꝯſideratur circa q̄litatẽ p̄mi mendacij nã p̄mũ mẽdaciũ ꝯſiſtit in religiõe q̄d maximum eſt. vnde eſt maximuꝫ peccatũ in hoc mentiri. quanto ergo magis receditur a religione tãto ẽ minus pccm̃. vel dicas q̄ tria vltima peccata nõ differt inter ſe ñ ſm̃ qualitatẽ fcĩ. et ita nõ reputat iſta tria mẽdacia ꝓ diuiſ